
BRUKERVEILEDNING FOR OVERFØRINGSAVTALEN

Oppdatert 01.07.2020

Ny eller endret tekst i denne versjonen er markert med blå farge

Innhold

INNLEDNING	4
1. OVERFØRINGSAVTALEN - GENERELT	5
1.1 Formål og forhistorie	5
1.1.1 Utredninger om ny refusjonsordning	6
1.2 Definisjoner, betegnelser og forkortelser	8
1.3 Rettigheter	9
1.4 Plikter	9
1.5 Ytelser omfattet av Overføringsavtalen	10
1.6 Samlet utbetaling	10
1.7 Forholdet til samordningsloven	11
1.8 Sikringsordningen	11
1.8.1 Opprettelse og virkeområde	11
1.8.2 Formål	11
1.8.3 Rettsstilling	11
2 AVTALEPARTER	12
2.1 Avtaleparter per 01.01.2020	12
2.2 Flytting av pensjonsordning til annen pensjonsinnretning	14
2.3 Arbeidsgivere som ikke lenger er tilsluttet Overføringsavtalen	14
2.4 Pensjonsordninger for folkevalgte i kommuner eller fylkeskommuner	14
3 MEDLEMSKAP	14
3.1 Generelle regler om rett til medlemskap	14
3.1.1 Pensjonsordningenes regler om unntak fra medlemskap	15
3.1.2 Pensjonsordningenes regler om opptjening av pensjonsrettigheter for uføre	15
3.2 Oversikt over forskjeller mellom pensjonsordningene	16
3.2.1 Statens pensjonskasse (SPK)	16
3.2.2 Kommunal sektor - KS-området	17
3.2.3 OPF	18
3.2.4 Pensjonsordningen for sykehusleger	19
3.2.5 Pensjonsordningen for sykepleiere	20
3.2.6 Pensjonskassen for helseforetak i hovedstadsområdet - PKH (Spekter tariffområde)	20
3.2.7 Virke	20
3.2.8 Hvem er omfattet av hvilke regler og når gjelder de fra?	21
3.3 Rettigheter under permisjon	21
3.3.1 SPK	21
3.3.2 Kommunal sektor	22
3.3.3 OPF	22
3.4 Retningslinjer for innrapportering av flere stillinger i offentlig sektor	23
3.5 Oppsatt pensjon	24
4. ALDERSPENSJON	25
4.1 Generelt	25
4.2 Hvilken ordning skal utbetale alderspensjon?	25
4.2.1 Ved etterfølgende medlemskap	25
4.2.2 Ved samtidige medlemskap	26
4.2.3 Når pensjon har vært redusert eller stoppet og skal økes eller startes på nytt	27
4.3 Hvordan skal alderspensjon fra utbetalende ordning beregnes?	28
4.3.1 Generelt	28
4.3.2 Ved etterfølgende medlemskap	29
4.3.3 Ved samtidig medlemskap	32
4.3.4 Når pensjon har vært redusert og skal settes opp igjen	33
4.3.5 Beregning av samlet pensjon når løpende utbetaling overtas fra annen ordning	34
4.4 Særlig om oppsatt alderspensjon	35

4.4.1 Fastssettelse av nevner	35
5 AVTALEFESTET PENSJON (AFP).....	36
5.1 Generelt	36
5.2 Hvilken ordning skal utbetale AFP?	36
5.2.1 Ved etterfølgende medlemskap	36
5.2.2 Ved samtidige medlemskap	36
5.3 Hvordan skal AFP fra utbetalende ordning beregnes?	37
5.3.1 AFP eller særalderspensjon?	37
5.4 Etteroppgjør	37
6. UFØREPENSJON.....	38
6.1 Generelt.....	38
6.2 Hvilken ordning skal utbetale uførepensjon?	39
6.2.1 Ved etterfølgende medlemskap	39
6.2.2 Ved samtidige medlemskap	39
6.2.3 Nytt medlemskap når det utbetales uførepensjon	40
6.3 Hvordan skal uførepensjon fra utbetalende ordning beregnes?	44
6.3.1 Generelt.....	44
6.3.2 Ved etterfølgende medlemskap	44
6.3.3 Ved samtidig medlemskap	45
6.3.4 Når pensjon har vært redusert og skal settes opp igjen	46
6.4 Særlig om oppsatt uførepensjon	46
6.4.1 Fastssettelse av nevner	46
6.4.2 Samtidighet	46
6.4.3 Reduksjon og bortfall av oppsatt uførepensjon.....	46
6.5 Særlig om karens ved uførepensjon	47
6.5.1 Generelt.....	47
6.5.2 Utgangspunktet for karensvurderingen - Tiltredelse	47
6.5.3 Opphold i medlemskap	47
6.5.4 Uførepensjon etter permisjon.....	48
6.5.5 Unntak fra karensregelen - særlige grunner	48
6.5.6 Spesielt om avslag på grunn av karens – tidligere oppsatt rett	48
7. ETTERLATTEPENSJON	49
7.1 Hvilken ordning skal utbetale etterlattepensjon?	49
7.1.1 Generelt.....	49
7.1.2 Etterlattepensjon etter pensjonist.....	49
7.1.3 Etterlattepensjon etter arbeidstaker død i medlemspliktig stilling	49
7.2. Hvordan skal etterlattepensjon fra utbetalende ordning beregnes?	50
7.2.1 Generelt.....	50
7.3 Særlig om oppsatt etterlattepensjon.....	50
7.4 Særlig om karens ved ektefellepensjon.....	50
7.5 Skjæringsdato for rettighet til ektefellepensjon uten ervervsprøving.....	50
7.6 Beregning og utbetaling av ektefellepensjon ved etterfølgende medlemskap.....	51
8. KOMBINASJONER AV PENSJONER.....	51
8.1 AFP og uførepensjon	51
8.1.1 Generelt.....	51
8.1.2 Hvem skal utbetale pensjonene	51
8.2 AFP og etterlattepensjon	52
8.2.1 Generelt.....	52
8.2.2 Hvem skal utbetale AFP og etterlattepensjon?	52
8.3 AFP og særalderspensjon	52
8.3.1 Generelt.....	52
8.3.2 Hvem skal utbetale AFP og særalderspensjon?	52
8.4 Uførepensjon og særalderspensjon.....	53
8.5 Uførepensjon og etterlattepensjon.....	53
8.6 Alderspensjon og etterlattepensjon	53

9	REFUSJON MELLOM PENSJONSORDNINGENE	53
9.1	Generelt	53
9.2	Beregning av refusjonspensjon.....	54
9.2.1	Beregningen av bruttopensjon i refusjonsordningen.....	54
9.2.2	Beregning av samordningsfradrag i refusjonsordningen	56
9.2.3	Refusjon når siste ordning overtar løpende utbetaling fra annen ordning	58
9.3	Start, endring og stopp	59
9.3.1	Dødsfall – restoppgjør	59
9.4	Foreldelse.....	60
9.5	Renter ved forsinket refusjon.....	60
9.6	Feil i utbetalt pensjon eller refusjon	60
9.6.1	Feil til pensjonisten.....	60
9.6.2	Pensjon utbetalt fra første ordning	61
9.6.3	Feil overført refusjon	61
9.7	Samordning.....	61
9.8	Sikringsordningen	62
9.8.1	Finansiering av Sikringsordningen	62
9.8.2	Utbetalende ordning mangler dekning	62
9.8.3	Refunderende ordning mangler dekning.....	63
10	. INFORMASJONSUTVEKSLING	63
10.1	Generelt	63
10.2	Utvexling av opplysninger.....	63
10.2.1	Personvern	64
10.3	Skjema: Forespørsel om pensjonsrett	64
10.4	Skjema: Krav om refusjon/ Endring av refusjon/ Opphør av refusjon.....	65
10.4.1	Krav om refusjon	65
10.4.2	Endring / opphør av refusjon.....	66

INNLEDNING

Overføringsavtalen er en viktig del av offentlige tjenestepensjonsordninger. Det er flere pensjonsinnretninger som har pensjonsordninger som er omfattet av Overføringsavtalen.

Hensikten med å lage en brukerveiledning for Overføringsavtalen er å sette pensjonsinnretningene i stand til å praktisere Overføringsavtalens bestemmelser på samme måte. Den skal fungere som et arbeidsverktøy og et oppslagsverk. Brukerveiledningen er et levende dokument, det vil si at den ikke er et endelig ferdig dokument. Delkapitler som er under utarbeidelse er i denne utgaven markert med grønn tekst. I denne utgaven av brukerveiledningen er innholdet disponert ut fra ny strukturert innholdsfortegnelse.

Denne brukerveiledningen omhandler kapittel IV i Overføringsavtalen, det vil si det som gjelder utbetaling av samlet pensjon og refusjon mellom pensjonsordningene.

For kommunal sektor og helseforetakene er det tariffestet at pensjonsordningene skal være omfattet av Overføringsavtalen.

Statens pensjonskasse, SPK, har det overordnede ansvaret for Overføringsavtalen, det vil si faglig ansvar, herunder godkjenner endringer i brukerveiledningen, oversikt over tilsluttede ordninger, og har det overordnede ansvaret for driften av denne. For å være tilsluttet Overføringsavtalen skal pensjonsordningene i hovedsak ha samme regler for pensjonsrettigheter og regulering som i SPK. Det kan forekomme noen forskjeller i regelverket.

Det er viktig at alle praktiserer regelverket på samme måte. Hvis det ikke lar seg gjøre, er det like viktig at alle parter vet om hvilke forskjeller som foreligger mellom de ulike ordningene.

Brukerveiledningen beskriver hvordan Overføringsavtalens bestemmelser skal forstås, hvilke ytelser som er omfattet av Overføringsavtalen, hvem som skal være utbetalende ordning, hvordan samlet pensjon skal beregnes og hvordan refusjon skal beregnes. Dessuten beskrives rutinene for informasjonsutveksling og oppgjør.

Brukerveiledningene vil ikke vise eksakte beregningsregler i de enkelte innretningene og heller ikke systemtekniske regler.

1. OVERFØRINGSAVTALEN - GENERELT

1.1 Formål og forhistorie

Overføringsavtalen mellom offentlige tjenestepensjonsordninger kommer til anvendelse på pensjonsrettigheter som er tjent opp i to eller flere ordninger, enten samtidig eller etter hverandre i tid. Avtalen innebærer at samlet pensjon utbetales fra den pensjonsordningen som vedkommende sist er/var medlem i som om all opptjening er skjedd i denne ordningen.

I 1972 ble det inngått en separatavtale mellom de to lovfestede pensjonsordningene SPK og Pensjonsordningen for sykepleiere (administrert av Kommunal Landspensjonskasse, KLP). Denne avtalen dannet optakten til det som etter hvert ble Overføringsavtalen.

Det meldte seg snart et behov for å løse problemene med omlegging av en del funksjoner fra statlig til kommunal forvaltning. En overføringsavtale kunne på en enkel måte løse overgangsproblemene ved skifte av stilling i offentlig sektor: Formålene var både å fjerne hindringer for personalmobilitet ved skifte av stilling i offentlig sektor for enkeltpersoner, og å hindre motstand fra arbeidstakerne mot de strukturendringene som det var behov for.

Samtidig ville man unngå samordning mellom opptjente tjenestepensjoner etter samordningsloven § 7 til fordel for en mer enkel sammenlegging av tjenestetid. Samordningsloven er ikke tilpasset den situasjonen at den enkelte arbeidstaker er med i flere offentlige tjenestepensjonsordninger, til dels etter hverandre og til dels samtidig. Reglene for uttak av alderspensjon forutsetter også at man skal ta hensyn til fortsatt medlemskap i andre offentlige tjenestepensjonsordninger. Overføringsavtalen er derfor en nødvendig del av dagens regler for offentlige tjenestepensjonsordninger.

Fra 1974 og senere har de enkelte kommunale pensjonsordningene sluttet seg til den avtalen om overføring som var inngått mellom SPK og Pensjonsordningen for sykepleiere. For noen ordninger ble oppsatte rettigheter ikke omfattet av Overføringsavtalen. Slike unntak er blitt faset ut i ettertid. Det ble videre utarbeidet standardvedtekter for de kommunale pensjonsordningene, med bestemmelser nær opp til bestemmelsene i lov om Statens pensjonskasse. Fra 01.05.2004 laget tariffpartene i kommunal sektor egne vedtekter som forutsettes fulgt av alle pensjonsinnretningene og pensjonskassene, TPO-vedtektene.

I perioden fra 1974 og fram til i dag har det skjedd en rekke endringer innenfor organisering av arbeidslivet, mobilitet i arbeidsmarkedet og endringer i pensjonsregelverket. Det har skjedd en omgjøring av flere av virksomhetene innen statlig sektor til statsaksjeselskap, statsforetak, særlovselskap, stiftelser og liknende. I kommunal sektor har mye av den samme omorganiseringen skjedd. Samtidig er oppgaver som tidligere ble utført av kommunale organer, helt eller delvis blitt overlatt til private aktører. Offentlige oppgaver har også vært flyttet fra kommunal til statlig sektor, og fra statlig til kommunal sektor.

Som et ledd i fristillingen av virksomheter fra offentlig sektor kan de fristilte virksomhetene velge pensjonsinnretning/-ordning. Dette har ført til at det er blitt spørsmål om hvor langt Overføringsavtalen skal rekke, og dermed hvilke pensjonsordninger som kan være omfattet av Overføringsavtalen.

Dette var noe av bakgrunnen for at det ble inngått ny Overføringsavtale gjeldende fra 01.11.2004. Prinsippet er nå at det er pensjonsinnretningene som er parter i Overføringsavtalen. Arbeidsgivere som er forpliktet til å omfattes av Overføringsavtalen (for eksempel gjennom tariffavtale) eller som ønsker dette, bekrefter tilslutning til Overføringsavtalen ved undertegnelse av en tilslutningserklæring.

Etter at den nye forsikringsvirksomhetsloven som også omfatter kommunale pensjonsordninger, trådte i kraft 01.07.2006, skulle pensjonsordningen for den enkelte kommune/arbeidsgiver regnes som en egen kommunal pensjonsordning. Fra dette tidspunkt gjelder derfor Overføringsavtalen også mellom de forskjellige kommuner, uavhengig av pensjonsinnretning. Etter loven er pensjonsordningenes forpliktelser begrenset til det som det er betalt premie for. For at de ansattes rettigheter ikke skulle svekkes, ble det nødvendig å etablere en sikringsordning som ivaretar rettighetene også ved manglende premiebetaling fra arbeidsgivere. Sikringsordningen er en del av Overføringsavtalen.

I SPK er arbeidstakernes rettigheter fastsatt i lov om Statens pensjonskasse. Pensjonsordningene for sykepleiere og for apotekvirksomhetene er også fastsatt i lov.

I kommunal sektor er hjemmel til å opprette slike pensjonsordninger fastsatt i kommuneloven § 24 nr 3. I forsikringsvirksomhetsloven § 4-1 defineres både pensjonsordningene for kommuner, helseforetak og andre som har tariffavtalt tilsvarende ordninger som kommunale pensjonsordninger. Forskrifter til kommuneloven gir nærmere bestemmelser om ordningen og at den ikke skal gi høyere ytelser enn etter reglene i lov om Statens pensjonskasse. Regelverket er nedfelt i tariffavtale, og vedtektene for pensjon er tatt inn som et vedlegg til Hovedtariffavtalen i kommunal sektor, vedlegg 5 – Vedtekter for tjenstepensjonsordning - TPO. Dette regelverket gjelder for kommuner og bedrifter/virksomheter som er medlem i KS. I tillegg er det et eget tariffområde for kraftsektoren i KS.

Oslo kommune er eget tariffområde. I henhold til tariffavtalen i Oslo kommune (Dokument nr. 25) har arbeidstakerne pensjonsrettigheter i henhold til de til enhver tid gjeldende pensjonsvedtekter. Pensjonsvedtektene vedtas og endres ved vedtak i Oslo kommunes bystyre.

Kommunale pensjonskasser har vedtekter for pensjonskasser i tillegg til tariffavtaler. Vedtektene for pensjonsordningen er de som er inntatt i Hovedtariffavtalens vedlegg 5 – TPO-vedtektene. Finanstilsynet gir konsesjon for opprettelse og drift av pensjonskasser. Andre bedrifter og virksomheter som i tariffavtale er forpliktet til å ha en offentlig pensjonsordning for sine arbeidstakere, skal ha regelverket fastsatt i pensjonsvedtekter som er identiske med vedtektene i kommunal sektor.

1.1.1 Utredninger om ny refusjonsordning

Det har lenge vært kjent at dagens løsning for beregning av refusjonspensjoner ikke fungerer etter intensjonen. Intensjonen var at Overføringsavtalen ikke skulle føre til en vesentlig omfordeling av pensjonsutgifter mellom pensjonsinnretningene, særlig mellom staten og de kommunale ordningene. Eksisterende formelverk medfører en skjevfordeling av kostnadene. Utbetalende ordning belastes med en større andel av den samlede pensjonsforpliktelsen enn det som er rimelig.

I de siste 20 årene er det lagt ned et betydelig arbeid med å prøve å få etablert en ny og forenklet refusjonsordning innenfor Overføringsavtalen.

- Arbeidsgruppe i regi av SPK 1998-99. Rapport av 02.03.1999
- Overføringsavtaleutvalgets innstilling, NOU 2000:28 (Tjenstepensjon etter skifte av arbeidsgiver og strukturendringer i offentlig sektor)
- Rapport fra en arbeidsgruppe under Arbeids og administrasjonsdepartementet (AAD) av 14.05.2004. (Casparigruppen)
- Ny Overføringsavtale som er inngått med virkning fra 01.11.2004, jf. § 15 (refusjon) og § 16 (renter)
- På anbefaling fra Casparigruppen, rapport fra en arbeidsgruppe (Melheimgruppen) av 28.03.2006.

Rapporten som ble lagt fram 28.03.2006 har følgende konklusjon:

«Arbeidsgruppen har ved avleveringen av denne rapporten oppfylt sitt mandat, og som det også går fram av rapporten, er alt nå lagt til rette for iverksetting av ny refusjonsordning i henhold til Overføringsavtalen § 15 fra 01.01.2007.

Etter grundige vurderinger, særlig i den avsluttende fasen av arbeidet, har arbeidsgruppen likevel trukket den konklusjon at det bør anbefales at ny refusjonsordning ikke innføres som planlagt.»

Dette fikk tilslutning av alle som er involvert i denne saken, og et orienteringsbrev om dette ble sendt til departementet 30.05.2006.

Arbeidet med en ny refusjonsløsning ble tatt opp igjen i 2015 i regi av SPK. I et forprosjekt ble det opprettet en arbeidsgruppe med representanter for pensjonsinnretningene. Forslag til ny refusjonsløsning ble overlevert til SPK i desember 2016.

Konklusjon fra denne arbeidsgruppen:

Viktige forutsetninger for valg av ny modell er at den skal sikre kontroll og sporbarhet, god fordeling av pensjonskostnadene, bedre forutsigbarhet og gi kostnadseffektiv drift av overføringsavtalen. Analyser av de ulike modellene har vist at en fordeling ut fra de forsikrede ytelsene vil være den modellen som tilfredsstillende disse kriteriene best. En samstemt arbeidsgruppe konkluderer derfor med at den anbefaler fordeling ut fra forsikret ytelse som ny modell. En ny oppgjørsmodeell er ikke realistisk uten at ny formel blir vedtatt.

Forslaget til ny refusjonsordning innebærer to endringer i forhold til dagens refusjonsordning:

1. Nye regler for beregning av refusjonens størrelse, og fordeling av pensjonskostnader (formel)
2. Nytt prinsipp om at utbetalende ordning beregner refusjonskravets størrelse og sender krav til refunderende ordning med definert gyldighetsperiode (metode)

Arbeidsgruppen mener begge endringene er nødvendige.

Ny refusjonsordning krever en mer detaljert utredning, som det ennå ikke er gitt klarsignal til. Det er dermed den gamle refusjonsordningen som fortsatt gjelder.

I avtale av 03.03.2018 mellom arbeidsgiverne og arbeidstakerne i statlig sektor om ny offentlig tjenstepensjon, punkt 11, er det skrevet at overføringsavtalen skal videreføres og ha en koordinerende funksjon ved utbetaling av pensjon med opptjente rettigheter fra en offentlig tjenstepensjonsordning.

1.2 Definisjoner, betegnelser og forkortelser

Pensjonsinnretning:	Institusjon som forvalter pensjonsordninger. Det kan være både livsforsikringsselskap og pensjonskasser. Innenfor offentlig sektor vil det være institusjoner som administrerer lovfestede tjenestepensjonsordninger, offentlige pensjonskasser og livsforsikringsselskap som forvalter offentlige tjenestepensjonsordninger.
Pensjonsordning:	Kollektiv pensjonsforsikring i livsforsikringsselskap eller i pensjonskasse. Alle arbeidsgivere er pålagt å ha pensjonsordning for sine ansatte. Alle ansatte i staten er tilsluttet en pensjonsordning, som er SPK. For de som har kommunal tjenestepensjonsordning, er det en pensjonsordning for hver arbeidsgiver, og Overføringsavtalen anvendes ved overgang mellom de forskjellige arbeidsgiverne.
Offentlig tjenestepensjonsordning:	Pensjonsordning etter lov om Statens pensjonskasse, lov om pensjonsordningen for sykepleiere, lov om pensjonsordningen for apotekvirksomhet og en kommunal pensjonsordning etter forsikringsvirksomhetsloven kapittel 4.
Lovfestet tjenestepensjonsordning:	Medlemmenes rettigheter og plikter er fastsatt i lov. Dette gjelder lov om Statens pensjonskasse, Pensjonsordningen for sykepleiere og Pensjonsordningen for apotekvirksomhet.
Vedtekter:	Alle offentlige pensjonsordninger har egne pensjonsvedtekter unntatt der hvor det er lovfestede rettigheter. Vedtektene beskriver medlemmenes rettigheter og plikter.
TPO:	Vedtekter for tjenestepensjon – TPO - i kommunal sektor (KS-området) som er inntatt som vedlegg 5 til den kommunale Hovedtariffavtalen.
Tariffavtale:	Tariffavtale er avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. I kommunal sektor er pensjon en del av tariffavtalen.
Forsikringstaker:	Kommune, fylkeskommune, kommunalt foretak og andre arbeidsgivere som er forpliktet til å ha offentlig tjenestepensjonsordning ifølge tariffavtale eller lov.
Forsikrede:	Arbeidstaker eller fratrudd arbeidstaker som har rettigheter i henhold til forsikringen / vedtekter / lov. Benevnes også i mange tilfeller som medlem.
Forsikringsavtale:	Den forsikringsavtale som inngås mellom forsikringstakeren og pensjonsinnretningen, og som er grunnlaget for beregningen av premie for pensjonsordningen.
KA:	Kirkens arbeidsgiverforening
KS:	Arbeidsgiverforeningen i kommunal sektor, med unntak for Oslo kommune og enkelte kommunale foretak. Tidligere betegnelse: Kommunenes Sentralforbund.
SPK:	Statens pensjonskasse, som er pensjonsordningen for alle ansatte i staten og for flere statsforetak, samt andre innlemmede virksomheter
OPF	Oslo Pensjonsforsikring AS, administrerer pensjonsordningen for ansatte i Oslo kommune, kommunale foretak og aksjeselskap, ansatte på sykehus som tidligere ble eid av Oslo kommune, og Sporveienkonsernet for medlemmer før 01.04.2015.
PKF:	Pensjonskasseforeningen er en interesseorganisasjon for pensjonskasser. Omfatter både offentlige og private pensjonskasser.
Virke - Ideell og frivillighet (tidl HUK)	Hovedorganisasjonen Virke (tidligere HSH), har en avdeling for virksomheter som utfører oppdrag for offentlig sektor. Medlemmer her har hatt / har krav om offentlig tjenestepensjon for sine ansatte.
Avtaleparter:	Avtaleparter i Overføringsavtalen er pensjonsinnretningene som administrerer offentlige tjenestepensjonsordninger som er tilsluttet Overføringsavtalen.
	Egen virksomhet med eget styre. Skal sikre pensjonsrettigheter som er

Sikringsordningen:	opparbeidet hos arbeidsgivere med kommunal pensjonsordning som opphører fordi virksomheten nedlegges eller premie ikke betales.
Tilslutningserklæring:	Arbeidsgiver med offentlig tjenstepensjon kan gjennom en avtalepart stå tilsluttet Overføringsavtalen på visse vilkår nedfelt i en erklæring.
Virksomhetsoverdragelse:	Når en virksomhet blir kjøpt opp eller slått sammen med en annen virksomhet, vil det kunne være særskilte regler som gjelder for enkelte av medlemmene. Dette bør fremkomme i forsikringsavtalen.

1.3 Rettigheter

Overføringsavtalen § 12 første ledd gir hovedregelen for rettigheten som en arbeidstaker har når han eller hun er omfattet av Overføringsavtalen:

§ 12 Pensjonsvilkår - arbeidstakers rettigheter og plikter

«Arbeidstaker med medlemskap i to eller flere pensjonsordninger som omfattes av Overføringsavtalen, får pensjonsrettigheter som om den samlede pensjonsopptjeningen hadde foregått i den pensjonsordningen som arbeidstakeren sist var omfattet av. Pensjonen utbetales etter de regler som gjelder i denne ordningen.»

Når en arbeidstaker har vært medlem i flere pensjonsordninger som er omfattet av Overføringsavtalen, får vedkommende pensjonsrettigheter som om den samlede pensjonsopptjeningen hadde foregått i siste ordning. Det betyr at Overføringsavtalen kan gi arbeidstakeren bedre pensjonsrettigheter enn vedkommende ville hatt dersom man skulle sett de enkelte pensjonsopptjeningene isolert. Ved uførepensjon og etterlattepensjon kan det f.eks. føre til at man ikke skal vurdere karens.

1.4 Plikter

Rettigheter som omfattes av Overføringsavtalen medfører også at arbeidstakeren har plikter i forhold til pensjonsordningene, spesielt mht. informasjon om at de har medlemskap i andre offentlige pensjonsordninger.

Overføringsavtalen § 12, tredje ledd

«En pensjonist plikter å gi beskjed til den utbetalende avtaleparten dersom han/hun begynner hos en ny arbeidsgiver som har pensjonsordning med overføringsavtale, eller det inntreffer andre forhold som er av betydning for pensjonen.»

Pensjonisten plikter å gi beskjed til utbetalende pensjonsinnretning dersom vedkommende blir innmeldt i annen pensjonsordning innenfor Overføringsavtalen.

Beskjed må også gis hvis det inntreffer andre forhold som er av betydning for pensjonen, som for eksempel

- Endring av stillingsprosent
- Slutter i stilling
- Endring av uføregrad eller utbetalingsgrad
- Endring av inntekt
- Friskmelding
- Nytt ekteskap
- Endring av antall forsørgede barn

1.5 Ytelser omfattet av Overføringsavtalen

De ytelsene som er omfattet av Overføringsavtalen fremgår av avtalen § 14 første ledd:

«Overføringsavtalen kommer til anvendelse ved utbetaling av alderspensjon, uførepensjon, midlertidig uførepensjon og etterlattepensjon. Avtalen kommer også til anvendelse ved utbetaling av avtalefestet pensjon, AFP, fra 65 år, enten denne er beregnet som en tjenstepensjon eller etter folketrygdens regler. Overføringsavtalen kommer likevel ikke til anvendelse når en pensjonsordning utbetaler AFP hvor det ikke foreligger rett til tjenstepensjon mellom 65 og 67 år.»

Avtalen kommer til anvendelse ved utbetaling av

- Alderspensjon, herunder pensjon etter særaldersgrense og 85-årsregelen.
- Avtalefestet pensjon fra 65 år, uavhengig av om pensjonen er beregnet som en tjenstepensjon eller om den er beregnet etter folketrygdens regler, forutsatt at medlemmet fyller vilkårene for AFP beregnet som en tjenstepensjon. Se unntak under.
- Uførepensjon og midlertidig uførepensjon.
- Etterlattepensjon (ektefelle- og barnepensjon, både brutto- og nettoppensjoner)
- Oppsatte pensjoner (alders- (fra 65 år), uføre- og etterlattepensjoner)

Avtalen kommer **ikke** til anvendelse ved

- Avtalefestet pensjon fra 62 år (AFP 62-65)

Overføringsavtalen får ikke anvendelse ved utbetaling av AFP 62-65. Det betyr at ordningen som utbetaler ytelsen ikke kan kreve refusjon fra andre ordninger. Heller ikke i det tilfellet arbeidstakeren også har rett til alderspensjon etter 85-årsregelen, men hvor AFP er høyest og derfor utbetales, kan det kreves refusjon. Krav om refusjon sendes først ved fylte 65 år.

- Avtalefestet pensjon fra 65 år (AFP 65-67) når pensjonisten ikke har rett til AFP beregnet som tjenstepensjon. Gjelder de som ikke er medlem i pensjonsordningen og de som ellers ikke fyller kravene til AFP beregnet etter pensjonsordningens regler.
- Vartpenger fra SPK tilstått før 01.03.2016.
- Oppsatt alderspensjon før 65 år.
For ordninger som har nedfelt at oppsatt alderspensjon kan utbetales fra aldersgrensen også når denne er lavere enn 65 år, er perioden fram til 65 år unntatt fra Overføringsavtalen.

1.6 Samlet utbetaling

Prinsippet i Overføringsavtalen om samlet utbetaling av pensjon går fram av avtalen § 12, fjerde ledd:

«Pensjonsrettighetene dekkes ved felles utbetaling av pensjon, jf. § 14 og gjennom refusjon mellom pensjonsordningene, jf. § 15. I den utstrekning pensjonene ikke er sikret finansiering, blir de avkortet forholdsmessig.»

Hovedregelen i Overføringsavtalen er at den endelige beregnede pensjonen skal utbetales fra siste ordning. Dersom det utbetales alders- eller uførepensjon fra en ordning, og arbeidstaker blir medlem i annen ordning som omfattes av Overføringsavtalen, kan likevel pensjon i noen tilfeller fortsatt utbetales fra opprinnelig ordning når det nye arbeidsforholdet avsluttes. Se kapittel 4.3.4 og 6.1.4.

Utbetalt pensjon skal finansieres av utbetalende ordning og med refusjoner fra tidligere ordninger.

Overføringsavtalen innebærer at opptjente pensjonsrettigheter i andre (refunderende) ordninger overføres til siste (utbetalende) pensjonsordning, på det tidspunkt samlet utbetaling skjer. Pensjonsberegningen skjer etter reglene i siste ordning som om den samlede pensjonsopptjeningen hadde foregått der. Refunderende ordning/er er bundet av vedtak hos utbetalende ordning når det gjelder aldersgrense, starttidspunkt, pensjons-/reduksjonsgrad. Tjenestetid under 6 måneder skal tas med i total tjenestetid i utbetalende ordning, men det skal ikke overføres refusjon for tid under 6 måneder.

1.7 Forholdet til samordningsloven

Overføringsavtalen § 17 omhandler forholdet til samordningsloven:

«Den utbetalende pensjonsinnretningen opptrer utad i forhold til lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser av 6. juli 1957 nr. 26 som om hele pensjonen var opptjent i denne pensjonsinnretningen. Samordningslovens § 7 får ikke anvendelse for samordning av tjenstepensjoner fra de pensjonsinnretninger som omfattes av Overføringsavtalen. Den utbetalende pensjonsinnretningen gjennomfører samordning med pensjons- og trygdeytelser fra pensjonsordninger utenfor Overføringsavtalen.»

Det er utbetalende ordning som foretar den endelige samordningen i hht. samordningsloven. I hovedsak vil det være samordning med ytelsene fra folketrygden. Det vil som **hovedregel** ikke være noen tjenstepensjonssamordning mellom ytelsene fra de ordningene som er med i Overføringsavtalen, men det skal samordnes med pensjonsordninger som ikke er med i Overføringsavtalen (jf. samordningsloven § 7), se oversikt i kapittel 9.7.

Se mer om dette i kapittel 9.2.2.2.

Sammenhengen mellom Overføringsavtalen og samordningsregelverket er for øvrig beskrevet i kapittel 8.4 i NOU 1995:29 – Samordning av pensjons- og trygdeytelser.

1.8 Sikringsordningen

1.8.1 Opprettelse og virkeområde

Overføringsavtalens sikringsordning (Sikringsordningen) er opprettet ved avtale om overføring og samordning av pensjonsrettigheter (Overføringsavtalen) mellom SPK og andre leverandører av offentlig tjenstepensjon, jf. lov om Statens pensjonskasse § 46. Virkeområdet for Sikringsordningen fremgår av Overføringsavtalen og Sikringsordningens vedtekter.

1.8.2 Formål

Overføringsavtalens sikringsordning skal bidra til å sikre pensjonsrettigheter opparbeidet hos arbeidsgivere med kommunal pensjonsordning som opphører ved konkurs/akkord eller ved annet opphør, eller som ikke betaler premie ved forfall, så langt det er midler i Sikringsordningen.

1.8.3 Rettsstilling

Sikringsordningen er et selvstendig rettssubjekt med upersonlig og begrenset ansvar. Ordningen registreres i Enhetsregisteret i Brønnøysund. Ingen av avtalepartene eller virksomheter med kommunal pensjonsordning har eiendomsrett til noen del av ordningen. Sikringsordningen har ikke erverv til formål.

Sikringsordningen har egen regnskapsføring. Sikringsordningens øverste myndighet er styret for Sikringsordningen.

Se mer om Sikringsordningen og hvordan melde krav i kapittel 9.8.

2 AVTALEPARTER

Overføringsavtalen § 3 angir vilkår for hvem som kan være part i Overføringsavtalen. Avtaleparter i Overføringsavtalen er pensjonsinretningene som administrerer offentlig tjenstepensjonsordninger som er tilsluttet Overføringsavtalen.

Hver avtalepart kan administrere mange pensjonsordninger. Arbeidsgiverne i disse pensjonsordningene må undertegne en tilslutningserklæring for å være omfattet av Overføringsavtalen. Vilkårene for tilslutning går fram av avtalen § 4.

2.1 Avtaleparter per 01.01.2020

Ord.nr.	Navn	Dato	Adm:
3440	Agder Energi Pensjonskasse (lukket ordning)	01.01.2010	Gabler
4164	Akasia Pensjonskasse (lukket ordning)	01.01.2019	Gabler
3610	Arendal kommunale pensjonskasse	27.05.1991	
4082	Asker kommunale pensjonskasse	05.05.1992	KLP Forsikringservice
3620	Bergen kommunale pensjonskasse	23.10.1984	
4152	Bergenhelvøens Kommunale Kraftselskap, BKK, Pensjonskasse	01.11.2004	Gabler
4153	Energiselskapenes Fellespensjonskasse (tidl. Bodø Energi pk.)	01.11.2004	Gabler
3630	Bodø kommunale pensjonskasse	15.05.1979	
3420	Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse	20.10.1977	3410 Viken pensjonskasse fra 01.01.2020
4083	Bærum kommunale pensjonskasse	01.01.2015	Storebrand Pensjonstjenester
3660	Drammen kommunale pensjonskasse	17.12.1980	
4150	E-CO Energi pensjonskasse	01.01.2008	Storebrand pensjonstjenester
3670	Elverum kommunale pensjonskasse	14.11.1978	
3672	Fjell kommunale pensjonskasse	01.01.2006	Storebrand pensjonstjenester Nye Øygarden kommune fra 01.01.2020 til KLP
3675	Flekkefjord kommunale pensjonskasse	06.07.1984	
4158	Fortum pensjonskasse (lukket ordning)	01.10.2018	Storebrand pensjonstjenester
4151	Hafslund Pensjonskasse (lukket ordning, får refusjon ut fra en 66-prosentordning)	01.01.2006	
3700	Halden kommunale pensjonskasse	21.11.1977	
4156	Harstad kommunale pensjonskasse	01.01.2013	Gabler
4154	Haugaland Kraft pensjonskasse	01.11.2004	Gabler
3730	Haugesund kommunale pensjonskasse	19.02.1979	
3736	Hålogaland Kraft AS pensjonskasse	01.11.2004	Gabler
4157	Infratek pensjonskasse (lukket ordning)	01.07.2018	Storebrand pensjonstjenester
3200	Kommunal Landspensjonskasse, KLP (Felles kommunal pensjonskasse)	29.11.1974	

	(avløste flere tidligere direkteavtaler)		
3750	Kristiansand kommunale pensjonskasse	14.04.1980	
4162	Lofotkraft pensjonskasse (lukket ordning)	01.01.2015	Gabler
4099	Lørenskog kommunale pensjonskasse	01.01.1999	Gabler
3300	Molde kommunale pensjonskasse	01.01.2008	Storebrand Pensjonstjenester
3780	Moss kommunale pensjonskasse	11.04.1980	KLP fra 01.01.2020
4163	Nordkraft pensjonskasse (lukket ordning)	01.01.2015	Gabler
3820	Oslo Pensjonsforsikring AS (tidligere Oslo kommunale pensjonskasse)	30.09.1977	
3060	Pensjonsordningen for apotekvirksomhet (Overføringsavtalen gjelder for aktive medlemmer per 31.01.2003 og medlemmer som hadde fratrudd før dette tidspunktet med minst 6 måneders tjenestetid)	01.04.1996	SPK
4098	Pensjonskassen for helseforetakene i hovedstadsområdet (PKH)	01.01.2014	
3045	Pensjonsordningen for oppdragstakere i statlig beredskaps- eller familiehjem	01.2010	SPK
3200	Pensjonsordningen for sykehusleger	11.1976	KLP
3200	Pensjonsordningen for sykepleiere	03.1972	KLP
3850	Sandefjord kommunale pensjonskasse (fusjonert med Andebu kommunale pensjonskasse og Stokke kommunale pensjonskasse fra 01.01.2017)	02.06.1980	
3860	Sandnes kommunale pensjonskasse	01.11.1978	
3943	Skagerak Energi pensjonskasse	08.1980	Gabler
3880	Skien kommunale pensjonskasse	30.01.1979	
3010	SPK	08.03.1972	
4095	Storebrand Livsforsikring AS	01.11.2004	
4155	Teknologisk Institutt (lukket ordning)	01. 01.2008	Gabler
4081	Tromsø kommunale pensjonskasse	01.01.1991	Storebrand Pensjonstjenester
3910	Trondheim kommunale pensjonskasse	28.01.1981	
3946	Vest-Telemark Kraftlag Pensjonskasse	16.04.1984	
4098	Vestre Viken pensjonskasse (fra 1.1.2014 fusjonert med PKH)	01.10.2009	
3410	Viken pensjonskasse (Akershus fylkeskommunale pensjonskasse til 31.12.2019)	01.11.1975	
4161	Vy buss pensjonskasse (lukket ordning)	01.10.2014	Gabler

2.2 Flytting av pensjonsordning til annen pensjonsinnretning

Flytting av en pensjonsordning til en annen pensjonsinnretning, medfører normalt ingen endring i forhold til Overføringsavtalen. Pensjonsvedtektene videreføres i den nye pensjonsinnretningen. SPK og Sikringsordningen må underrettes om flyttingen.

Ved flytting av pensjonsordninger overføres hele porteføljen til den nye pensjonsinnretningen. Dette medfører at andre ordninger som arbeidstakere har vært omfattet av innenfor Overføringsavtalen, ikke skal forholde seg til tidligere innretninger.

Ved en fusjon/fisjon som medfører endring av virksomhetens navn, omfang mv, må dette meldes til SPK og Sikringsordningen.

Det er den pensjonsinnretningen som overtar pensjonsordningen etter flytting som er ansvarlig for å melde fra om flytting eller ved fusjon/fisjon. Den innretningen som flytter pensjonsordningen må også gi beskjed om stopp, både til SPK og til andre aktuelle ordninger.

2.3 Arbeidsgivere som ikke lenger er tilsluttet Overføringsavtalen

For de arbeidsgivere som ikke lenger er tilsluttet Overføringsavtalen, vil kun opptjening i perioder under Overføringsavtalen bli tatt med i samlet tjenestetid. Opptjent pensjon i perioder utenfor Overføringsavtalen, men i offentlig virksomhet, må beregnes separat, og siste ordning skal samordne etter samordningsloven § 7. Dette gjelder først og fremst de arbeidsgivere som kan velge om de vil være tilsluttet Overføringsavtalen, det vil være de som ikke er tariffmessig bundet, for eksempel kraftselskap/energiselskap som ikke har medlemskap i KS Bedrift.

For de arbeidsgiverne som blir privatisert, vil kun opptjening under Overføringsavtalen bli tatt med i samlet tjenestetid. Pensjon opptjent utenfor avtalen vil være omfattet av samordningsloven dersom en offentlig pensjonsordning blir videreført. I de tilfeller hvor bedriften velger en privat tjenstepensjon, vil disse rettighetene ikke være omfattet av Overføringsavtalen.

2.4 Pensjonsordninger for folkevalgte i kommuner eller fylkeskommuner

Folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner kan være medlemmer i en egen særskilt pensjonsordning. De er da ikke omfattet av Overføringsavtalen.

Alternativet til en særskilt pensjonsordning for folkevalgte er den ordinære tjenstepensjonsordningen som kommunens eller fylkeskommunens ansatte er omfattet av.

Det er den enkelte kommune eller det enkelte fylke som bestemmer hvilken ordning de folkevalgte skal være medlemmer av. Dersom kommunen eller fylkeskommunen velger å melde de folkevalgte inn i den ordinære tjenstepensjonsordningen, er de samtidig omfattet av Overføringsavtalen.

3 MEDLEMSKAP

3.1 Generelle regler om rett til medlemskap

Overføringsavtalen § 12, 2. ledd nr. 1:

« *Overføringsavtalen kan få virkning for:*

- 1. de vilkår som gjelder for å bli medlem av en pensjonsordning.»*

Kapittel 3.2 gir en oversikt over gjeldende hovedregler om medlemskap i de forskjellige pensjonsordningene.

I mange år var den generelle regelen for å bli innmeldt i en offentlig pensjonsordning at arbeidstaker var ansatt i stilling som utgjorde minst 14 timer per uke. Minstegrensene har variert mye opp gjennom årene. Reglene om medlemskap for midlertidig ansatte, vikarer og ekstravakter er også forskjellige i de ulike pensjonsordningene.

Dersom man ønsker å vite noe om tidligere regler, må den aktuelle ordning kontaktes. Det vises til egen tabell i kapittel 3.2.8.

Det generelle vilkåret for medlemskap i en offentlig pensjonsordning har vært at arbeidsforholdet var klart definert i forhold til arbeidstid, det vil si en minstegrense for medlemskap. I perioden 2013 til 2016 er disse minstegrensene blitt betydelig endret. Som eksempel kan nevnes at de lovbestemte ordningene har 20 prosent som minstegrense, mens det i KS-området ikke er noen minstegrense.

I kommunal sektor (KS tariffområde) ble minstegrensen for innmelding opphevet fra 21.06.2013 som følge av dom i Arbeidsretten. Fra 01.05.2014 ble endringen tatt inn i tariffavtalen, og nedre grense for medlemskap ble da også opphevet i KA og Virke/Ideell sektor tariffområder.

For øvrige tariffområder er den alminnelige nedre grensen for innmelding i offentlig tjenestepensjonsordning i KLP endret til 20 prosent av full stilling fra 01.10.2016. Alternativt kan arbeidsgiver avtale at det ikke skal være noen nedre grense for innmelding.

I de lovfestede pensjonsordningene ble tidligere minstegrenser opprettholdt fram til 01.04.2016. Fra den dato er nedre grense endret til 20 prosent av full stilling. Det samme gjelder for Oslo kommune.

Status per 01.01.2018 er således ulike innmeldingsregler i kommunale ordninger og lovfestede ordninger.

3.1.1 Pensjonsordningenes regler om unntak fra medlemskap

Det er et felles vilkår at arbeidstaker skal være medlem av norsk folketrygd for å bli innmeldt i pensjonsordningene.

Det kan i hvert enkelt tilfelle avtales regler for medlemskap i de tilfeller hvor arbeidstaker samtidig har flere stillinger hos samme arbeidsgiver som hører inn under flere pensjonsordninger. Det kan da bestemmes at arbeidstaker skal innmeldes på grunnlag av sitt samlede arbeidsforhold i en av ordningene, med maksimum 100 prosent. En slik avtale er ingått mellom SPK og KLP i 2001, og har deretter fått tilslutning fra andre kommunale ordninger, jf. kapittel 3.4.

3.1.2 Pensjonsordningenes regler om opptjening av pensjonsrettigheter for uføre

Medlemmer som har midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, opptjener rett til alderspensjon for den del av stillingen man er ufør i, og i tillegg for eventuell medlemspliktig stilling i offentlig tjenestepensjonsordning.

Dersom uførepensjonen er redusert på grunn av arbeidsinntekt, legges utbetalingsgraden til grunn for opptjening i den stillingen de er uføre. Utbetalingsgraden framkommer ved å dividere den reduserte uførepensjonen med uførepensjonen beregnet etter 100 prosent uførhet.

Forskrift 19.06.2015 nr. 710 til pensjonslovene på området om opptjening av pensjonsrettigheter for uføre har ingen begrensning på samlet opptjening. Forskriften gjelder ikke for oppsatte uførepensjonister siden opptjeningen har stoppet.

3.2 Oversikt over forskjeller mellom pensjonsordningene

Da det er blitt forskjellige regler for innmelding i pensjonsordningene, vil det nå være flere stillinger med lav stillingsstørrelse som skal tas med ved endelig beregning av pensjon. Det kan også involvere flere pensjonsordninger. Nedefor følger en oversikt over de enkelte ordningenes særskilte regler.

3.2.1 Statens pensjonskasse (SPK)

Fra 01.04.2016 er minstegrensen for rett til medlemskap fastsatt til 20 prosent stilling. I SPK var minstekravet for rett til medlemskap før 01.04.2016 14 timer per uke/60 timer per måned. For lærere var minstekravet 35 prosent stilling.

Arbeidstakere med varierende arbeidstid og arbeidsperioder får rett til medlemskap når de sammenhengende i minst 1 måned oppfyller minstekravet i gjennomsnitt.

Fra og med 01.01.2020 stilles det ikke noe vilkår for innmelding i pensjonsordningen at arbeidstaker skal kunne oppnå en viss tjenestetid frem til aldersgrensen. Tidligere var hovedregelen at man ikke skulle meldes inn i pensjonsordningen dersom arbeidstaker ved aldersgrensen ikke vil få en samlet pensjonsgivende tjenestetid på minst fem år.

For innlemmede virksomheter kan det avtales særskilte vilkår for medlemskap.

3.2.1.1 Pensjonistvilkår

Alderspensionister som engasjeres på pensjonistlønn, er unntatt fra medlemskap i SPK. Det betyr at alderspensjonen ikke blir redusert når pensjonisten mottar pensjonistlønn.

Pensjonistlønn kan ikke kombineres med AFP og uførepensjon.

Bestemmelser om pensjonistavlønning/-lønn i staten er tatt inn i Statens personalhåndbok, [kapittel 10.12.2](#).

3.2.1.2 Korttidsavtalen

Korttidsansatte har ikke rett til medlemskap i Statens pensjonskasse (SPK).

Definisjonen på korttidsansatte er personer eller pensjonister med arbeidsforhold med kortere varighet enn en måned hos en arbeidsgiver med pensjonsordning i SPK. En måned defineres som 30 dager.

Enkeltstående perioder under en måned skal ikke rapporteres til SPK.

Når medlemmet har direkte overgang fra stilling med medlemskap i ordning innenfor overføringsavtalen til stilling med medlemskap i SPK, kan SPK medregne perioden selv om den er under en måned.

Korttidsavtalen innebærer at alderspensjonister i SPK kan jobbe i medlemspliktig stilling med ordinær avlønning uten at dette får konsekvenser for alderspensjonen, så lenge arbeidsforholdet varer under én måned. Man kan for eksempel arbeide i 100 prosent stilling i 3 uker og så slutte helt, uten at dette får konsekvenser for alderspensjonen. Arbeidsforhold med varighet på én måned eller mer behandles som et ordinært arbeidsforhold, og må avlønnes med pensjonistlønn dersom de ikke skal få konsekvenser for alderspensjonen.

3.2.1.3 Bistillinger ved universitetssykehus

Når hovedstillingen er i SPK og godkjent bistilling er i ordning innenfor Overføringsavtalen, skal bistillingen rapporteres til SPK. Det skal opprettes et eget organisasjonsnummer for bistillingsarbeidsgiveren. Bistillingsarbeidsgiverne rapporterer manuelt til SPK. På denne måten sikres det at det blir trukket pensjonsinnskudd av bistillingen, og foretatt kontroll på fakturaene.

For de som har hovedstilling som sykehuslege og bistilling ved universitet, avgjør kommunal pensjonsordning om bistillingen kan medregnes i pensjonsgrunnlaget.

KLP har inngått avtaler med universitetene om at de som har sin hovedstilling som lege, får med seg bistilling som pensjonsgivende som en servicepensjon.

Pensjonskassen for helseforetak i hovedstadsområdet (PKH) har en tilsvarende regel som KLP. UiO er i dialog med PKH vedrørende bistillinger.

Bistilling skal rapporteres inn i hovedarbeidsgivers pensjonsordning.

3.2.2 Kommunal sektor - KS-området

I kommunal sektor var minstekravet for rett til medlemskap 14 timer per uke/168 timer per kvartal (Se unntak for OPF). Gjennomsnittsberegning skal foretas etterskuddsvis hvert kvartal og skal inkludere alt ekstraarbeid, med unntak av overtid, og begrenses til 100 prosent av full stilling hvis det er samme arbeidsgiver.

Fra 01.04.2013 ble det tariffavtalt at arbeidsforhold hos forskjellige arbeidsgivere skal legges sammen for oppnåelse av minstegrensen for medlemskap.

Fra 21.06.2013 ble grensen på 14 timer per uke i TPO-vedtektene erklært ugyldig av Arbeidsretten. Det innebærer at alle som er bundet av Hovedtariffavtalen i kommunal sektor skal meldes inn uansett hvor lite de jobber. Utenfor KS-området gjelder endringen om sammenlegging av timer fortsatt. Skillet mellom fast ansatte uten ekstratimer og andre arbeidstakere er imidlertid ikke opphevet ved dommen.

3.2.2.1 Kommunale pensjonsordninger

De kommunale pensjonskassene følger TPO-vedtektene som er tariffavtalt i KS tariffområde. KLPs offentlige tjenstepensjonsordning følger TPO-vedtektene i KS tariffområde, med enkelte tilpasningsalternativ for dem som ikke følger KS tariffområde.

Nedre grense for medlemskap i pensjonsordningen er opphevet for kommuneansatte fra 21.06.2013. For de som ikke har fått opphevet nedre grense, er den alminnelige nedre grensen for innmelding i offentlig tjenstepensjonsordning i KLP endret til 20 prosent av full stilling fra 01.10.2016. Alternativt kan arbeidsgiver avtale at det ikke skal være noen nedre grense for innmelding. Hvilke tariffområder som har opphevet nedre grense og hvilke som nå har 20 prosent som nedre grense fremgår av punkt 3.2.8.

Fast ansatte uten ekstratimer skal meldes inn den dagen de begynner og ut den dagen de slutter i stillingen. Alle andre skal meldes inn og ut av pensjonsordningen ut fra kvartalsvise gjennomsnittsberegninger av hvor stor stillingsprosent de har hatt. Dette gjelder både de som har opphevet nedre grense og de som har 20 prosent som nedre grense.

Innmeldingsreglene gjelder også for pensjonister som samtidig jobber og har lønnsinntekt.

3.2.2.2 Pensjonistvilkår

Fra 01.10.2016 tok KLP inn følgende unntaksbestemmelse i vedtektene for offentlig tjenstepensjon:

§ 3-3 Pensjonistvilkår

«Arbeidstakere som engasjeres på pensjonistvilkår skal ikke meldes inn i pensjonsordningen.»

Unntatt fra innmelding er pensjonister som jobber på pensjonistvilkår. Disse skal ikke meldes inn i pensjonsordningen. Det er imidlertid ikke alle arbeidsgivere som tilbyr pensjonistvilkår.

3.2.2.3 Folkevalgte innmeldt i kommunens pensjonsordning

Det er utarbeidet tilleggsvedtekter til TPO-vedtektene for folkevalgte som er innmeldt i kommunenes ordinære pensjonsordninger.

Tillegget ble utarbeidet gjennom samarbeid mellom pensjonsleverandørene, og er tilpasninger i og med at de folkevalgte ikke er ansatte og heller ikke går inn under tariffavtalen. Kommunene og fylkeskommune er friere til å fastsette vilkårene for innmelding. Nedre grense ble satt til 1/3 av full godtgjørelse, som i den tidligere pensjonsordningen for folkevalgte.

Den enkelte kommune og fylkeskommune kan avtale forskjellige avvik fra den nedre grensen. Dersom de velger å oppheve nedre grense for medlemskap også for de folkevalgte, medfører det at alle med godtgjørelse som folkevalgt, skal meldes inn i pensjonsordningen. Nesten alle følger grensen på 1/3.

3.2.3 OPF

Nedre grense for innmelding i tjenstepensjonsordningen er endret fra 14 timer per uke til 20 prosent av full stilling. Denne endringen er gjennomført ved vedtektsendring av 01.03.2017 (pensjonsvedtektene for Oslo kommune av 1999) med virkning tilbake fra 01.04.2016.

Det tidligere kravet i tjenstepensjonsordningen om at det kun var avtaler om fast arbeidstid utover minstegrensen som skulle legges til grunn ved vurderingen av minstekravet, er bortfalt. Etter endringen vil også timeengasjement og ekstratimer bli tatt med i innmeldingsomfanget. Denne endringen er gjennomført med virkning tilbake fra 01.01.2017.

Unntaket for innmelding for midlertidige stillinger som varer under ett år, er bortfalt. Etter endringen vil midlertidige stillinger meldes inn i ordningen fra første dag, uavhengig av stillingens varighet. Denne endringen er gjennomført med virkning tilbake fra 01.01.2017.

Som en følge av de to sistnevnte endringene er Oslo kommunes pensjonsvedtekter § 10-4 (risikodekning for midlertidig ansatte) og kapittel 19 (særskilte innmeldingsregler for enkelte grupper) bortfalt.

Det er også i etterkant av vedtektsendringen av 01.03.2017 besluttet av Oslo bystyre at arbeidstakere i Oslo kommune, med virkning fra 01.07.2014, skal ha rett til medlemskap for perioder med merarbeid utover fast stillingsprosent. Retten til medlemskap på dette grunnlaget er betinget av at arbeidstakeren allerede oppfylte vilkårene for medlemskap i pensjonsordningen på grunnlag av innmeldingsreglene som gjaldt på det aktuelle tidspunktet.

[Fra og med 01.01.2020 stilles det ikke noe vilkår for innmelding i pensjonsordningen at arbeidstaker skal kunne oppnå en viss tjenestetid frem til aldersgrensen. Tidligere var hovedregelen at man ikke skulle meldes inn i pensjonsordningen dersom arbeidstaker ved aldersgrensen ikke vil få en samlet pensjonsgivende tjenestetid på minst fem år.](#)

3.2.3.1 Pensjonistvilkår

Ordning med engasjement på pensjonistvilkår (pensjonistlønn) for alderspensjonister er iverksatt med virkning fra 01.10.2016.

3.2.3.2 Pensjonsordningene i tidligere Oslo Sporveier AS (nå Sporveien Oslo AS)

Tidligere Oslo Sporveiers pensjonskasse er nedlagt.

Sporveienkonsernet er delt opp i flere selskap som har forsikret løsning hos OPF (fra 01.07.2014).

Det er:

- Sporveien Oslo AS
- Sporveien Trikken AS
- Sporveien T-banen AS
- Unibuss AS

Den offentlige tjenstepensjonsordningen for Sporveienkonsernet er lukket for nye medlemmer fra 01.04.2015.

I pensjonsvedtektene til selskapene var minstekravet for rett til medlemskap 15 timer pr uke. Midlertidig ansettelse med varighet på ett år eller mer skal meldes direkte inn. Dersom arbeidsforholdet avsluttes før man har oppnådd ett år, skal innmelding trekkes tilbake. Er en midlertidig ansettelse for en kortere periode, men forlenges utover ett år, skal vedkommende medles inn med tilbakevirkende kraft. Går man over fra et vikariat / engasjement til fast stilling, skal man meldes inn med tilbakevirkende kraft, fra vikariatet / engasjementets begynnelse.

3.2.4 Pensjonsordningen for sykehusleger

Sykehuslegene har egen pensjonsordning med egne pensjonsvedtekter. Pensjonsordningen administreres av PKH - Pensjonskassen for helseforetak i hovedstadsområdet, for de legene som er ansatt ved disse sykehusene, og for øvrig av KLP.

Med virkning fra 01.10.2016 er minstegrensen for innmelding i pensjonsordningen for sykehusleger 20 prosent stilling. Fra 01.01.2020 er minstegrensen for rett til innmelding i pensjonsordningen for sykehusleger opphevet. Det er med andre ord ikke lenger noe krav til minste stillingsstørrelse for rett til innmelding fra og med dette tidspunktet.

3.2.4.1 Pensjonistvilkår

Sykehusleger som har gått av med alderspensjon eller tjenstepensjonsberegnet AFP har ikke pensjonistvilkår. I stedet gjelder fra 01.10.2016 en særregel som gir disse rett til å jobbe inntil 168 timer i kvartalet uten at pensjonen reduseres.

3.2.4.2 Bistillinger ved universitet

De som har hovedstilling som sykehuslege og en bistilling i staten, har etter en avtale med universitetssykehusene rett til å få med seg bistillingen i pensjonsgrunnlaget. Denne delen utbetales som en servicepensjon.

Pensjonskassen for helseforetak i hovedstadsområdet (PKH) har en tilsvarende regel som KLP. Universitetet i Oslo er i dialog med PKH vedrørende bistillinger.

Leger med hovedstilling i kommunal sektor, det vil si de som ikke er sykehusleger, vil ikke få medregning for bistilling, uansett om den er i kommunal eller statlig sektor. Bistilling skal rapporteres inn i hovedarbeidsgivers pensjonsordning.

3.2.5 Pensjonsordningen for sykepleiere

Pensjonsordningen for sykepleiere er en lovfestet ordning som administreres av KLP.

Med virkning fra 01.04.2016 er minstegrensen for innmelding i pensjonsordningen for sykepleiere 20 prosent stilling.

3.2.5.1 Pensjonistvilkår

Lov om pensjonsordning for sykepleiere ble endret fra 01.07.2016 slik at sykepleiere kan ansettes på pensjonistvilkår.

Endringen gjelder sykepleiere som jobber i stillinger hvor det er inngått tariffavtale om pensjonistvilkår, det vil si med KS, Virke, KA og Staten. Tilsvarende tariffavtale er ikke inngått for helseforetakene, og sykepleiere ansatt i helseforetak kan derfor ikke engasjeres på pensjonistvilkår.

3.2.6 Pensjonskassen for helseforetak i hovedstadsområdet - PKH (Spekter tariffområde)

PKH omfatter en fellesordning for administrativt ansatte, og en ordning for leger. Sykepleiere ved disse helseforetakene er i Sykepleierordningen.

Fram til 01.10.2016 var innmeldingsgrensen 14 timer i uken eller 168 timer i kvartalet. Denne grensen gjaldt for alle, uavhengig av hvilken ordning de var med i.

Fra 01.10.2016 er leger ansatt ved sykehusene i Oslo-området omfattet av nye regler for innmelding i pensjonsordningen for sykehusleger. Det er samme regler om de er i legeordningen i KLP eller PKH. Den nye innmeldingsgrensen er en nedre grense for innmelding på 20 prosent av full stilling.

[Fra 01.01.2020 er reglene igjen endret. Alle ansatte, både i fellesordningen og i legeordningen, meldes inn fra første arbeidede time.](#)

3.2.6.1 Pensjonistvilkår

[PKH tilbyr pensjonistvilkår for ansatte i fellesordningen, men ikke for ansatte i legeordningen.](#)

For leger som har gått av med alderspensjon eller tjenestepensjonsberegnet AFP, er grensen for gjeninnmelding at de arbeider 168 timer i kvartalet. Bestemmelsen gjelder med virkning fra 01.10.2016.

For leger som går av med pensjon etter 01.10.2016 gjelder ordinære regler mht gjeninnmelding og pensjonistlønn.

For ansatte som ikke er lege eller sykepleier, gjelder tidligere regler om at de kan jobbe inntil 14 timer per uke eller 168 timer i kvartalet.

3.2.7 Virke

Mange av medlemsbedriftene i Virke Ideell og frivillig utfører oppdrag for offentlig sektor. Tidligere var det et krav om at de skulle ha en offentlig pensjonsordning, men dette kravet bortfalt 01.05.2014, med henvisning til tariffavtalen i KS.

3.2.7.1 Pensjonistvilkår

Arbeidstakere som engasjeres på pensjonistvilkår skal ikke meldes inn i pensjonsordningen.

3.2.8 Hvem er omfattet av hvilke regler og når gjelder de fra?

Tariffområde	Nedre grense for innmelding	Gjelder fra
Stat	20 prosent stilling	01.04.2016
KS, KS Bedrift	Ingen nedre grense	21.06.2013
KA, Virke-Ideell sektor	Ingen nedre grense	01.05.2014
Sykepleierordningen	20 prosent stilling	01.04.2016
Spekter område 10 og 4	Ingen nedre grense	01.01.2020
Sykehusleger	Ingen nedre grense*	01.01.2020
Spekter område 9	Ingen nedre grense	01.01.2020
Øvrige virksomheter	Ingen nedre grense	01.10.2016

* For legeordningen gjelder unntak for leger som mottar full alderspensjon og samtidig jobber under 168 timer i et kvartal. Disse skal ikke meldes inn i pensjonsordningen.

Nedre grense for innmelding gjelder også ansatte med flere stillinger hos ulike arbeidsgivere som til sammen utgjør 20 prosent både innen samme tariffområde og på tvers av tariffområder med offentlig tjenstepensjon. Enkelte arbeidsgivere har reservert seg mot å slå sammen stillinger på tvers av tariffområder.

Hvor mange timer som skal til for å utgjøre 20 prosent stilling varierer. Ved fastsettelse av stillingsprosent på grunnlag av timer tas utgangspunkt i antall timer det er forutsatt at man skal jobbe i forhold til en full stilling. Det må tas hensyn til at ansatte over 60 år har krav på 6 ukers ferie, mens de under 60 år har krav på 5 ukers ferie.

3.3 Rettigheter under permisjon

3.3.1 SPK

Under permisjon med full lønn, eller med delvis lønn, skal arbeidstakeren beholde sitt medlemskap i pensjonsordningen.

Ved permisjon uten lønn er medlem forsikret i inntil to år. Inntreffer et pensjonstilfelle i permisjonstiden, behandles pensjon som om medlemmet sto i stilling, men tjenestetiden i permisjonstiden skal ikke medregnes.

Permisjonsavtalen i staten er en tariffavtale som er inngått mellom hovedsammenslutningene og staten. Avtalen gir mulighet for medregning av tjenestetid ved visse former for permisjon fra en medlemspliktig stilling.

1. Det foretas medregning av tid inntil tre år ved:
  - a) militærtjeneste, sivilforsvarstjeneste, siviltjeneste og polititjeneste
  - b) sykdom i familien
  - c) fravær på grunn av streik

2. Det foretas medregning av tid inntil fire år ved:
  - a) omsorgspermisjon for barn
  - b) studiepermisjon
  - c) ved flytting på grunn av ektefelles, registrert partners eller samboers beordringsplikt, arbeid i utenriktjenesten eller godkjent internasjonal organisasjon etter punkt 3
  - d) utenlandslektor
3. Det foretas medregning av tid inntil fem år ved:
  - a) arbeid for internasjonale organisasjoner i utlandet
4. Det foretas medregning av tid ved verv og ansettelse i tjenestemannsorganisasjon slik:
  - a) ved ansettelse i tjenestemannsorganisasjon inntil fire år, eller for den som er valgt, for vervets varighet
  - b) utførelse av kommunale og fylkeskommunale verv, for vervets varighet
  - c) utførelse av verv som domsmann/meddommer, for vervets varighet.

3.3.2 Kommunal sektor

Permisjoner som varer under en måned, gir rett til medlemskap uavhengig av om lønn utbetales eller ikke.

Ved permisjon med full eller delvis lønn, skal arbeidstakeren beholde sitt medlemskap i pensjonsordningen for den delen det utbetales lønn for.

Ved permisjon uten lønn er arbeidstaker utmeldt, men er risikodekket i inntil 2 år i ordningen. Fra 01.01.2020 gjelder likevel at de som har ulønnet utdanningspermisjon som arbeidsgiver vurderer er relevant for stillingen, skal få pensjonsopptjening i påslagsordningen og tiden medregnet som medlemstid i inntil fire år.

Med 100 prosent foreldrepenger av en 100 prosent stilling, opprettholdes medlemskapet og premieinnbetalingen for 100 prosent stilling.

Med 80 prosent foreldrepenger av en 100 prosent stilling, vil medlemskapet og premieinnbetalingen være for en 80 prosent stilling. Medlemmet er risikodekket for en 20 prosent stilling i inntil 2 år.

Arbeidstaker som i henhold til de generelle bestemmelser i Hovedtariffavtalen § 9 oppbeholder 1/3 lønn under militærtjeneste, skal ikke meldes ut av pensjonsordningen, men fortsatt være medlem med sin ordinære lønn som pensjonsgrunnlag. Arbeidsgiveren betaler full premie (inkl arbeidstakers andel), beregnet av pensjonsgrunnlaget.

Ved hel eller delvis permisjon i inntil to år kan medlemmet eller arbeidsgiver velge å betale full premie og få medregnet medlemstiden.

Ved frivillig medlemskap er full premie summen av arbeidsgivers og arbeidstakers andel av årlig premie. Ved permisjonens slutt meldes de inn igjen i arbeidsgivers pensjonsordning med tilbakevirkende kraft for den tiden de har stått som frivillige medlemmer, og selv har betalt premien. Arbeidsgiver vil da stå som ansvarlig for reguleringspremie også for pensjon opptjent gjennom det frivillige medlemskapet.

I spesielle tilfelle kan medlemskapet opprettholdes ut over to år.

3.3.3 OPF

Ved permisjon uten lønn er medlem forsikret i inntil to år (risikodekket). Inntreffer et pensjonstilfelle i permisjonstiden behandles pensjon som om medlemmet sto i stilling, men tjenestetiden i permisjonstiden skal ikke medregnes.

Reglene om medregning av pensjonsgivende tjenestetid under permisjon følger av pensjonsvedtektene for de enkelte ordningene. Medregningsreglene i pensjonsvedtektene for Oslo kommune er i hovedsak:

Den tid en arbeidstaker har permisjon medregnes som pensjonsgivende når:

- a) permisjonen er gitt med lønn
- b) permisjonen er gitt uten lønn, men med opptjening av lønnsansiennitet og forutsatt at vedkommende innen eller ved permisjonstidens utløp enten gjeninntre i sin stilling eller tiltrer annen stilling som er omfattet av tjenstepensjonsordningen
- c) den pensjonsberettigede betaler full pensjonspremie i permisjonstiden.

Det er enkelte forskjeller i medregningsreglene i de forskjellige pensjonsordningene som OPF administrerer.

3.4 Retningslinjer for innrapportering av flere stillinger i offentlig sektor

Med hjemmel i Overføringsavtalen, og med virkning fra 01.07.2001 skal arbeidstakere som har flere stillinger hos samme arbeidsgiver ses under ett, også når stillingene hører hjemme i hver sin pensjonsordning.

Medlemskap i sykepleierordningen skal ikke legges sammen med stillinger som ikke er i sykepleierordningen.

Det ble da fastsatt følgende retningslinjer:

"I. Samme arbeidsgiver, men flere pensjonsordninger

Under henvisning til avtale om overføring og samordning av pensjonsrettigheter mellom SPK og kommunale pensjonsordninger (Overføringsavtalen) § 4 med kommentarer bestemmes følgende:

A. Formål

Når en arbeidstaker har to eller flere arbeidsforhold samtidig hos samme arbeidsgiver, men tilknyttet flere pensjonsordninger, skal alle arbeidsforholdene meldes inn i en og samme pensjonsordning. Ulike aldersgrenser i arbeidsforholdene får ingen betydning i denne sammenheng, og aldersgrensen vil følge den største av stillingene.

B. Krav til arbeidstid

Felles innrapportering i samme pensjonsordning gjelder selv om det ene eller alle arbeidsforholdene hver for seg er under minstegrensen for rett til medlemskap i den pensjonsordningen arbeidstakeren skal meldes inn. Summen av arbeidsforholdene må tilfredsstille minstegrensen.

Samlet medlemskap skal ikke overstige 100 prosent.

C. Suksessiv oppstart

Når en arbeidstaker først er innmeldt i en pensjonsordning for et arbeidsforhold, skal også andre arbeidsforhold meldes inn der.

D. Samtidig oppstart

Når en arbeidstaker begynner i to eller flere arbeidsforhold samtidig, som hver for seg hører hjemme i forskjellige pensjonsordninger, gjelder følgende:

1. Når arbeidstaker har et fast og et midlertidig arbeidsforhold, skal han meldes inn i det faste arbeidsforholdets pensjonsordning.
2. Når arbeidstaker har enten bare faste arbeidsforhold eller bare midlertidige arbeidsforhold, skal han meldes inn i den pensjonsordningen hvor arbeidsforholdet med den største stillingsprosenten normalt hører til.
3. Når stillingsprosentene i situasjonen nevnt i punkt 2 foran er like store, kan arbeidsgiveren foreta innmelding av alle arbeidsforholdene i den pensjonsordningen som han finner mest hensiktsmessig.

Også arbeidstakere som først bare har et arbeidsforhold og som ikke er innmeldt fordi arbeidsforholdet ikke gir rett til medlemskap, meldes inn fra det tidspunkt arbeidsforholdene til sammen oppfyller minstegrensen.

Når en arbeidstaker har flere arbeidsforhold knyttet til en kommunal pensjonsordning og flere arbeidsforhold knyttet til SPK samtidig, summeres arbeidsforholdene i hver pensjonsordning.

E. Senere endringer

Så lenge arbeidstakeren er meldt inn i en pensjonsordning for flere arbeidsforhold, skal senere endringer ikke medføre melding til ny pensjonsordning.

Når en arbeidstaker slutter helt i arbeidsforholdet(ene) som er knyttet til den pensjonsordningen han er innmeldt i, eller går av med alderspensjon, skal arbeidstakeren meldes ut av denne og inn i den andre pensjonsordningen, dersom det gjenværende arbeidsforholdet tilfredsstillende minstegrensen for medlemskap. Ved overgang til uførepensjon derimot foretas ingen endring i tilknytningsforholdet, men han skal (om) registreres i henhold til gjenværende stillingsbetegnelse.

F. Musikkskoler

Ordningen nevnt foran skal også omfatte lærere som har arbeidsforhold med musikk-skole ved siden av, og som hittil har vært omfattet av rundskriv PT-4/86 fra SPK.

G. Innskuddstrekk og innrapportering

Det er lønningsansvarlig i kommunen/fylkeskommunen som må foreta korrekt innskuddstrekk og overføring av innskudd og arbeidsgiverandel, og innrapportere lønns- og tjenesteopplysninger til pensjonsordningen. Det er vedkommende pensjonsordnings innrapporteringsregler som må følges.

Merk likevel følgende:

1. Stillingskode/- betegnelse og aldersgrense skal alltid følge den største av stillingene. Eksempel a) En arbeidstaker er innmeldt i SPK som lærer i 40 prosent stilling og skal senere meldes inn for en kommunal 60 prosent stilling som renholder med aldersgrense 65 år. Han vil meldeteknisk fremstå som renholder i 100 prosent stilling med aldersgrense 65 år. Han må mao meldes ut som lærer og inn som renholder, men forblir innmeldt i SPK. Eksempel b) Hvis han derimot hadde hatt en 60 prosent lærerstilling først og deretter gått inn i 40 prosent stilling som renholder, skulle han registreres som 100 prosent lærer og aldersgrense 70 år.
2. Samlet lønn og eventuelle pensjonsgivende tillegg/ T-tillegg for alle stillingsforholdene oppgis som kronebeløp (årsbeløp). Lønnstrinn skal ikke meldes.

H. Iverksettelse

Ordningen innføres med virkning fra 1. juli 2001. Den omfatter også løpende parallelle arbeidsforhold på ikrafttredelsestidspunktet. Disse skal tidligst innmeldes fra dette tidspunktet.

II. Flere arbeidsgivere og flere pensjonsordninger

Følgende kombinasjoner av arbeidsforhold følger tidligere retningslinjer:

1. Kombinasjon av stillinger som professor/overordnet lege i statlig og kommunal/fylkeskommunal tjeneste og omvendt, hvor bistillingen følger hovedstillingens pensjonsordning, jf. rundskriv IE-2/78 fra SPK
2. Kombinasjon av militærlege ved Forsvarets sanitet og lege ved kommunalt/fylkeskommunalt sykehus
3. Kombinasjon av kommunal/fylkeskommunal sykepleierstillingen (for eksempel i Pensjonsordningen for sykepleiere) og statlig undervisningsstilling i sykepleie."

3.5 Oppsatt pensjon

Alle som har vært medlem av en offentlig pensjonsordning, men har fratrudd stillingen uten rett til en straks løpende pensjon, er fortsatt medlem av pensjonsordningen, og har sin pensjonsrett i behold.

Forutsetningen for å ha rett til oppsatt pensjon, er at den samlede pensjonsgivende tjenestetid utgjør minst tre år. Ved beregning av kravet til tre års opptjening, skal det tas hensyn til om den enkelte har vært medlem av andre offentlige pensjonsordninger, fordi det er den samlede opptjeningstiden i offentlige ordninger (omfattet av Overføringsavtalen) som skal legges til grunn. Dersom samlet tjenestetid er mindre enn tre år, vil rettigheten bli slettet når aldersgrensen / pensjonsalder nås.

Størrelsen på den oppsatte pensjonen beregnes etter to forskjellige regelsett, avhengig av tidspunktet for første gangs innmelding i pensjonsordningen. Det er forskjellige tidspunkt som gjelder i pensjonsordningene.

SPK	1.1.1967
Sykepleierordningen	1.1.1967
KLP – fellesordningen	1.1.1974
Sporveien Oslo	1.1.1974
Skien kommunale pensjonskasse	1.1.1978
OPF	1.1.1975

Det kan være mange andre tidspunkt som gjelder for beregning med 30- eller 40- deler i nevner. Det har imidlertid vært umulig å fremskaffe en totaloversikt over disse datoene. Hver enkelt ordning må derfor oppgi hvilken dato som gjelder ved behov.

For de som er blitt medlem fra og med 01.01.1967, eller annen dato, beregnes pensjonen etter forholdet mellom faktisk tjenestetid og mulig oppnådd tjenestetid ved å fortsette i den samme stillingen helt fram til aldersgrensen. Den mulige tjenestetiden kan likevel ikke settes kortere enn 30 år, eller lengre enn 40 år.

For de som ble medlem i pensjonsordningen før 01.01.1967, eller annen dato, har krav på alderspensjon etter antall opptjeningsår regnet i forhold til 30-deler, det vil si etter samme regler som for ordinære alderspensjoner.

4. ALDERSPENSJON

4.1 Generelt

Overføringsavtalen § 14 andre ledd:

” Den pensjonsinnretningen som arbeidstakeren sist var tilknyttet, utbetaler pensjonen etter de regler som gjelder for denne pensjonsordningen etter samlet pensjonsgivende tjenestetid, også tid under 6 måneder i en pensjonsordning. De pensjonsinnretningene som arbeidstakeren tidligere har vært tilknyttet, er bundet av vedtak og disposisjoner hos den utbetalende avtalepart i forbindelse med pensjoneringen, herunder pensjonsgrunnlag, aldersgrense, igangsetting av pensjon, pensjoneringsgrad, stopp av pensjonen og lignende. Dette gjelder også om arbeidstakeren tidligere har hatt rett til oppsatt pensjon fra et annet tidspunkt enn det som gjelder i den siste pensjonsordningen vedkommende var tilknyttet. Ansvar mellom avtalepartene for feil avgjøres etter erstatningsrettslige regler.”

Overføringsavtalen § 14 tredje ledd:

”Dersom arbeidstakeren sist tjente opp rett til pensjon tilknyttet to eller flere pensjonsordninger og stillingene fratres samtidig, skal den pensjonsordningen hvor pensjonsretten først blir utløst, utbetale samlet pensjon. Dersom pensjonsretten utløses samtidig, utbetales samlet pensjon av den pensjonsordningen som har det høyeste pensjonsgrunnlaget. Utbetaling skjer etter de reglene som gjelder for denne pensjonsordningen. Det som er nevnt i de foregående leddene gjelder tilsvarende.”

4.2 Hvilken ordning skal utbetale alderspensjon?

4.2.1 Ved etterfølgende medlemskap

Hovedregelen er at den pensjonsordningen som arbeidstakeren sist er/var innmeldt i for aktiv stilling, skal utbetale samlet pensjon. Det er ikke noe minstekrav til lengde på medlemskapet i siste ordning. Med aktiv stilling menes at arbeidstakeren mottar lønn/sykepenger. Skal det utbetales en straks begynnende/løpende pensjon, er siste ordning den pensjonsordning som medlemmet er innmeldt i på det tidspunktet pensjonstilfellet inntreffer. I tilfeller med oppsatte rettigheter er det dato for utmelding som er avgjørende for hvem som skal utbetale pensjonen.

Ved straks begynnende/ løpende pensjon inntreffer pensjonstilfellet på fratredelsestidspunktet. Ved oppsatt pensjon inntreffer pensjonstilfellet ved nådd aldersgrense (tidligst 65 år i SPK og OPF) eller ved uttak av alderspensjon i folketrygden etter fylte 67 år.

4.2.2 Ved samtidige medlemskap

4.2.2.1 Stillingene fratres samtidig

En arbeidstaker som har medlemskap i flere pensjonsordninger samtidig og som fratrer stillingene samtidig, kan ha rett til straks begynnende eller oppsatt alderspensjon fra en eller flere pensjonsordninger.

Dersom arbeidstakeren som følge av at pensjonsretten blir utløst i en pensjonsordning, får rett til pensjon fra en annen pensjonsordning, skal pensjonsordningen hvor retten til pensjon først blir utløst utbetale samlet pensjon. Pensjonsretten blir utløst når arbeidstakeren fyller vilkårene for pensjon. Dette gjelder i utgangspunktet bare for alderspensjon når det er ulike aldersgrenser.

Dersom pensjonsretten utløses samtidig, skal pensjonsordningen som har det høyeste faktiske pensjonsgrunnlaget (ikke pensjonsgrunnlaget i 100 prosent stilling) utbetale samlet pensjon.

Straks begynnende/ løpende pensjon

Når pensjonsretten ikke utløses samtidig:

Når arbeidstakeren fratrer begge stillingene samtidig, men kun med rett til straks begynnende pensjon i den ene ordningen, får vedkommende samtidig rett til straks begynnende pensjon fra den andre ordningen. Aldersgrensen i den andre ordningen får da ikke betydning for tidspunktet for retten til pensjon. Når en person har rett til straks løpende pensjon fra en stilling, skal det medføre at pensjon fra en annen stilling som senest er fratrudd før pensjoneringstidspunktet i første stilling også skal komme til utbetaling. Dette gjelder også om den andre stillingen ikke har medført noen oppsatt pensjonsrett fordi tjenestetiden i denne stillingen er kortere enn tre år. I slike tilfeller skal den ordningen hvor retten til pensjon først ble utløst, utbetale samlet pensjon.

Når pensjonsretten utløses samtidig:

Den ordningen som har det høyeste pensjonsgrunnlaget på tidspunktet pensjonstilfellet inntreffer, skal være utbetalende ordning. Ved sammenligningen benyttes det faktiske pensjonsgrunnlaget (ikke pensjonsgrunnlaget i 100 prosent stilling). Dersom pensjonsgrunnlagene er like, velges ordningen med høyest stillingsprosent. Er den også lik, velges ordningen med høyest aldersgrense. Er den også lik, velges ordningen med lengst medlemstid. Som siste mulighet må ordningene avtale seg i mellom hvem som skal utbetale.

For oppsatte pensjoner kommer bestemmelsen i § 14 tredje ledd til anvendelse når alle ordningene har samme utmeldingsdato.

Oppsatt alderspensjon

Lik aldersgrense

Aldersgrensene i de forskjellige ordningene er like. Rett til samlet alderspensjon inntreer når aldersgrensen er nådd eller alderspensjon fra folketrygden utbetales fra fylte 67 år. SPK og OPF utbetaler likevel tidligst en oppsatt alderspensjon fra 65 år. Hvis en ordning utbetaler oppsatt alderspensjon før 65 år, kommer Overføringsavtalen ikke til anvendelse før fra 65 år.

Ordningen som hadde det høyeste faktiske pensjonsgrunnlaget (ikke pensjonsgrunnlaget i 100 prosent stilling) på utmeldingsdato, utbetaler samlet pensjon. Dersom pensjonsgrunnlagene er like, velges ordningen med høyest stillingsprosent. Er den også lik, velges ordningen med lengst medlemstid. Som siste mulighet må ordningene avtale seg i mellom hvem som skal utbetale.

Ulik aldersgrense

Aldersgrensene i de forskjellige ordningene er ulike. Rett til samlet alderspensjon inntreer fra det tidspunkt vedkommende når aldersgrensen for stillingen med den laveste aldersgrensen.

Ordningen med den laveste aldersgrensen utbetaler samlet pensjon. Hvis en ordning utbetaler oppsatt alderspensjon før 65 år, kommer Overføringsavtalen ikke til anvendelse før fra 65 år. Det foretas ikke endringer i hvem som er utbetalende ordning på et senere tidspunkt, dette selv om pensjonsgrunnlaget på utmeldingsdato er høyere i den ordningen med høyest aldersgrense.

4.2.2.2 Stillingene fratres på forskjellig tidspunkt

Arbeidstakeren er på pensjoneringstidspunktet medlem av flere pensjonsordninger, men fratrer en av stillingene og fortsetter i resterende stillinger. Dette kan for eksempel skyldes at det er ulike aldersgrenser i stillingene/ordningene. Overføringsavtalen har ingen bestemmelse om utbetalingsordning i disse tilfellene. Praksis er som beskrevet under.

Første fratredelse

Pensjonsordningen hvor pensjonstilfellet inntreffer, starter utbetaling av pensjon etter sine regler.

Pensjonen beregnes etter hovedregelen ut fra pensjonsgrunnlag, tjenestetid og stillingsstørrelse bare i den stillingen som fratres,

Senere fratredelse

Når pensjonstilfellet inntreffer også for den stillingen medlemmet har fortsatt i, overtar den ordningen som har den siste aktive stillingen, all utbetaling og beregner pensjon til pensjonist etter sine regler. Første ordning stopper sin utbetaling av løpende pensjon, og starter refusjon til utbetalende ordning.

4.2.3 Når pensjon har vært redusert eller stoppet og skal økes eller startes på nytt

En alderspensjon er beregnet og kommet til utbetaling. Pensjonisten velger å begynne i arbeid igjen, og blir tilsatt i medlemspliktig stilling hos en annen arbeidsgiver som er tilsluttet Overføringsavtalen.

4.2.3.1 Stopp/reduksjon av alderspensjon

Alderspensjonen vil i slike tilfeller reduseres eller falle bort avhengig av hvor stor den nye stillingen er. Det er ulik praksis i ordninger som reguleres av lovbestemmelse og tariffavtale. I SPK legges ny stillings lønn til grunn for reduksjonen.

Bestemmelsene om dette står i lov om Statens pensjonskasse § 26 tredje ledd, jf. §§ 22 og 15.

Tilsvarende bestemmelser i kommunal sektor er tatt inn i TPO-vedtektene §§ 7-7 og 11-5.

4.2.3.2 Ny utbetaling av alderspensjon

Når rett til alderspensjon inntreffer i den siste ordningen, er det som hovedregel den siste ordningen som blir utbetalende ordning.

Etter hovedregelen skal siste ordning utbetale samlet alderspensjon. Det er aldersgrensen i den siste stillingen som bestemmer når arbeidstakeren har rett til å få utbetalt alderspensjon fra siste ordning. I kommunal sektor legges ny aldersgrense først til grunn etter 1 års tjeneste.

Som en tilpasning til at nedre grense for medlemskap er blitt satt ned og er forskjellige i de ulike pensjonsordningene, er det tatt inn praktiske begrensninger i hovedregelen når pensjonen fra den ordningen som startet utbetalingen ikke har vært stoppet, se punkt 4.2.3.4. Tilpasningene ble tatt inn i brukerveiledningen fra 01.01.2014 og skal brukes i alle saker hvor det skal vurderes om den som har startet utbetalingen, skal fortsette som utbetalende ordning. Det blir i slike saker siste ordning som skal refundere til den som fortsetter utbetalingen.

Tilpasningen gjøres som en revidert tolkning av Overføringsavtalen § 14 andre ledd, sammenholdt med formålet i Overføringsavtalen § 2.

Bakgrunnen dette unntaket fra hovedregelen er at minstekravet for innmelding er opphevet i kommunal sektor, og at stillinger hos flere arbeidsgivere ellers i stor utstrekning skal legges sammen og meldes inn, om de til sammen oppfyller minstekravet til medlemskap. For disse gjelder heller ingen nedre grense for medlemskap i den enkelte pensjonsordning.

Hensikten med den reviderte tolkningen er både å nøytralisere forskjellen mellom ordningene, og å unngå at korte arbeidsforhold hos forskjellige arbeidsgivere skal føre til hyppige endringer av hvilken ordning som skal utbetale samlet alderspensjon.

For dem som jobber enkelttimer hos forskjellige arbeidsgivere, ville hovedregelen ellers medført at alderspensjonene måtte flyttes fram og tilbake mellom pensjonsordningene på en utilsiktet og kostnadskrevenende måte.

4.2.3.4 Pensjon har vært redusert på grunn av ny stilling

Pensjonisten tiltrer et nytt arbeidsforhold som meldes inn med en lavere stillingsprosent enn den vedkommende er pensjonert fra. Både straks begynnende og oppsatt alderspensjon skal graderes.

Når alderspensjonen har vært gradert på grunn av gjeninnmelding i en lavere stillingsprosent, fortsetter samme pensjonsordning å være utbetalende ordning også etter utmelding av den andre ordningen. Medlemskapet regnes inn i samlet pensjon. Pensjonsordningen med medlemskap ved siden av redusert alderspensjon refunderer da til utbetalende ordning, som en straks begynnende/løpende pensjon.

4.2.3.5 Pensjon har vært stanset på grunn av ny stilling

Det foreligger rett til straks begynnende pensjon fra siste ordning

Pensjonisten tiltrer et nytt arbeidsforhold hvor stillingsprosenten i den nye stillingen er den samme eller høyere enn i den stillingen vedkommende er pensjonert fra. Både straks begynnende og oppsatt alderspensjon skal stoppes.

Pensjonisten har tiltrådt et nytt arbeidsforhold hvor stillingsprosenten i den nye stillingen var så høy at pensjonen er stoppet.

Når arbeidsforholdet hos ny arbeidsgiver opphører, og rett til straks begynnende alderspensjon foreligger, skal siste ordning overta og utbetale straks begynnende alderspensjon ut fra samlet medlemtid. Dette gjelder uavhengig av om tidligere pensjonsutbetaling var en straks begynnende eller en oppsatt alderspensjon. Det er ikke noe krav til lengden på medlemstiden i siste ordning, dersom alderspensjonen er stoppet helt på grunn av gjeninnmelding. Siste ordning skal beregne og utbetale samlet pensjon.

Det foreligger ikke rett til straks begynnende pensjon fra siste ordning

Pensjonisten har tiltrådt et nytt arbeidsforhold hvor stillingsprosenten i den nye stillingen var så høy at pensjonen er stoppet. Når arbeidsforholdet hos ny arbeidsgiver opphører, og det ikke foreligger rett til straks begynnende alderspensjon i siste ordning, skal første ordning gjenoppta utbetalingen. Siste ordning foretar samlet utbetaling når aldersgrensen nås i siste stilling, eller ved fylte 67 år hvis alderspensjon fra folketrygden tas ut.

4.3 Hvordan skal alderspensjon fra utbetalende ordning beregnes?

4.3.1 Generelt

Overføringsavtalen § 14 andre ledd:

«Den pensjonsordningen som arbeidstakeren sist var tilknyttet, utbetaler pensjonen etter de regler som gjelder for denne pensjonsordningen, etter samlet pensjonsgivende tjenestetid. Tjenestetid under 6 måneder i en pensjonsordning skal også medregnes. De pensjonsordningene som arbeidstakeren tidligere har vært tilknyttet, er bundet av vedtak og disposisjoner hos den utbetalende pensjonsordningen i forbindelse med pensjoneringen, herunder pensjonsgrunnlag, aldersgrense, igangsetting av pensjon, pensjonsgrad, stopp av pensjon og lignende. Dette gjelder også om arbeidstakeren tidligere har hatt rett til oppsatt pensjon fra et annet tidspunkt enn det som gjelder i den utbetalende pensjonsordningen. Ansvar mellom avtalepartene for feil avgjøres etter erstatningsrettslige regler.»

Hovedregelen er at det er utbetalende pensjonsordnings regler som skal gjelde for samlet utbetalt pensjon. Derfor gjelder bl.a. utbetalende ordnings aldersgrense/pensjonsalder og regler for beregning av pensjonsgrunnlag, tjenestetid og pensjonsgrad/prosent. Utbetalende pensjonsordning skal se samlet opparbeidet tid under ett ved anvendelse av reglene.

4.3.2 Ved etterfølgende medlemskap

4.3.2.1 Aldersgrense/ pensjonsalder

Ved etterfølgende medlemskap gjelder hovedregelen om at det er aldersgrensen for stillingen i utbetalende ordning som legges til grunn for når forsikrede tidligst kan ta ut sin samlede alderspensjon. Likeså gjelder utbetalende ordnings regler om aldersgrenser og pensjonsalder. Det betyr at disse reglene får anvendelse på den samlede tjenestetid.

Krav om hvor lenge man må ha hatt stilling med aldersgrensen før den skal legges til grunn

Reglene for hvor lenge man må ha hatt en stilling med en gitt aldersgrense før den skal legges til grunn for pensjonering, er forskjellig i de ulike pensjonsordningene. I SPK er det innført regler om minst tre års tjeneste etter overgang til stilling med lavere aldersgrense.

I kommunal sektor gjelder tilsvarende regel, men tidsgrensen er kun ett år. Dette gjelder både ved overgang til høyere og lavere aldersgrense. For sykepleierordningen gjelder også tidsgrensen på ett år, men bare for overgang fra 70 års til 65 års aldersgrense.

SPK

I SPK er det med virkning fra 17.06.2016 innført regler om minst tre års tjeneste ved overgang fra stilling med høyere aldersgrense til stilling med lavere aldersgrense. Kommunal sektor har tilsvarende regel, men tidsgrensen er der ett år. Denne bestemmelsen gjelder også i de tilfeller stillingsskiftet har medført skifte av pensjonsordning innenfor Overføringsavtalen.

De som får karens på aldersgrensen, kan likevel gå av med AFP dersom de oppfyller vilkårene for dette.

Hva innebærer endringen i SPK-loven?

De som har skiftet til en stilling med lavere aldersgrense før 17.06.2016, blir ikke rammet av lovendringen. De som skifter stilling 17.06.2016 eller senere, blir rammet av lovendringen.

Lovendringen omfatter også de med oppsatt pensjon.

Tjeneste i stillingen med lav aldersgrense må innehas i en sammenhengende periode på minst tre år for at en person skal kunne pensjoneres fra stillingen. Dette er tilfellet uansett lengden på stilling med høyere aldersgrense. Det foretas ingen sammenlegging av perioder.

Permisjoner med full lønn, det vil si ferielønn og sykkelønn teller med. Permisjon uten lønn teller ikke med. Medregning etter permisjonsavtalen i det statlige tariffområdet teller ikke med.

Hvis man har permisjon fra stilling med lav aldersgrense før man går over i stilling med høy aldersgrense, kommer karensregelen ikke til anvendelse dersom man kommer tilbake til stillingen med lavere aldersgrense innen to år fra permisjonens start.

Når man får avslag på grunn av karens på aldersgrensen, skal rett til pensjon vurderes ut ifra den tidligere forutgående stillingens høye aldersgrense, og man må da vurdere rett til oppsatt pensjon.

Sykepleiere

Sykepleiere følger reglene i sykepleierpensjonsloven, og gjelder kun alderspensjon for dem som har gått fra en stilling med 70 til 65 års aldersgrense:

Sykepleierpensjonsloven § 7 Alderspensjon, femte ledd:

«Ved overgang fra stilling med aldersgrense 70 år til stilling med aldersgrense 65 år skal den lavere aldersgrensen først legges til grunn etter ett års tjeneste.»

For sykepleiere gjelder altså ettårsregelen kun ved alderspensjon og kun ved overgang fra 70 til 65 års aldersgrense.

Ordninger som følger TPO-vedtektene

I de offentlige tjenstepensjonsordningene som følger TPO-vedtektene, er bestemmelsen tatt inn i vedtektsbestemmelsen om aldersgrenser. Bestemmelsen gjelder dermed for alle ytelser og både når de går til lavere og høyere aldersgrense:

§ 6–1 Aldersgrense tredje ledd:

«Ved overgang til stilling med annen aldersgrense legges den nye aldersgrensen til grunn etter 1 års tjeneste i den nye stillingen. Se likevel § 7–2.»

Dette gjelder ved overgang til stilling med både lavere og høyere aldersgrense.

Felles for alle

Kravet om ett års tjeneste bokstavgroes og gjelder bare tjeneste i siste ordning, men inkluderer sykepengetid. Dette er basert på avklaringer ut fra forarbeidene til treårsregelen i SPK.

Alle pensjonsordningene har også bestemmelser om retten til å gå av med alderspensjon ut fra en tidligere lavere aldersgrense. Disse reglene gjelder også i de tilfeller den tidligere lavere aldersgrensen er registrert i tidligere pensjonsordning,

Eksempel:

Kari var hjelpepleier i 20 år med aldersgrense 65 år. Hun var da innmeldt i kommunens pensjonsordning. Som 56-åring slutter hun som hjelpepleier og går over i ny stilling som saksbehandler i staten med aldersgrense 70 år. Hun meldes inn i SPK. Aldersgrensen for hjelpepleier er begrunnet i lov om aldersgrenser § 2 første ledd bokstav a. Siden Kari har hatt hjelpepleierstillingen i minst 15 år, kan hun innen 10 år etter skifte av stilling fratru med rett til straks begynnende alderspensjon hvis hun ville hatt rett til slik pensjon etter aldersgrensen på 65 år.

4.3.2.2 Pensjonsgrunnlag

Ved beregning av samlet pensjon skal pensjonsgrunnlaget fastsettes ut fra reglene i siste ordning. Den som har gått fra stilling med høyere pensjonsgrunnlag til stilling med lavere grunnlag, og den som gjennom en kortere eller lengre periode av tjenestetiden har vært ansatt i deltidsstilling, får pensjon beregnet etter reglene i utbetalende pensjonsordning som om hele opptjeningen hadde foregått innenfor denne ordningen. Tillegg for bistillinger tas med etter den enkelte pensjonsordnings regler.

SPK har en sikringsbestemmelse som gir rett til å få med det høyeste av

- a) faktisk lønn ved fratreden,
- b) lønn 30. april øket med lønnsvekst fra 1. mai samme år.

Denne bestemmelsen er tariffestet i Hovedariffavtalen i Staten.

OPF har en tilsvarende praksis som SPK.

De andre pensjonsordningene har ikke noen slik bestemmelse. Inntekt over 12 G regnes ikke med i pensjonsgrunnlaget.

4.3.2.3 Pensjonsprosent/ dekningsprosent

I de aller fleste pensjonsordningene er dekningsprosenten i alderspensjon 66. I noen ordninger kan denne prosentten være mellom 66 og 70. Utbetalende ordnings dekningsprosent gjelder ved beregning av den samlede pensjonen, både ved etterfølgende og samtidige medlemskap.

Unntak fra hovedregelen om at utbetalende ordnings dekningsprosent skal gjelde ved beregning av samlet pensjon:

Dersom det er igangsatt en delvis pensjon beregnet med 70 prosent dekning, og arbeidstakeren skifter arbeidsgiver og meldes inn i ny pensjonsordning med 66 prosent dekning for den resterende stillingsprosenten, skal siste pensjonsordning ved endelig fratreden utbetale samlet pensjon ut fra begge dekningsprosenter. Ordningen overtar og fortsetter utbetalingen av den løpende pensjonen med 70 prosent dekning og beregner siste pensjonsdel med 66 prosent dekning.

4.3.2.4 Tjenestetid

Ved beregning av samlet pensjon skal samlet tjenestetid i alle pensjonsordninger legges til grunn, også tid under 6 måneder i en pensjonsordning. Er pensjonene i perioder tjent opp til samme tid, skal tjenestetiden i samtidighetsperiodene ikke summeres.

Ved etterfølgende medlemskap regnes all tjenestetid i alle ordninger med.

4.3.2.5 Levealdersjustering

Som hovedregel skal forholdstallet på uttakstidspunktet, men tidligst fra 67 år, benyttes ved beregning av samlet brutto tjenestepensjon og samordningsfradrag.

Ved først delvis fratreden og så senere hel fratreden etter 67 år gjelder det imidlertid særregler.

Når et medlem fratrer stillingen delvis, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for beregning av bruttopensjon og samordningsfradrag for den fratrådte stillingsdelen.

Når medlemmet senere fratrer stillingen helt, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for beregning av bruttopensjon og samordningsfradrag for den resterende stillingsdelen.

Det er også gitt regler om forholdstall ved ny fratreden etter ny pensjonsopptjening etter fylte 67 år (vektet forholdstall). Disse reglene må følgelig også anvendes når siste ordning levealderjusterer.

4.3.2.6 Garantitillegg

Garantien gjelder tidligst fra 67 år og anvendes på summen av alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen (samordnet med alderspensjonen fra folketrygden etter samordningsloven) og alderspensjon fra folketrygden. Garantien er foreløpig begrenset til medlemmer født i 1958 eller tidligere.

4.3.2.7 Regulering

Pensjon reguleres ut fra hvilke ytelser ordningene har innvilget.

Alderspensjon under utbetaling reguleres i samsvar med lønnsvekst og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april foretas vektet regulering.

Pensjonsgrunnlaget for medlem som fratrer med alderspensjon eller AFP før 67 år, skal omregnes fra måneden etter fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og frem til omregningstidspunktet.

4.3.3 Ved samtidig medlemskap

4.3.3.1 Aldersgrense/ pensjonsalder

Er arbeidstaker innmeldt i to pensjonsordninger samtidig, skal vedkommende være innmeldt med to ulike aldersgrenser dersom stillingene tilsier det.

4.3.3.2 Pensjonsgrunnlag

Ved helt eller delvis samtidig opptjening skal samlet tjenestetid anses som opptjent i utbetalende ordning ved fastsettelse av pensjonsgrunnlaget. Pensjonsgrunnlaget fastsettes etter reglene for samtidighet i utbetalende ordning.

Særlig om fratreden på forskjellig tidspunkt

Ved fratreden fra første stilling skal pensjonsgrunnlaget beregnes i forhold til den stillingen som fratres.

Ved fratreden bare fra senere stillingsforhold må det beregnes isolert sett et samlet pensjonsgrunnlag. Det samlede pensjonsgrunnlaget vil være sammensatt av pensjonsgrunnlagene og deltidsprosentene fra de enkelte stillingsforhold, jf. reglene om hvilke perioder som skal medregnes i 4.3.3.4

4.3.3.3 Pensjonsprosent/ dekningsprosent

I de aller fleste pensjonsordningene er dekningsprosenten i alderspensjon 66. I noen ordninger kan denne prosenten være mellom 66 og 70. Utbetalende ordnings dekningsprosent gjelder ved beregning av den samlede pensjonen, både ved etterfølgende og samtidige medlemskap.

Særlig om fratreden på forskjellig tidspunkt

Unntak fra hovedregelen om at utbetalende ordnings dekningsprosent skal gjelde ved beregning av samlet pensjon:

Dersom det er igangsatt en delvis pensjon beregnet med 70 prosent dekning, og arbeidstakeren skifter arbeidsgiver og meldes inn i ny pensjonsordning med 66 prosent dekning for den resterende stillingsprosenten, skal siste pensjonsordning ved endelig fratreden utbetale samlet pensjon ut fra begge dekningsprosentene. Ordningen overtar og fortsetter utbetalingen av den løpende pensjonen med 70 prosent dekning og beregner siste pensjonsdel med 66 prosent dekning.

4.3.3.4 Tjenestetid

Følgende prinsipper legges til grunn ved pensjonsberegningen;

- Tjenestetid for tidligere avsluttede stillingsforhold hos annen arbeidsgiver/pensjonsordning medregnes.
- Tjenestetid for samtidig stillingsforhold hos annen arbeidsgiver/pensjonsordning som ikke er avsluttet, medregnes ikke.
- Tjenestetid for tidligere stillingsforhold hos samme arbeidsgiver som arbeidstakeren nå er i stilling hos, medregnes ikke.
- Med avsluttet stillingsforhold menes overgang til nytt arbeidsforhold hos ny arbeidsgiver, uten at det nødvendigvis må dreie seg om opphold i opptjeningen.
- Refusjon iverksettes bare for tjenestetid hos annen arbeidsgiver/pensjonsordning som medregnes, det vil si som da må være avsluttet arbeidsforhold.

4.3.3.5 Levealdersjustering

Som hovedregel skal forholdstallet på uttakstidspunktet, men tidligst fra 67 år, benyttes ved beregning av samlet brutto tjenestepensjon og samordningsfradrag.

Ved først delvis fratreden og så senere hel fratreden etter 67 år gjelder det imidlertid særregler.

Når et medlem fratrer stillingen delvis, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for beregning av bruttopensjon og samordningsfradrag for den fratrådte stillingsdelen.

Når medlemmet senere fratrer stillingen helt, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for beregning av bruttopensjon og samordningsfradrag for den resterende stillingsdelen.

Det er også gitt regler om forholdstall ved ny fratreden etter ny pensjonsopptjening etter fylte 67 år (vektet forholdstall). Disse reglene må følgelig også anvendes når siste ordning levealderjusterer.

4.3.3.6 Garantitillegg

Garantien gjelder tidligst fra 67 år og anvendes på summen av alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen (samordnet med alderspensjonen fra folketrygden etter samordningsloven) og alderspensjon fra folketrygden. Garantien er foreløpig begrenset til medlemmer født i 1958 eller tidligere.

4.3.3.7 Regulering

Pensjonen reguleres ut fra hvilke ytelser ordningene har innvilget.

Alderspensjon under utbetaling reguleres i samsvar med lønnsvekst og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første reguleringsstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april foretas vektet regulering.

Pensjonsgrunnlaget for medlem som fratrer med alderspensjon eller AFP før 67 år, skal omregnes fra måneden etter fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og frem til omregningstidspunktet.

4.3.3.8. Økt aktiv stilling

Økes den aktive stillingen hos arbeidsgiver 1 ut over den stillingen han hadde da han sluttet hos arbeidsgiver 2, skal pensjonen reduseres i den fratrådte stillingen. Dette betyr at det man skal se på er økning utover den aktive stillingen man fortsetter i ved første fratreden.

Tilsvarende gjelder ved innmelding i en annen ordning eller gjeninntreden i fratrådt stilling.

4.3.3.9 Redusert aktiv stilling

Reduseres den aktive stillingen hos arbeidsgiver 1 skal ikke dette påvirke pensjonen fra arbeidsgiver 2 før arbeidstaker har oppnådd rett til alderspensjon fra arbeidsgiver 1.

4.3.4 Når pensjon har vært redusert og skal settes opp igjen

Dersom en pensjonist blir tilsatt i en medlemspliktig stilling, skal løpende pensjon reduseres eller falle bort, avhengig av hvor stor den nye stillingen er.

Når medlemmet oppnår rett til pensjon fra siste pensjonsordning, skal denne beregne og utbetale samlet pensjon. Se likevel unntak i kapittel 4.2.3 og 6.1.4.

4.3.4.1 Pensjon har vært redusert på grunn av ny stilling

Når den som har startet utbetalingen skal fortsette å utbetale samlet pensjon, beregnes pensjonen som om den nye opptjeningen var skjedd i samme pensjonsordning. Pensjonen beregnes som to pensjonsdeler. Den reduserte pensjonen beregnes for seg, mens det beregnes en ny pensjonsdel for det samlede medlemskapet og pensjonsgrunnlaget på siste fratredelsestidspunkt. Det beregnes da ikke ny stillingsprosent for pensjonsdel 2.

4.3.4.2 Pensjon har vært stanset på grunn av ny stilling

Retten til straks begynnende pensjon i siste ordning:

Pensjonisten tiltrer et nytt arbeidsforhold hvor pensjonsgrunnlaget / stillingsprosenten i den nye stillingen er det samme eller høyere enn i den stillingen vedkommende er pensjonert fra. Løpende pensjon skal stoppes. Når arbeidsforholdet hos ny arbeidsgiver opphører, og rett til straks begynnende alderspensjon foreligger, skal siste pensjonsordning utbetale straks begynnende pensjon ut fra samlet medlemskap. Dette gjelder uavhengig av om tidligere pensjonsutbetaling var en straks begynnende eller en oppsatt alderspensjon. Det er ikke noe krav til lengden på medlemstiden i siste ordning.

Hele pensjonen beregnes etter siste ordnings pensjonsgrunnlag.

Dersom grunnlaget i siste ordning er lavere, beregnes grunnlaget etter regelen om lønnsnedgang.

Ikke rett til straks begynnende pensjon i siste ordning – ulike aldersgrenser i stillingene:

Pensjonisten tiltrer et nytt arbeidsforhold hvor pensjonsgrunnlaget / stillingsprosenten i den nye stillingen er det samme eller høyere enn i den stillingen vedkommende er pensjonert fra. Løpende pensjon skal stoppes. Når arbeidsforholdet hos ny arbeidsgiver opphører, og det ikke foreligger rett til straks begynnende alderspensjon i siste pensjonsordning, skal første ordning gjenoppta utbetalingen. Siste pensjonsordning foretar samlet utbetaling når aldersgrensen nås i siste stilling, eller eventuelt senest ved fylte 67 år.

Hele pensjonen beregnes da etter siste ordnings pensjonsgrunnlag.

Dersom grunnlaget i siste ordning er lavere, beregnes grunnlaget etter regelen om lønnsnedgang.

4.3.5 Beregning av samlet pensjon når løpende utbetaling overtas fra annen ordning

Det utbetales pensjon fra en ordning. Pensjonisten har samtidig vært i stilling i annen ordning. Ved overgang til pensjon i siste ordning, foretar denne samlet pensjonsutbetaling.

Eksempel:

Ordning 1 utbetaler alderspensjon fra fylte 60 år. Arbeidstaker har samtidig vært medlem i ordning 2 fra fylte 55 år, med aldersgrense 70 år.

Alderspensjon fra ordning 1 utbetales samtidig med medlemskap i ordning 2, uten avkortning.

Når medlemmet fyller vilkårene for pensjon fra ordning 2, skal denne ordningen utbetale pensjon for opptjeningen i begge ordningene.

Utbetalt pensjon blir beregnet etter reglene om straks begynnende pensjon i siste ordning, det vil si ut fra samlet tjenestetid i de forskjellige ordningene. Pensjonsgrunnlaget i første ordning skal tas hensyn til ved beregning av samlet pensjon i utbetalende ordning (det vil si det G-regulerte grunnlaget).

Første ordning refunderer til siste ordning, og bruttopensjonen beregnes etter refunderende ordnings regler. Stillingsprosenten som legges til grunn for refusjonspensjonen, er den stillingsprosenten som utbetalt pensjon er beregnet etter. Eventuelt samordningsfradrag beregnes etter bestemmelsene i Overføringsavtalen, se punkt 9.2.2.

Dersom tidligere igangsatt pensjon er en delvis pensjon beregnet med 70 prosent dekning, og arbeidstakeren skifter arbeidsgiver og meldes inn i ny pensjonsordning med 66 prosent dekning for den resterende stillingsprosenten, skal siste pensjonsordning ved endelig fratreden utbetale samlet pensjon ut fra begge dekningsprosentene. Ordningen overtar og fortsetter utbetalingen av den løpende pensjonen med 70 prosent dekning og beregner siste pensjonsdel med 66 prosent dekning.

4.4 Særlig om oppsatt alderspensjon

4.4.1 Fastsettelse av nevner

Ved etterfølgende og samtidig medlemskap er det siste og utbetalende ordnings regler og dato for fastsettelse av nevner som gjelder, både mht. hovedregel og unntak (se nedenfor). Det gjelder også når tidligere ordning har en dato som gir gunstigere virkning enn utbetalende ordning. Det har ikke vært mulig å fremskaffe skjæringsdatoer for alle pensjonsordningene i kommunal sektor. Dette kommer av at hver kommune er definert som en pensjonsordning.

Hvis et medlem som første gang ble innmeldt 01.01.1971 i ordning med dato for nevner lik 01.01.1974 senere skifter arbeidsgiver og blir innmeldt i ordning med dato i nevner 01.01.1967, vil dato for nevner bli fastsatt ut fra dato 01.01.1967.

Ved utbetaling av oppsatte pensjoner skal nevneren i tjenestetidsbrøken være lik den medlemstiden forsikrede ville hatt fra den dag vedkommende ble innmeldt i første ordning og fram til aldersgrensen i utbetalende ordning, likevel ikke mer enn 40 år og ikke mindre enn 30 år.

Nevner beregnes slik:

Fødselsdato:	12 01 51
+ aldersgrense for stilling ved siste utmelding:	65
= dato for nådd aldersgrense	12 01 16
- 1. innmeldingsdag i 1. ordning	01 07 80
= tid fra 1. innmeldingsdato til aldersgrensen = nevner	11 06 35 = 36 år

Del av år på 6 måneder eller mer regnes som helt år.

OBS!

OPF beregner nevner ut fra siste innmeldingsdato + tidligere opptjent medlemstid, noe som kan gi lavere nevner.

For de fleste andre ordninger beregnes aldersgrensedato t.o.m. siste dato i måneden.

Unntak fra hovedregelen om fastsettelse av nevner:

- Oppsatt alderspensjon:
Dersom forsikrede var innmeldt i SPK eller Pensjonsordningen for sykepleiere før 01.01.1967, skal nevner alltid settes til 30.

De andre pensjonsordningene kan ha en annen (senere) skjæringsdato, og nevner settes til 30 hvis forsikrede første gang var innmeldt før den dato.

I SPK er reglene slik at dersom medlemmet ikke var i stilling pr 01.01.1967, må man ha minst 3 år tjenestetid i en tidligere periode for at nevneren skal settes til 30. I de andre pensjonsordningene er det ingen slik regel.

5 AVTALEFESTET PENSJON (AFP)

5.1 Generelt

Overføringsavtalen § 14 første ledd:

”Overføringsavtalen kommer til anvendelse ved utbetaling av alderspensjon, uførepensjon, midlertidig uførepensjon og etterlattepensjon. Avtalen kommer også til anvendelse ved utbetaling av avtalefestet pensjon, AFP, fra 65 år, enten denne er beregnet som en tjenstepensjon eller etter folketrygdens regler. Overføringsavtalen kommer likevel ikke til anvendelse når en pensjonsordning utbetaler AFP hvor det ikke foreligger rett til tjenstepensjon mellom 65 og 67 år.”

Avtalen kommer til anvendelse ved utbetaling av AFP fra 65 år, uavhengig av om pensjonen er beregnet som en tjenstepensjon eller om den er beregnet etter folketrygdens regler, forutsatt at medlemmet fyller vilkårene for AFP beregnet som en tjenstepensjon.

Overføringsavtalen kommer ikke til anvendelse ved AFP i perioden 62 – 65 år. Det betyr at ordningen som utbetaler ytelsen ikke kan kreve refusjon fra andre ordninger. Krav om refusjon sendes først ved fylte 65 år.

Overføringsavtalen skal heller ikke brukes ved avtalefestet pensjon fra 65 år når pensjonisten ikke har rett til AFP beregnet som tjenstepensjon. Det betyr at ordningen som utbetaler ytelsen ikke kan kreve refusjon fra andre ordninger. Krav om refusjon sendes først ved overgang til alderspensjon fra 67 år.

5.2 Hvilken ordning skal utbetale AFP?

5.2.1 Ved etterfølgende medlemskap

Fordi AFP 62-65 år er en ytelse som ikke er omfattet av Overføringsavtalen, kommer avtalens regler ikke til anvendelse ved utbetaling av denne ytelsen. Det gjelder også bestemmelsen om hvem som skal være utbetalende ordning. Derfor har den ordning som starter å utbetale AFP 62-65 år ansvaret for pensjonsutbetalingen helt fram til 65 år, uten refusjon fra andre ordninger. Dette gjelder også i det tilfellet arbeidstakeren går inn i deltids- eller full stilling hos annen arbeidsgiver og fratrer igjen før fylte 65 år. Det gjelder også i de tilfellene AFP beregnes og utbetales av Nav (for medlemmer av SPK).

Først fra den første i måneden etter fylte 65 år anvendes Overføringsavtalen. Det er likevel fortsatt den ordningen som har startet AFP-utbetalingen som skal fortsette å utbetale samlet pensjon, og som skal kreve refusjon fra andre ordninger. Bakgrunnen for dette er at selv om AFP reduseres til null, anses den ikke som opphørt, i motsetning til alderspensjon.

Dersom stillingsforholdet opphører etter 67 år, skal reglene for alderspensjon følges.

5.2.2 Ved samtidige medlemskap

5.2.2.1 Stillingene fratres samtidig

Dersom pensjonsretten utløses samtidig, skal pensjonsordningen som har det høyeste faktiske pensjonsgrunnlaget (ikke pensjonsgrunnlaget i 100 prosent stilling) utbetale samlet pensjon.

Ved uttak av AFP før 65 år kan det ikke tas ut AFP fra en annen pensjonsordning, hverken samtidig eller senere. Ved samtidig fratreden har vedkommende krav på AFP fra den arbeidsgiveren hvor medlemmet hadde den høyeste arbeidsinntekten det siste kalenderåret før fratredelsen, det er denne arbeidsgiveren som skal regnes som medlemmets hovedarbeidsgiver.

Den ordningen som har startet utbetalingen av AFP, fortsetter samlet utbetaling etter Overføringsavtalen fra 65 år, mot refusjon fra de øvrige pensjonsordningene.

5.2.2.2 Stillingene fratres på forskjellig tidspunkt

Et medlem som fratrer en stilling med AFP, og fortsetter i en annen stilling tilknyttet en annen pensjonsordning innenfor Overføringsavtalen, skal ved fratreden fra det siste arbeidsforholdet fortsatt ha utbetalt AFP fra første ordning. Bakgrunnen for dette er at AFP i utgangspunktet er en ytelse som ikke er gradert, det ytes alltid AFP med 100 prosent. AFP avkortes deretter med arbeidsinntekt.

Dersom stillingsforholdet opphører etter 67 år, skal reglene for alderspensjon følges.

5.3 Hvordan skal AFP fra utbetalende ordning beregnes?

AFP beregnes etter utbetalende ordnings regler. Før 65 år beregnes AFP som en folketrygdberegnet ytelse, etter reglene for uførepensjon i folketrygden slik disse lød før 2011. AFP avkortes mot egen inntekt.

Dersom det ytes AFP for en stilling med medlemskap i SPK, skal pensjonen før 65 år beregnes og utbetales av NAV. Fra fylte 65 år foretas utbetalingen av SPK.

AFP for stillinger i andre ordninger utbetales direkte fra den aktuelle ordningen også før 65 år. AFP utbetales fra fylte 65 år som en delt ytelse, med utgangspunkt i folketrygdberegnet AFP som før 65 år. Dersom AFP beregnet som en alderspensjon etter tjenstepensjonsordningens regler gir en høyere ytelse, skal differansen utbetales som et tillegg.

I kommunal sektor utbetales og beregnes AFP fra 65 år som en ren alderspensjon dersom denne overstiger folketrygdberegnet AFP. I slike tilfeller følger kommunal sektor regler for avkortning mot inntekt som ellers gjelder for alderspensjon. Det foretas derfor ikke etteroppgjør i disse sakene. SPK følger reglene for avkortning mot inntekt som gjelder for AFP også i disse tilfellene, og foretar årlig etteroppgjør når skatteoppgjøret er foretatt.

5.3.1 AFP eller særalderspensjon?

Et medlem med særaldersgrense kan ha rett til enten AFP eller særalderspensjon.

Medlem som kan ha rett til både AFP og særalderspensjon må gjøre et selvstendig valg. Når dette valget er gjort kan medlemmet i utgangspunktet ikke gjøre om på dette valget. SPK har likevel valgt å gi mottakere av AFP, som på uttakstidspunktet for AFP ikke fylte vilkårene for særalderspensjon etter 85-årsregelen, men som oppfyller dette på et senere tidspunkt, muligheten til å endre ytelsen fra AFP til særalderspensjon. De kommunale ordningene har ikke hjemmel til å foreta slik endring.

5.4 Etteroppgjør

Årlig etteroppgjør av AFP utføres av den ordningen som utbetaler pensjonen.

Refusjonsoppgjøret skjer etter Overføringsavtalen § 15:

«Den pensjonsordningen som utbetaler pensjonen for den samlede tjenestetiden, får refusjon fra de pensjonsordninger som pensjonisten for øvrig har vært medlem av. Størrelsen av refusjonsbeløpet beregnes ut fra de bestemmelser som gjelder for den pensjonsretten som er opptjent i de refunderende pensjonsordningene. Refusjonen følger pensjonsgraden i den utbetalende pensjonsordningen. Utbetales det redusert ektefellepensjon som følge av ektefellens egen inntekt og/eller egen tjenstepensjon (ervervsreduksjon), skal refusjonen baseres på ervervsreduksjonen som den utbetalende pensjonsordningen fastsetter.

Når det skal foretas refusjon ved utbetaling av AFP fra 65 år, skal refusjonskravet alltid beregnes ved at den delen av AFP som er beregnet som en tjenstepensjon, fordeles mellom pensjonsordningene som nevnt i første ledd. Refusjonen følger pensjonsgraden i den utbetalende pensjonsordningen.»

«Den pensjonsinnretningen som utbetaler pensjonen for den samlede tjenestetiden, får refusjon fra de pensjonsordninger som pensjonisten for øvrig har vært medlem av. Størrelsen av refusjonsbeløpet beregnes ut fra de bestemmelser som gjelder for den pensjonsretten som er opptjent i de refunderende pensjonsordningene, jf. for øvrig § 14».

Når det skal foretas refusjon ved utbetaling av AFP 65 til 67 år, skal refusjonskravet alltid beregnes ved at den delen av AFP som er beregnet som en tjenstepensjon, fordeles mellom pensjonsordningene som nevnt i første ledd over.

Den refunderende ordningen er bundet av de vedtak som treffes av, samt reglene som gjelder i utbetalende ordning. Som eksempel kan nevnes aldersgrenser, 85-årsregelen og pensjonsgrad.

Utbetales det AFP 62–65 år, er ytelsen ikke omfattet av Overføringsavtalen, og det skal derfor ikke ytes refusjon. Refusjonspensjonen starter først måneden etter fylte 65 år. Hvis AFP 62-65 år er høyere enn bruttopensjon etter 85-årsregelen (ved aldersgrense 65 år og 63 år) og derfor skal utbetales, er heller ikke ytelsen omfattet av Overføringsavtalen. Det skal derfor ikke ytes refusjon.

Hvis medlemmet derimot velger pensjon etter 85-årsregelen, skal det ytes refusjon.

AFP 65-67 år: Refusjonspensjonen skal alltid beregnes etter tjenstepensjonsordningens regler, også når det utbetales folketrygdberegnet AFP. Hvis pensjonisten ikke har rett til AFP beregnet som tjenstepensjon, skal det ikke ytes refusjon.

6. UFØREPENSJON

6.1 Generelt

Overføringsavtalen § 14 andre ledd:

« Den pensjonsinnretningen som arbeidstakeren sist var tilknyttet, utbetaler pensjonen etter de regler som gjelder for denne pensjonsordningen etter samlet pensjonsgivende tjenestetid, også tid under 6 måneder i en pensjonsordning. De pensjonsinnretningene som arbeidstakeren tidligere har vært tilknyttet, er bundet av vedtak og disposisjoner hos den utbetalende avtalepart i forbindelse med pensjoneringen, herunder pensjonsgrunnlag, aldersgrense, igangsetting av pensjon, pensjoneringsgrad, stopp av pensjonen og lignende. Dette gjelder også om arbeidstakeren tidligere har hatt rett til oppsatt pensjon fra et annet tidspunkt enn det som gjelder i den siste pensjonsordningen vedkommende var tilknyttet. Ansvar mellom avtalepartene for feil avgjøres etter erstatningsrettslige regler.»

Ved straks begynnende/løpende uførepensjon eller midlertidig uførepensjon er pensjonstilfellet inntruffet når det ikke lenger utbetales lønn/sykepenger. Ved friskmelding for så kort tid at medlemmet ikke oppnår nye sykepengerrettigheter fra ny arbeidsgiver, skal likevel den ordningen vedkommende var innmeldt i på det første sykmeldingstidspunktet regnes som den siste ordningen. En arbeidstaker får rett til sykepenger fra arbeidsgiver etter minst fire ukers tjeneste, jf. Folketrygdløven § 8 – 18.

Eksempel:

Medlem i ordning 1

Første sykmeldingstidspunkt 01.04.2016,

friskmeldt 01.08.2016 – meldes inn som medlem i ordning 2,

ny sykmelding 01.01.2017 for stilling i ordning 2.

Medlemmet har da vært ansatt i mer enn fire uker, og har derfor rett til sykepenger fra arbeidsgiver tilknyttet ordning 2.

Ved start av oppsatt uførepensjon er pensjonstilfellet inntruffet ved vedtak om uføretrygd i folketrygden.

6.2 Hvilken ordning skal utbetale uførepensjon?

6.2.1 Ved etterfølgende medlemskap

Hovedregelen er at den pensjonsordningen som arbeidstakeren sist er/var innmeldt i for aktiv stilling, skal utbetale samlet pensjon. Det er ikke noe minstekrav til lengde på medlemskapet i siste ordning. Med aktiv stilling menes at arbeidstakeren mottar lønn/sykepenges. Skal det utbetales en straks begynnende/løpende pensjon, er siste ordning den pensjonsordning som medlemmet er innmeldt i på det tidspunktet pensjonstilfellet inntreffer. I tilfeller med oppsatte rettigheter er det dato for utmelding som er avgjørende for hvem som skal utbetale pensjonen.

6.2.2 Ved samtidige medlemskap

Overføringsavtalen § 14 tredje ledd:

”Dersom arbeidstakeren sist tjente opp rett til pensjon tilknyttet to eller flere pensjonsordninger og stillingene fratres samtidig, skal den pensjonsordningen hvor pensjonsretten først blir utløst, utbetale samlet pensjon. Dersom pensjonsretten utløses samtidig, utbetales samlet pensjon av den pensjonsordningen som har det høyeste pensjonsgrunnlaget. Utbetaling skjer etter de reglene som gjelder for denne pensjonsordningen. Det som er nevnt i de foregående leddene gjelder tilsvarende.”

6.2.2.1 Uførhet oppstår samtidig

En arbeidstaker som har medlemskap i flere pensjonsordninger samtidig og som fratres stillingene samtidig, kan ha rett til enten straks begynnende eller oppsatt uførepensjon, midlertidig uførepensjon fra en eller flere pensjonsordninger.

Dersom pensjonsretten utløses samtidig, skal pensjonsordningen som har det høyeste faktiske pensjonsgrunnlaget (ikke pensjonsgrunnlaget i 100 prosent stilling), utbetale samlet pensjon.

Oppsatt uførepensjon

Ordningen som hadde det høyeste faktiske pensjonsgrunnlaget (ikke pensjonsgrunnlaget i 100 prosent stilling) på utmeldingsdato, utbetaler samlet pensjon. Dersom pensjonsgrunnlagene er like, se punkt 4.2.2.1 om når pensjonsretten utløses samtidig.

6.2.2.2 Uførhet oppstår på forskjellige tidspunkt

Arbeidstakeren er på uføretidspunktet medlem av flere pensjonsordninger, men blir ufør i en av stillingene og fortsetter i resterende stillinger. Overføringsavtalen har ingen bestemmelse om utbetalingsordning i disse tilfellene, men etablert praksis beskrives i det følgende.

Pensjonsordningen hvor pensjonstilfellet inntreffer, starter utbetaling av pensjon etter sine regler.

Pensjonen beregnes etter hovedregelen ut fra pensjonsgrunnlag, tjenestetid og stillingsstørrelse bare i den stillingen som fratres, eventuelt medregnet tid fram til aldersgrensen, senest til fylte 67 år, ved straks løpende uførepensjon. Se videre punkt 4.3 for hvordan pensjonen beregnes. Se punkt 4.3.3.4 for hvilke perioder som skal medregnes.

Når pensjonstilfellet inntreffer også for den stillingen medlemmet har fortsatt i, overtar den ordningen som har den siste aktive stillingen, all utbetaling og beregner pensjon til pensjonist etter sine regler. Første ordning stopper sin utbetaling av løpende pensjon, og starter refusjon til utbetalende ordning.

6.2.3 Nytt medlemskap når det utbetales uførepensjon

Overføringsavtalen § 14 fjerde ledd:

«Dersom en arbeidstaker som har uførepensjon fra en pensjonsordning begynner i en stilling knyttet til en annen pensjonsordning og på nytt blir ufør skal den første pensjonsordningen utbetale opprinnelig uførepensjon hvis arbeidstakeren har vedtak om arbeidsavklaringspenger eller hvilende rett i folketrygden og ellers når uførheten inntreffer innen to år etter at arbeidstakeren begynte i stillingen. Dette gjelder likevel ikke hvis uførepensjonen fra den siste pensjonsordningen er høyere enn uførepensjonen fra den første pensjonsordningen.»

Fra 01.01.2015 skal Overføringsavtalen § 14 fjerde ledd praktiseres som beskrevet i punktene under:

6.2.3.1 Pensjon har vært redusert på grunn av ny stilling

Uførepensjon eller midlertidig uførepensjon er avkortet på grunn av inntekt. Arbeidstaker er medlem i annen offentlig pensjonsordning enn den ordningen arbeidstaker har vedtak om uførepensjon fra.

Den ordningen som opprinnelig har fattet vedtak om uførepensjon eller midlertidig uførepensjon, skal også utbetale alderspensjon. Dersom arbeidstaker ved overgang til alderspensjon har stilling med medlemskap i ny ordning, skal denne ordningen utbetale hele alderspensjonen.

Dersom inntekten hos den siste arbeidsgiveren igjen reduseres, skal pensjonen fortsatt utbetales fra opprinnelig pensjonsordning. Forutsetningen er at inntekten ikke er redusert så mye at det er snakk om økt uføregrad. Blir arbeidstakeren ytterligere ufør, se punkt 6.2.3.3.

6.2.3.2 Pensjon har vært stanset

Pensjonsvedtaket er opphørt og arbeidstakeren er på nytt arbeidsufør. Det er ikke hvilende rett i NAV.

Vedtaket på uførepensjon fra opprinnelig pensjonsordning er opphørt. Årsaken til at vedtaket har opphørt vil enten være at saken er revurdert eller at vedtaksperioden er utløpt (eksempelvis ved opphør av AAP).

Dersom arbeidstaker på nytt blir arbeidsufør, gjelder normalt hovedregelen i Overføringsavtalen § 14 andre ledd om at det er den siste pensjonsordningen som skal utbetale uførepensjonen. Dersom uførepensjon fra siste ordning blir lavere enn fra opprinnelig ordning, kan likevel opprinnelig ordning vurdere om retten til uførepensjon fortsatt er i behold og fortsette å utbetale pensjonen.

6.2.3.3 Arbeidstakeren søker om økt uføregrad fra tjenestepensjonsordningen

I forbindelse med arbeid hos annen offentlig arbeidsgiver er arbeidstakeren blitt mer ufør enn det vedkommende var i opprinnelig pensjonsordning.

Ved søknad om økt uføregrad gjelder hovedregelen i Overføringsavtalen § 14 andre ledd, og det er derfor den siste pensjonsordningen som skal utbetale samlet uførepensjon.

Dette gjelder både når pensjonen er avkortet for inntekt og når pensjonen ikke utbetales på grunn av inntekt over 80 prosent av samlet inntekt før uførhet.

Dette gjelder uavhengig av om det er innvilget ytelse i NAV eller ikke (AAP eller uføretrygd).

Hvis uførheten inntreffer innen to år etter at arbeidstaker ble medlem i siste ordning, skal denne ordningen foreta vurdering av karens. Dersom denne vurderingen fører til avslag på uførepensjon, skal opprinnelig ordning gjenoppta utbetaling av uførepensjon beregnet ut fra tidligere data, oppregulert til nivået på gjenopptakelsestidspunktet.

Ved overgang til alderspensjon skal tjenestetid for karenperioden tas med i beregning av pensjonen. Se også kapittel 6.4.6.

6.2.3.4 Overgang til andre ytelser

Uførepensjonist går over på alderspensjon

Ordningen som allerede utbetaler uførepensjonen, skal også utbetale alderspensjonen. Dette gjelder likevel ikke hvis vedkommende fortsatt er i aktiv stilling hos siste arbeidsgiver på det tidspunktet retten til alderspensjon er oppfylt.

Den ordningen som utbetaler uførepensjonen, skal fortsatt utbetale alderspensjon når medlemmet fortsetter i samme stilling i siste ordning. Når medlemmet fyller vilkårene for alderspensjon i siste aktive ordning, skal denne overta utbetalingen også for opptjeningen i opprinnelig ordning. Dette gjelder uavhengig av om det er ulike aldersgrenser i uførepensjonen og i den aktive stillingen.

Uførepensjonist søker AFP fra siste ordning

Når en uførepensjonist i en ordning søker om AFP fra siste ordning, skal siste ordning utbetale sin AFP og overta første ordnings uførepensjon fra fylte 65 år. Tar medlemmet ut AFP før fylte 65 år, skal opprinnelig ordning fortsatt utbetale uførepensjon. Det vises til kapittel 8.1.2.1.

Uførepensjonist dør, gjenlevende ektefelle tilstås etterlattepensjon

Dersom avdøde på dødsfallstidspunktet var medlem av en annen pensjonsordning innenfor Overføringsavtalen, skal denne ordningen utbetale etterlattepensjon også for opptjening i opprinnelig ordning.

På de neste sidene følger en matrise med oversikt over de forskjellige tilfellene:

Ytelse tjenestepensjon	Ytelse NAV	Uføregrad	Vedtaksperiode	Hvilende rett i NAV	Ny uførhet innenfor opprinnelig uføregrad - hvem utbetaler uførepensjonen	Unntak
Uførepensjon	Uføretrygd	>=50	67 år	Ja	Opprinnelig ordning hvis innenfor periode med hvilende rett	Dersom uførepensjon i den ordningen arbeidstaker sist var var medlem av blir høyere enn i opprinnelig ordning, skal likevel siste ordning utbetale uførepensjonen, forutsatt at det foreligger rett til uførepensjon i siste ordning.
Uførepensjon	Uføretrygd	>=50	67 år	Nei	Opprinnelig ordning hvis fortsatt vedtak om uførepensjon etter at etteroppgjør er foretatt	Nei
Uførepensjon	Ingen ytelse	< 50	67 år	Nei	Opprinnelig ordning hvis fortsatt vedtak om uførepensjon etter at etteroppgjør er foretatt	Nei
Midlertidig uførepensjon	Arbeidsavklaringspenger	>= 50	Inntil 4 år	Nei	Opprinnelig ordning så lenge det foreligger vedtak om AAP	Nei
Midlertidig uførepensjon	Ingen ytelse	< 50	Variabel	Nei	Opprinnelig ordning så lenge det er vedtak om midlertidig uførepensjon	Nei
Alle	Alle	Alle	Alle	Alle		Ved ytterligere uførhet skal siste ordning utbetale uførepensjon i alle tilfeller.

Ytelse tjenestepensjon	Ytelse NAV	Uføregrad	Vedtaksperiode	Hvilende rett i NAV	Ny uførhet innenfor opprinnelig uføregrad - hvem utbetaler uførepensjonen	Unntak
Overgang fra uførepensjon til alderspensjon						Den ordningen som utbetaler uførepensjon, skal utbetale alderspensjon ved aldersgrensen, senest ved 67 år. Når arbeidstaker fyller vilkår for alderspensjon i senere ordninger, skal hovedregelen i Overføringsavtalen følges, det vil si at siste ordning med opptjening skal utbetale alderspensjon
Overgang fra uførepensjon til etterlattepensjon						Ved dødsfall skal etterlattepensjon utbetales av den ordningen som utbetalte uførepensjonen. Dersom avdøde på dødsfallstidspunktet var medlem av annen pensjonsordning innenfor Overføringsavtalen, skal hovedregelen i Overføringsavtalen følges, det vil si siste ordning med opptjening skal utbetale etterlattepensjon.

6.3 Hvordan skal uførepensjon fra utbetalende ordning beregnes?

6.3.1 Generelt

Hovedregelen er at det er utbetalende pensjonsordnings regler som skal gjelde for samlet utbetalt pensjon. Utbetalende pensjonsordning skal se samlet opparbeidet tid under ett ved anvendelse av reglene.

I uførepensjoner er dekningsprosenten 3 prosent for pensjonsgrunnlag opp til 6 G, 69 prosent for pensjonsgrunnlag mellom 6 G og 12 G, pluss et tillegg på 0,25 G begrenset til 6 prosent av pensjonsgrunnlaget.

I uførepensjoner som ikke har uføreytelse i NAV på grunn av for lav uføregrad, er dekningsprosenten 69 prosent for hele pensjonsgrunnlaget, pluss et tillegg på 0,25 G begrenset til 6 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Fra 01.01.2015 er reglene for beregning av uførepensjon og midlertidig uførepensjon i all hovedsak like i alle offentlige tjenstepensjonsordninger tilknyttet Overføringsavtalen.

Ved samtidige stillinger beregnes uførepensjon i samsvar med Overføringsavtalen § 14 tredje ledd:

«Dersom arbeidstakeren sist tjente opp rett til pensjon tilknyttet to eller flere pensjonsordninger og stillingene fratres samtidig, skal den pensjonsordningen hvor pensjonsretten først blir utløst, utbetale samlet pensjon. Dersom pensjonsretten utløses samtidig, utbetales samlet pensjon av den pensjonsordningen som har det høyeste pensjonsgrunnlaget. Utbetaling skjer etter de reglene som gjelder for denne pensjonsordningen. Det som er nevnt i de foregående leddene gjelder tilsvarende.»

6.3.2 Ved etterfølgende medlemskap

6.3.2.1 Aldersgrense

Ved etterfølgende medlemskap gjelder hovedregelen om at det er aldersgrensen for stillingen i utbetalende ordning som legges til grunn. For uføre (med rett til straks løpende pensjon) beregnes tjenestetid hos utbetalende ordning frem til aldersgrensen, men ikke lenger enn til fylte 67 år.

Reglene om krav til hvor lenge man må ha hatt stillingens aldersgrense før den skal legges til grunn, gjelder tilsvarende som for alderspensjon. Se beskrivelse i 4.3.2.

6.3.2.2 Pensjonsgrunnlag

Det er reglene i utbetalende pensjonsordning som er avgjørende for hvordan pensjonsgrunnlaget skal fastsettes.

Inntekt over 12 G regnes ikke med i pensjonsgrunnlaget.

De fleste pensjonsinnretningene beregner straks begynnende/løpende uførepensjon/midlertidig uførepensjon ut fra faktisk stillingsprosent på pensjoneringstidspunktet. OPF benytter det beste av gjennomsnittlig stillingsprosent eller faktisk stillingsprosent.

6.3.2.3 Tjenestetid

Ved etterfølgende medlemskap regnes all tjenestetid i alle ordninger med. Tjenestetid hos utbetalende ordning medregnes frem til aldersgrensen, men ikke lenger enn til fylte 67 år.

6.3.3 Ved samtidig medlemskap

6.3.3.1 Aldersgrense

Er arbeidstaker innmeldt i to (eller flere) pensjonsordninger samtidig, skal vedkommende være innmeldt med to (eller flere) ulike aldersgrenser dersom stillingene tilsier det. For uføre (med rett til straks løpende pensjon) beregnes tjenestetid frem til hver av aldersgrensene, men ikke lenger enn til fylte 67 år.

6.3.3.2 Pensjonsgrunnlag

Det er reglene i utbetalende pensjonsordning som er avgjørende for hvordan pensjonsgrunnlaget skal fastsettes.

Ved helt eller delvis samtidig opptjening skal samlet tjenestetid anses som opptjent i utbetalende ordning ved fastsettelse av pensjonsgrunnlaget. Pensjonsgrunnlaget fastsettes etter reglene for samtidighet i utbetalende ordning.

Faktisk stillingsprosent på uføretidspunktet legges til grunn ved beregningen av stillingsstørrelse ved beregning av uførepensjon. I OPF legges det gunstigste av gjennomsnittlig deltid og faktisk deltid på uføretidspunktet til grunn ved beregning av stillingsprosent.

Ved uførhet i bare en av flere samtidige stillinger på uføretidspunktet skal pensjonsgrunnlaget beregnes i forhold til den stillingen hvor uførhet inntreffer.

Ved eventuell senere uførhet i øvrige stillingsforhold hvor arbeidstaker arbeider ved siden av allerede innvilget uførepensjon, må det beregnes et samlet pensjonsgrunnlag for de aktuelle stillingene. Det samlede pensjonsgrunnlaget vil være sammensatt av pensjonsgrunnlagene og deltidsprosentene fra de enkelte stillingsforholdene, jf. reglene om hvilke perioder som skal medregnes beskrevet under i punkt 6.2.3.3.

Tjenestetid medregnes frem til aldersgrensen for hver av stillingene som arbeidstakeren blir ufør fra (forutsatt at uførhet inntreffer på et tidspunkt arbeidstakeren er forsikret i flere stillinger samtidig), men ikke lenger enn til fylte 67 år.

6.3.3.3 Tjenestetid

Ved beregning av samlet pensjon skal samlet tjenestetid i alle pensjonsordninger legges til grunn, også tid under 6 måneder i en pensjonsordning. Er pensjonene i perioder tjent opp til samme tid, skal tjenestetiden i samtidighetsperiodene ikke summeres.

Samtidig medlemskap og uførhet i en av stillingene:

Følgende prinsipper legges til grunn ved pensjonsberegningen;

- Tjenestetid for tidligere avsluttede stillingsforhold hos annen arbeidsgiver/pensjonsordning medregnes.
- Tjenestetid for samtidig stillingsforhold hos annen arbeidsgiver/pensjonsordning som ikke er avsluttet, medregnes ikke.
- Tjenestetid for tidligere stillingsforhold hos samme arbeidsgiver som arbeidstakeren nå er i stilling hos, medregnes ikke.
- Med avsluttet stillingsforhold menes overgang til nytt arbeidsforhold hos ny arbeidsgiver, uten at det nødvendigvis må dreie seg om opphold i opptjeningen.
- Refusjon iverksettes bare for tjenestetid hos annen arbeidsgiver/pensjonsordning som medregnes, det vil si som da må være avsluttet arbeidsforhold.

6.3.4 Når pensjon har vært redusert og skal settes opp igjen

Når uførepensjon har vært avkortet for inntekt fra stilling tilknyttet annen pensjonsordning, og slik avkorting opphører slik at utbetalingsgrad skal settes opp igjen, økes pensjonsutbetalingen på grunnlag av beregningen som gjaldt før det tidspunkt uførepensjonen ble satt ned. Det samme gjelder når utbetaling av uførepensjon i en periode har vært stanset på grunn av for høy inntekt, men skal settes i gang igjen på grunnlag av opprinnelig vedtak.

Dersom tidligere vedtak på uførepensjon har opphørt, og det fattes nytt vedtak på uførepensjon, beregnes det ny samlet uførepensjon.

6.4 Særlig om oppsatt uførepensjon

6.4.1 Fastsettelse av nevner

Reglene som gjelder for oppsatt alderspensjon følges for de fleste pensjonsordninger også for oppsatt uførepensjon. Se 4.4.1.

Oppsatt uførepensjon fra SPK, Pensjonsordningen for sykepleiere eller fra OPF beregnes alltid etter det antall år arbeidstakeren faktisk har opptjent, sett i forhold til mulig medlemstid fram til aldersgrensen, likevel ikke mindre enn 30 år eller mer enn 40 år (hovedregelen). SPK og Sykepleierordningen innførte oppsatt uførepensjon først fra 01.01.1967. De som fratradte siste gang før 01.01.1967, har dermed ikke rett til oppsatt uførepensjon. For OPF er datoen 01.01.1975.

Reglene for beregning av mulig medlemstid fram til aldersgrensen gjelder også fra 01.01.2015, selv om beregning av framtidig medlemstid i straks begynnende uførepensjoner ikke gjøres lenger enn fram til 67 år.

Er uførepensjonen beregnet med en tjenestetidsfaktor der nevner er høyere enn 30 år, vil nevneren gjøres om til 30 ved senere overgang til alderspensjon dersom arbeidstakeren var innmeldt i SPK eller Pensjonsordningen for sykepleiere før 01.01.1967. Ved overgang fra oppsatt uførepensjon til alderspensjon i OPF, blir nevneren ikke endret.

6.4.2 Samtidighet

For oppsatte pensjoner kommer bestemmelsen i § 14 tredje ledd til anvendelse når alle ordningene har samme utmeldingsdato.

6.4.3 Reduksjon og bortfall av oppsatt uførepensjon

Oppsatte pensjoner som er igangsatt før ny innmelding i offentlig pensjonsordning, skal reduseres eller falle bort.

Det fremgår av TPO-vedtektene § 11-5 første ledd at oppsatt pensjon faller bort, mens det i andre ledd fremgår at oppsatt alderspensjon faller bort eller reduseres. Fra 01.01.2015 er reglene om uførepensjon endret ved at de er tilpasset de nye reglene for uførepensjon i SPK. Ut fra dette reduseres også oppsatt uførepensjon ved innmelding i en lavere stillingsprosent enn den som den oppsatte pensjonen var beregnet ut fra, istedenfor å stoppes. KLP stoppet tidligere oppsatt uførepensjon ved ny innmelding.

6.5 Særlig om karens ved uførepensjon

6.5.1 Generelt

Overføringsavtalen § 12 andre ledd nr. 2:

”Overføringsavtalen kan få virkning for begrensninger i pensjonsrettighetene (karens) ved overgang til ny pensjonsordning”.

Karensregelen i lov om Statens pensjonskasse § 27 fjerde ledd lyder:

«Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon inntreer ikke når inntektsevnen blir nedsatt innen to år etter at medlemmet tiltrådte stillingen, og nedsettelsen skyldes en sykdom eller et lyte som medlemmet led av eller hadde symptomer på ved tiltredelsen, og som det må antas at han eller hun da kjente til. Det samme gjelder dersom et medlem som har deltidsstilling, får økt stillingsprosenten».

Tilsvarende regler er tatt inn i pensjonsvedtektene i kommunal sektor.

Karensreglene gjelder selv om medlemmet ikke kjente til hvilken konkret sykdom det senere viste seg å være, eller at det var sannsynlig at sykdommen kunne utvikle seg til arbeidsuførhet. Det er tilstrekkelig at det foreligger symptomer på en sykdom.

Karensregelen gjelder også dersom medlemmet har deltidsstilling og får økt stillingsstørrelse. Stillingsstørrelsen på uføretidspunktet er retningsgivende.

6.5.2 Utgangspunktet for karensvurderingen - Tiltredelse

Fra 01.01.2015 skal karens vurderes ut fra om medlemmet hadde sykdommen eller symptomene på tiltredelsestidspunktet. Det er altså tidspunktet for når medlemmet startet i stillingen som skal legges til grunn for vurderingen.

6.5.3 Opphold i medlemskap

Når medlemmet har hatt direkte overgang innenfor Overføringsavtalen, regnes 2-årsfristen fra tiltredelse i stilling tilknyttet den første ordningen. Samlet medlemstid i pensjonsordningene vil være avgjørende for om 2-årskravet er oppfylt.

Karens skal også vurderes hvis søkeren har perioder uten medlemskap i karensperioden. Opphold eller stillingsnedgang i seks måneder eller mindre anses som sammenhengende medlemskap, og fører ikke til karensvurdering. OPF anser opphold på tre måneder eller mindre som sammenhengende medlemskap. KLP ga tidligere ikke direkte overgang for timelønnete, men dette er endret med virkning fra 01.04.2012.

Hvis medlemmet har redusert stilling (deltidsstilling), kan det bli aktuelt å vurdere karens på endret stillingsstørrelse.

Pensjonsordningene har en felles praksis på at karensreglene også gjelder ved økning av stillingsprosenten i sykepengeåret. Det er stillingsprosenten på uføretidspunktet som brukes (første sykmeldingstidspunkt).

Eksempel 1:

1. Medlem 01.01.2016 – 01.09.2016
2. Medlem 01.02.2017 –
3. Ufør 28.02.2018

-Opphold i medlemskap på < 6 måneder, blir utfør senere enn 2 år etter karensperiodens begynnelse (01.01.2016). Karens skal ikke vurderes.

Eksempel 2:

1. Medlem 01.01.2016 – 01.09.2016
2. Medlem 01.04.2017 –
3. Ufør 28.02.2018

-Opphold i medlemskap på > 6 måneder, blir ufør før 2 år etter karenperiodens begynnelse (01.04.2017). Karens skal vurderes.

6.5.4 Uførepensjon etter permisjon

Ved permisjon uten lønn og ved permisjon med delvis lønn er medlemmet forsikret i forhold til uførhet i inntil to år. Karensregelen skal ikke benyttes hvis medlemmet har permisjon og blir ufør før det har gått to år.

SPK:

Hvis medlemmet har permisjon med medregning i henhold til egen avtale, er medlemmet forsikret i forhold til uførhet i medregningsperioden, også når denne overstiger to år. Karensregelen skal ikke benyttes hvis medlemmet har permisjon og blir ufør innenfor medregningsperioden.

6.5.5 Unntak fra karenregelen - særlige grunner

I særlige tilfeller kan SPK (og andre ordninger med tilsvarende hjemmel) innvilge uførepensjon selv om pensjonstilfellet i utgangspunktet rammes av karen.

I forarbeidene til lov om Statens pensjonskasse (Ot.prp. nr 31 (1981-1982)) gis det eksempler på saker hvor det kan gis uførepensjon etter særlige grunner:

«...for eksempel når staten overtar en virksomhet, eller hvor stillingens omfang gradvis har økt inntil den kom over minstetallet for retten til medlemskap. Også lovens ordlyd da han ble tilsatt skaper i mange tilfeller problem med fortolkningen. Det hender også at den medisinske side er meget tvilsom når det gjelder sammenhengen mellom den invalidiserende sykdom og søkerens helsetilstand før tilsetningen»

6.5.6 Spesielt om avslag på grunn av karen – tidligere oppsatt rett

Medlemmer som får avslag på straks løpende uførepensjon på grunn av karen i siste ordning, kan ha rett til oppsatt uførepensjon fra tidligere ordning. Dette forutsetter at medlemmet hadde minst tre års tjenestetid i tidligere ordning, og har fått innvilget uføretrygd i NAV. Ved beregning av pensjon tar KLP, SPK, OPF og BKP også med tjenestetiden fra karenperioden, og blir utbetalende ordning – hvis det er minst tre år fra før.

Enkelte andre pensjonsordninger tar ikke med tjenestetiden fra karenperioden, og det blir dermed tidligere ordning som må utbetale oppsatt uførepensjon hvis tjenestetiden er på minst tre år. Ved omregning til alderspensjon skal tjenestetiden i siste ordning medregnes, og siste ordning blir da utbetalende ordning.

7. ETTERLATTEPENSIJON

7.1 Hvilken ordning skal utbetale etterlattepensjon?

7.1.1 Generelt

§ 14 første ledd første setning i Overføringsavtalen:

«Overføringsavtalen kommer til anvendelse ved utbetaling av alders-, uføre- og etterlatte- (familie-)pensjon.»

7.1.1.1 Nærmere om rettigheter i Asker kommunale pensjonskasse

Etterlattepensjon etter medlemmer med rettigheter i Asker kommunale pensjonskasse som dør 16.03.2016 eller senere, skal omfattes av Overføringsavtalen også for medlemskap før 12.05.1992. (Det tidligere unntaket for godskriving av avsluttet tid før 12.05.1992 ble opphevet fra 16.03.2016.)

7.1.2 Etterlattepensjon etter pensjonist

Etterlattepensjon etter medlem som hadde utbetalt 100 prosent AFP, alderspensjon eller uførepensjon, skal utbetales av den ordningen som utbetalte den aktuelle pensjonen. Dersom medlemmet på dødstidspunktet hadde gradert pensjon fra en ordning i kombinasjon med delvis stilling i en annen pensjonsordning innenfor Overføringsavtalen, skal etterlattepensjon utbetales av den ordningen som ville ha utbetalt pensjon etter full fratreden med alderspensjon. Det vises til kapittel 4.2.3, 5.2 og 6.2.4.

7.1.3 Etterlattepensjon etter arbeidstaker død i medlemspliktig stilling

Etterlattepensjon etter medlem som dør i stilling, skal utbetales av den ordningen avdøde sist var medlem av.

7.1.3.1 Ved etterfølgende medlemskap

Hovedregelen er at den pensjonsordningen som arbeidstakeren sist er/var innmeldt i for aktiv stilling, skal utbetale samlet pensjon. Det er ikke noe minstekrav til lengde på medlemskapet i siste ordning. Med aktiv stilling menes at arbeidstakeren mottar lønn/sykepenger.

Skal det utbetales en straks begynnende/løpende pensjon, er siste ordning den pensjonsordning som medlemmet er innmeldt i på det dødsfallstidspunktet.

I tilfeller med oppsatte rettigheter er det dato for utmelding som er avgjørende for hvem som skal utbetale pensjonen.

7.1.3.2 Ved samtidige medlemskap

§ 14 tredje ledd andre setning i Overføringsavtalen:

«Dersom pensjonsretten utløses samtidig, utbetales samlet pensjon av den pensjonsordningen som har det høyeste pensjonsgrunnlaget. Utbetaling skjer etter de reglene som gjelder for denne pensjonsordningen.»

Dersom avdøde ved dødsfallet var medlem av flere pensjonsordninger, skal den pensjonsordningen som har det høyeste pensjonsgrunnlaget utbetale etterlattepensjon.

7.2. Hvordan skal etterlattepensjon fra utbetalende ordning beregnes?

7.2.1 Generelt

Hovedregelen er at det er utbetalende pensjonsordnings regler som skal gjelde for samlet utbetalt pensjon. Derfor gjelder bl. a. utbetalende ordnings aldersgrense/pensjonsalder og regler for beregning av pensjonsgrunnlag og tjenestetid. Utbetalende pensjonsordning skal se samlet opparbeidet tid under ett ved anvendelse av reglene.

7.3 Særlig om oppsatt etterlattepensjon

Beregning av oppsatt etterlattepensjon følger av reglene for beregning av oppsatt alderspensjon. Det vises til kapittel 4.4. Brutto oppsatt ektefellepensjon utgjør 60 prosent av avdødes alderspensjon. Netto oppsatt ektefellepensjon utgjør 9 prosent av avdødes pensjonsgrunnlag, avkortet dersom avdøde ikke hadde full opptjeningstid. Oppsatt barnepensjon utgjør 15 prosent av avdødes pensjonsgrunnlag per barn, avkortet dersom avdøde ikke hadde full opptjeningstid.

7.4 Særlig om karens ved ektefellepensjon

Rett til ektefellepensjon inntreer ikke dersom medlemmet dør innen ett år etter innmelding i pensjonsordningen eller etter at ekteskapet ble inngått og dødsfallet skyldes sykdom som medlemmet led av ved innmeldingen eller ekteskapingngåelsen, eller hadde symptomer på, og som en av ektefellene må antas å ha kjent til.

Når medlemmet har hatt direkte overgang fra en pensjonsordning til en annen pensjonsordning innenfor Overføringsavtalen, regnes ettårs-fristen fra innmelding i den første ordningen. Samlet medlemstid i pensjonsordningene vil være avgjørende for om ettårskravet er oppfylt. Som direkte overgang regnes overgang innen 6 måneder (OPF har tre måneder).

7.5 Skjæringsdato for rettighet til ektefellepensjon uten ervervsprøving

Hovedregelen er at det er utbetalende ordnings regler om gullenkerettigheter (datoer) som avgjør om det skal utbetales en «gullenkepensjon» eller ikke. I de fleste ordninger har enken «gullenkerettigheter» dersom avdøde ble innmeldt i første ordning før 01.10.1976. Noen ordninger har en senere dato, noe som gir medlemmene i disse ordningene en gunstigere pensjonsberegning.

Disse ordningene har annen kjent dato enn 01.10.1976:

Arendal kommune (pensjonskasse)	01.01.1980
Bærum kommune (pensjonskasse)	01.01.1978
Elverum kommune (pensjonskasse)	01.01.1978
Haugesund kommune (pensjonskasse)	01.01.1979
Hobøl kommune	01.01.1977
Ibestad kommune	01.01.1977
Indre Hordaland revisjon	01.01.1978
Kristiansand kommune (pensjonskasse)	01.01.1979
Oslo Pensjonsforsikring	01.04.1977
Oslo Sporveier (se punkt 6.4)	01.01.1977
Oslo Vei (under konkursbehandling)	01.04.1977
Otra Kraft	01.01.1980
Sandefjord kommune (pensjonskasse)	01.01.1979
Skien kommune (pensjonskasse)	01.01.1978
Sporveisbussene	01.01.1977
Troms kraft	01.01.1979
Trondheim kommune (pensjonskasse)	01.01.1980
Voss kommune	01.01.1977
Voss og omland energi	01.01.1977

7.6 Beregning og utbetaling av ektefellepensjon ved etterfølgende medlemskap

Ved etterfølgende medlemskap gjelder hovedregelen om at det er siste og utbetalende ordnings regler og dato for «gullenkeregning» som gjelder. Det gjelder også når tidligere ordning har gunstigere dato enn utbetalende ordning.

Hvis et mannlig medlem som første gang ble innmeldt 01.01.1977 i ordning med «gullenkedato» 01.01.1978 senere skifter arbeidsgiver og blir innmeldt i ordning med «gullenkedato» 01.10.1976, vil en eventuell enkepensjon ikke bli beregnet som «gullenkeregning». Unntak fra bestemmelsen om at siste ordnings bestemmelser gjelder. Rådgivende Utvalg avga 04.11.2005 følgende uttalelse:

”Ved vurderingen av om en enkepensjon skal reduseres på grunn av enkenes egen inntekt eller ikke er det reglene i den utbetalende ordningen som skal komme til anvendelse, jfr. Overføringsavtalen § 14, 2. ledd. Dette betyr at anvendelsen av reglene bestemmes ut fra når vedkommende første gang ble medlem av en pensjonsordning i Overføringsavtalen sammenlignet med siste ordnings skjæringstidspunkt.

Når en person senere blir medlem i en pensjonsordning som har et tidligere skjæringstidspunkt enn den pensjonsordningen vedkommende først ble medlem av, skal likevel første ordningens skjæringstidspunkt gjelde i de tilfeller en arbeidsgiver skifter pensjonsordning og personen selv ikke hadde råderett over skiftet av pensjonsordning”.

Dette betyr at dersom det har vært en virksomhetsoverdragelse og dette er årsaken til skifte av pensjonsordning og dermed dårligere regler mht. «gullenker», vil retten i første ordning til «gullenkeregning» beholdes. Det betyr at hele pensjonen beregnes etter «gullenkerreglene». Dette gjelder ikke ved andre årsaker til skifte av pensjonsordning.

8. KOMBINASJONER AV PENSJONER

8.1 AFP og uførepensjon

8.1.1 Generelt

Kombinasjon av AFP og uførepensjon kan oppstå i perioden 62 – 67 år. Dersom et medlem som både har AFP og uførepensjon, har rettigheter i annen ordning under Overføringsavtalen, skal reglene for det pensjonsproduktet som utbetales gjelde dersom medlemmet begynner i stilling med rett til medlemskap i senere ordning. Det vises derfor til kapittel 5 og 6 for nærmere beskrivelse.

8.1.2 Hvem skal utbetale pensjonene

8.1.2.1 Når uførepensjon innvilges før uttak av AFP

Før 65 år er AFP ikke omfattet av Overføringsavtalen. Uførepensjon skal da behandles etter kapittel 6 i brukerveiledningen. Fra fylte 65 år skal den ordningen som har innvilget AFP også utbetale uførepensjonen. Dersom uførepensjonen tidligere har vært utbetalt av en annen ordning enn den som innvilger AFP, skal siste ordning overta hele utbetalingen av uførepensjon mot refusjon fra tidligere ordninger.

8.1.2.2 Når uførepensjon innvilges etter uttak av AFP

Hvis AFP og uførepensjon tas ut før 65 år er AFP ikke omfattet av Overføringsavtalen, men uførepensjonen omfattes.

Uførepensjon utbetales fra den ordningen medlemmet sist var omfattet av, selv om AFP utbetales etter opptjening i en tidligere ordning.

Når medlemmet fyller 65 år, omfattes også AFP-ytelsen av Overføringsavtalen.

Den ordningen som har utbetalt AFP, skal også utbetale uførepensjonen, selv om den ordningen som har innvilget uførepensjon er siste aktive ordning.

Bakgrunnen er at AFP innvilges som en 100 prosent ytelse 62 – 67 år.

8.2 AFP og etterlattepensjon

8.2.1 Generelt

Vi har flere mulige situasjoner der AFP i kombinasjon med etterlattepensjon er berørt av Overføringsavtalen

- AFP og etterlattepensjon utbetales av samme pensjonsordning, der enten AFP eller etterlattepensjonen eller begge ytelsene inkluderer tjenestetid i tidligere ordning innenfor Overføringsavtalen
- AFP og etterlattepensjon utbetales av forskjellige pensjonsordninger, der enten AFP eller etterlattepensjonen eller begge ytelsene inkluderer tjenestetid i tidligere ordning innenfor Overføringsavtalen

	Utbetales av	Refusjon fra
AFP	Ordning 1	Ordning 2...n
Etterlattepensjon	Ordning 1	Ordning 2...n
AFP	Ordning 1	Ordning 2...n
Etterlattepensjon	Ordning 2...n	Ordning 1

8.2.2 Hvem skal utbetale AFP og etterlattepensjon?

AFP og etterlattepensjon er rettigheter som er opptjent av ulike medlemmer. Det er derfor den eller de ordningene som ellers skal utbetale pensjonene som skal stå for utbetalingen også når det er kombinerte ytelser. Disse ordningenes regelverk skal følges ved beregning av utbetalt pensjon. Refusjon skal beregnes ut fra refunderende ordnings regler, samordningsfradrag ut fra utbetalende ordnings data.

8.3 AFP og særalderspensjon

8.3.1 Generelt

Kombinasjon av AFP og særalderspensjon i offentlige tjenstepensjonsordninger er ikke hyppig forekommende. Kombinasjonen er mulig der medlem ikke har fratrudd medlemspliktig stilling helt ved første gangs pensjonering for å få nytt medlemskap i en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

8.3.2 Hvem skal utbetale AFP og særalderspensjon?

8.3.2.1 Når særalderspensjon tas ut før uttak av AFP

Før 65 år er AFP ikke omfattet av Overføringsavtalen. Særalderspensjon skal da behandles etter kapittel 4 i brukerveiledningen. Den ordningen som utbetaler særalderspensjon, skal samordne denne pensjonen med AFP. Fra fylte 65 år skal den ordningen som har innvilget AFP også utbetale særalderspensjonen. Dersom alderspensjonen tidligere har vært utbetalt av en annen ordning enn den som innvilger AFP, skal siste ordning overta hele utbetalingen av særalderspensjon mot refusjon fra tidligere ordninger.

8.3.2.2 Når særalderspensjon tas ut etter uttak av AFP

Hvis AFP og særalderspensjon tas ut før 65 år er AFP ikke omfattet av Overføringsavtalen, men særalderspensjonen omfattes. Den ordningen som utbetaler særalderspensjon, skal samordne denne pensjonen med AFP.

Når medlemmet fyller 65 år, omfattes også AFP-ytelsen av Overføringsavtalen.

Den ordningen som har utbetalt AFP skal da overta utbetalingen av særalderspensjonen, selv om den ordningen som har utbetalt særalderspensjon er siste aktive ordning.

Bakgrunnen er at AFP innvilges som en 100 prosent-ytelse 62 – 67 år.

8.4 Uførepensjon og særalderspensjon

Hvis et medlem som har særalderspensjon fra en ordning senere får uførepensjon fra en annen ordning, skal siste ordning utbetale samlet pensjon. Siste ordning skal da overta særalderspensjonen fra tidligere ordning.

Hvis et medlem som har uførepensjon fra en ordning senere får særalderspensjon fra en annen ordning, skal siste ordning utbetale samlet pensjon. Siste ordning skal da overta uførepensjonen fra tidligere ordning.

8.5 Uførepensjon og etterlattepensjon

Uførepensjon i kombinasjon med etterlattepensjon er opptjent av ulike medlemmer. For denne kombinasjonen vil det derfor være reglene for hvert enkelt produkt som gjelder.

8.6 Alderspensjon og etterlattepensjon

Alderspensjon i kombinasjon med etterlattepensjon er opptjent av ulike medlemmer. For denne kombinasjonen vil det derfor være reglene for hvert enkelt produkt som gjelder.

9 REFUSJON MELLOM PENSJONSORDNINGENE

9.1 Generelt

Når utbetalende ordning har beregnet pensjon på grunnlag av opptjening i siste ordning og tidligere ordning(er), skal det sendes et krav til de tidligere ordningene, refusjonskrav.

Refusjonsoppgjøret skjer etter Overføringsavtalen § 15:

«Den pensjonsinnretningen som utbetaler pensjonen for den samlede tjenestetiden, får refusjon fra de pensjonsordninger som pensjonisten for øvrig har vært medlem av. Størrelsen av refusjonsbeløpet beregnes ut fra de bestemmelser som gjelder for den pensjonsretten som er opptjent i de refunderende pensjonsordningene. Refusjonen følger pensjonsgraden i den utbetalende pensjonsordningen. Utbetales det redusert ektefellepensjon som følge av ektefellens egen inntekt og/eller egen tjenstepensjon (ervervsreduksjon), skal refusjonen baseres på ervervsreduksjonen som den utbetalende pensjonsordningen fastsetter.

Når det skal foretas refusjon ved utbetaling av AFP 65 til 67 år, skal refusjonskravet alltid beregnes ved at den delen av AFP som er beregnet som en tjenstepensjon, fordeles mellom pensjonsordningene som nevnt i første ledd. Refusjonen følger pensjonsgraden i den utbetalende pensjonsordningen.

Refusjonen settes i gang, endres og stoppes til samme tid som pensjonen fra den utbetalende pensjonsinnretningen.

Fordi all pensjongivende tjenestetid medregnes ved pensjonsfastsettelsen, skal det på tilsvarende måte ytes forholdsmessig refusjon også når tjenestetiden er for kort til å gi rett til oppsatt pensjon. Refusjon for tjenestetid under et halvt år ytes ikke. Ved beregningen av refusjonen avrundes tjenestetiden til nærmeste antall hele år.»

Samordningsfradraget fordeles mellom pensjonsordningene etter forholdet mellom tjenestetiden i den enkelte ordningen og summen av tjenestetiden i samtlige ordninger (uten begrensning av summen av tjenestetid til det som kreves for å få full pensjon i den enkelte ordningen eller samlet). Dette gjelder også for pensjonsrettigheter som helt eller delvis er opptjent samtidig. Refusjonspensjonen skal overføres til utbetalende ordning etter at denne har sendt krav om refusjon. Refunderende ordning skal selv beregne hva som skal refunderes. Det foretas ingen refusjon dersom opptjeningen i den refunderende ordningen er mindre enn 6 måneder. Beregningen av refusjonspensjon gjøres på grunnlag av data i egen ordning, og etter data fra utbetalende ordning.

Den refunderende ordningen er bundet av de vedtak som treffes av, samt reglene som gjelder i den utbetalende ordningen. Som eksempel kan nevnes aldersgrenser, 85-årsregelen og pensjonsgrad.

AFP 62–65 år

Ytelsen er ikke omfattet av Overføringsavtalen, og det skal derfor ikke ytes refusjon. Refusjon starter først måneden etter fylte 65 år.

Dersom medlemmet har særaldersgrense 65 år og AFP 62 – 65 er høyere enn bruttopensjon etter 85-årsregelen, er pensjonsytelsen ikke omfattet av Overføringsavtalen.

Dersom medlemmet likevel velger alderspensjon etter 85-årsregelen fremfor AFP, skal det beregnes og utbetales refusjon.

AFP 65-67 år

Refusjonspensjonen skal alltid beregnes etter tjenstepensjonsordningens regler, også når det utbetales folketrygdberegnet AFP. Hvis pensjonisten ikke har rett til AFP beregnet som tjenstepensjon, skal det ikke ytes refusjon. Se kapittel 5.1.

Uførepensjon

Ved uførepensjon skal refusjon beregnes etter refunderende ordningens regler. Utbetalende ordningens utbetalingsgrad skal brukes. Utbetalingsgraden er forholdet mellom den uførepensjonen som utbetales og uførepensjon etter 100 prosent uførhet.

Storebrand pensjonstjenester beregner ikke utbetalingsgrad ved igangsettelse av refusjon til utbetalende ordning. Storebrand ser utbetalingsgraden i forhold til uføregraden, ikke til 100 prosent uførhet.

Dersom uførepensjonen samordnes med andre ytelser, skal beregning av samordningsfradrag fordeles pro rata, ut fra samordningsdata i utbetalende ordning.

9.2 Beregning av refusjonspensjon

9.2.1 Beregningen av bruttopensjon i refusjonsordningen

Refusjonspensjonen skal som hovedregel beregnes som en oppsatt pensjon, det vil si ut fra ordningens pensjonsgrunnlag og tjenestetid (se pkt 9.2.1.1 og 9.2.1.2).

Unntak:

- Ved samtidig fratreden, se også 9.2.1.1
- Ved samtidig medlemskap, uttak fra siste ordning som overtar utbetalingen («snusak»), se også 9.2.3
- Ved ny stilling etter uttak av alderspensjon, reduksjon av eller fratreden fra ny stilling uten at siste ordning overtar utbetalingen, se også 4.2.3.4
- AFP og reduksjon av eller fratreden fra samtidig eller ny stilling, se også 5.2
- Samtidig AFP og særalderspensjon før 65 år, ordningen som utbetaler AFP overtar samlet utbetaling fra 65 år, se også 8.3.2.1

Pensjonsprosent/dekningsprosent er som hovedregel 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Noen ordninger har en annen prosent, som kan være mellom 66 og 70 prosent. Ved beregning av refusjonspensjon benyttes alltid dekningsprosenten i refunderende ordning. Bruttopenasjonen skal levealdersjusteres med det forholdstallet som gjelder i refunderende ordning.

9.2.1.1 Pensjonsgrunnlag

Ved etterfølgende medlemskap:

Ved beregning av refusjonspensjon benyttes pensjonsgrunnlaget i refunderende ordning. Det er den gjennomsnittlige stillingsprosenten i denne ordningen som benyttes, og det gjelder uansett pensjonsart.

Når pensjonsgrunnlaget skal reguleres fram til starttidspunktet for refusjon, skal det være regulering i forhold til lønnstrinn fram til 1. mai 1986, deretter G-regulering og eventuelt etterslepsregulering.

Ved samtidige medlemskap:

Utbetales det straks begynnende/løpende pensjon hvor stillingene fratres samtidig, skal også refusjonen beregnes som en straks begynnende/løpende pensjon. Da beregnes pensjonsgrunnlaget ut fra reglene i egen ordning og ut fra grunnlagsdata i egen ordning.

Utbetales det oppsatt pensjon, skal også refusjonen beregnes som en oppsatt pensjon. Grunnlaget beregnes som beskrevet under etterfølgende medlemskap.

Samtidig medlemskap hvor den ene stillingen er fratrudd på et tidligere tidspunkt, uten å ta ut pensjon, skal refusjonen regnes som en oppsatt pensjon. Grunnlaget beregnes som beskrevet under etterfølgende medlemskap.

Les mer om samtidighet i kapittel 4.2.2 og 4.3.3

9.2.1.2 Tjenestetid i refusjonsordningen

Det skal beregnes en refusjonspensjon selv om tjenestetiden i denne ordningen er for kort for å ha en selvstendig rett til en oppsatt pensjon. Er tjenestetiden mindre enn 6 måneder skal det ikke beregnes en refusjonspensjon.

Ved etterfølgende medlemskap:

Teller: Skal benytte den tjenestetid som er opparbeidet i refusjonsordningen. Del av år på 6 måneder eller mer regnes som helt år, mens del av år på under 6 måneder ikke blir regnet med.

Nevner: Hovedregel er at den fastsettes etter reglene om oppsatt pensjon i refusjonsordningen. Ved beregningen benyttes første innmeldingsdag i refusjonsordningen. For OPF, se kapittel 4.4.1.

Ved samtidige medlemskap på pensjoneringstidspunktet:

Teller: Skal benytte tjenestetid fram til fratredelsestidspunktet. Ved refusjon av uføre- og etterlattepensjon skal det benyttes opptjeningstid i refusjonsordningen fram til aldersgrensen, men maksimalt fram til 67 år.

Nevner: Skal alltid være 30.

Ved samtidige stillinger hvor den ene er fratrudd på et tidligere tidspunkt:

Teller: Skal benytte den tjenestetid som er opparbeidet i refusjonsordningen. Del av år på 6 måneder eller mer regnes som helt år, mens del av år på under 6 måneder ikke blir regnet med.

Nevner: Hovedregel er at den fastsettes etter reglene om oppsatt pensjon i refusjonsordningen. Ved beregningen benyttes første innmeldingsdag i refusjonsordningen. For OPF, se kapittel 4.4.1. [Dersom pensjonsretten tidligere er utløst i refunderende ordning, beregnes nevneren etter reglene om straks begynnende/løpende pensjon. Se ellers punkt 9.2.3.](#)

9.2.1.3 Pensjonsgrad, garantitillegg og uføretillegg

Pensjonsgrad: Ved beregning av refusjonspensjon benyttes alltid pensjonsgrad i utbetalende ordning.

Garantitillegg: Når utbetalende ordning har beregnet et garantitillegg, skal refusjonsordningen refundere garantitillegget ut fra tjenestetiden i egen ordning og samlet tjenestetid. Utbetalende ordning gir informasjon til refunderende ordning om faktisk utbetalt tillegg. Refunderende ordning må derfor justere beløp som refunderes slik at refusjon skjer i forhold til samlet opptjeningstid.

Uføretillegg: Tillegg beregnet i henhold til forskrift om overgangsregler for uførepensjon (FOR-2014-07-03-949) skal refunderes pro rata, det vil si med forholdet mellom tjenestetid i refunderende ordning og samlet tjenestetid. Utbetalende ordning gir informasjon til refunderende ordning om faktisk utbetalt tillegg. Refunderende ordning må derfor justere beløp som refunderes slik at refusjon skjer i forhold til samlet opptjeningstid.

9.2.1.4 Beregning av refusjon ved yrkesskade

Utbetalende ordning har innvilget uførepensjon med yrkesskedefordel, det vil si full tjenestetid. Refusjonspensjonen skal fortsatt beregnes med opptjent tid i refunderende ordning. Når uførepensjonen endres på grunn av overgang til alderspensjon skal også beregningen av samordningsfradrag i refusjonspensjonen endres.

9.2.1.5 Særlig om etterlattepensjon

Det er reglene i utbetalende ordning som gjelder ved beregning av ektefellepensjon som skal refunderes.

Utbetales det redusert ektefellepensjon som følge av egen inntekt og/eller egen tjenstepensjon, skal refusjonspensjonen reduseres i samme forhold, det vil si med reduksjonsgraden som er oppgitt på kravskjemaet fra utbetalende ordning.

Utbetales det ektefellepensjon uten inntektsprøving, "gullenkpensjon", skal også refusjonspensjonen beregnes etter samme regler.

Utbetales det nettopensjon, skal også refusjonspensjonen beregnes som nettopensjon.

9.2.1.6 Regulering av refusjonspensjon

Refusjonsordningen regulerer pensjonen etter reglene som gjelder i ordningen.

9.2.2 Beregning av samordningsfradrag i refusjonsordningen

Det vil i hovedsak være samordning av en bruttopensjon med folketrygdens ytelser som er aktuell i refusjonsordningen. Beregning av samordningsfradraget i refusjonsordningen skjer etter de ordinære reglene, men med bruk av opplysninger fra utbetalende ordnings samordningsberegning, som for eksempel poengtall og deltidsprosent.

I Overføringsavtalen § 15 sjette ledd er det tatt inn en bestemmelse om hvordan samordningsfradraget skal fordeles mellom ordningene. Dette vil være av særlig betydning når den samlede tjenestetiden er over 30 år.

"Samordningsfradraget fordeles mellom pensjonsordningene etter forholdet mellom tjenestetiden i den enkelte pensjonsordningen og summen av tjenestetiden i samtlige pensjonsordninger (uten begrensning av summen av tjenestetid til det som kreves for å få full pensjon i den enkelte pensjonsordningen eller samlet). Dette gjelder også for pensjonsrettigheter som helt eller delvis er opptjent samtidig."

9.2.2.1 Fradrag for folketrygd

Det kan benyttes to metoder for beregning av samordningsfradrag i refusjonsordningen, og disse gir i utgangspunktet samme resultat

Alternativ 1:

Faktisk fradrag i utbetalende ordning x tjenestetid i egen ordning / sum tjenestetid i samtlige ordninger (ingen begrensning)

Alternativ 2:

Samordningsfradraget beregnes på ordinær måte, men følgende data benyttes i beregningen:

Deltids/stillingsprosent: Ved beregning av samordningsfradrag for grunnpensjon benyttes deltid oppgitt av utbetalende ordning.

Poengtall: Ved beregning av samordningsfradrag for tilleggspensjon skal det beregnede poengtallet fra utbetalende ordning benyttes.

Poengår: Ved beregning av samordningsfradrag for tilleggspensjon skal det beregnede poengåret fra utbetalende ordning benyttes. Dette kan avvike fra faktiske poengår i folketrygden. Benyttes når deler av tjenestetiden i pensjonsordningen er opptjent før 01.01.67 i henhold til forskrift 9.4.1973 pkt b til samordningsloven § 23.

Forholdstall: Samordningsfradrag i refusjonsordningen beregnes med utbetalende ordnings forholdstall.

Fordeling av samordningsfradraget, etterfølgende medlemskap:

I de tilfellene hvor den totale tjenestetiden er over 30 år, skal det være en fordeling (veiting) av fradraget. Samordningsfradraget skal fordeles i forhold til den totale tjenestetiden (ingen begrensning). Dette kan gjøres på to måter:

- Sum tjenestetid benyttes i nevneren eller
- Fradraget beregnes på vanlig måte og justeres deretter med en faktor som er forholdet mellom full tid, det vil si 30 år (eller høyere hvis oppsatt pensjon) og summen av all tjenestetid.

Eksempler:

Hvis tjenestetiden er kortere enn 30 år i refunderende ordning, er formelen slik:

Tjenestetidsnevner / samlet tjenestetid * 100 prosent

Hvis tjenestetiden er lik eller lengre enn 30 år i refunderende ordning, er formelen slik:

Tjenestetid i ordningen / samlet tjenestetid * 100 prosent

Fordeling av samordningsfradrag når pensjonene er helt eller delvis opptjent samtidig

Dersom pensjonene er helt eller delvis opptjent samtidig, skal også tiden i samtidighetsperioden summeres ved beregning av sum medlemstid (nevner i brøken).

Eksempel: Har arbeidstakeren en samtidighetsperiode i to ordninger på 10 år, skal sum tjenestetid være 20 år.

9.2.2.2 Fradrag for annen tjenstepensjon

Det er fortsatt offentlige pensjonsordninger som ikke er omfattet av Overføringsavtalen. Da skal det foretas en samordning etter samordningsloven § 7. Det er utbetalende ordning som skal beregne samordningsfradraget. Fradraget som utbetalende ordning er kommet fram til (skal oppgis på kravskjemaet) fordeles mellom pensjonsordningene etter forholdet mellom tjenestetid i den enkelte ordning og summen av tjenestetid i samtlige ordninger (ingen begrensning) slik:

Faktisk fradrag i utbetalende ordning x tjenestetid i egen ordning / sum tjenestetid i samtlige ordninger (ingen begrensning)

9.2.2.3 Fradrag for personskadetrygd

Personskadetrygd som er omfattet av samordningsloven, er krigspensjoner etter krigspensjonslovene av 1946, og yrkesskade etter lov om yrkesskade av 1959.

Det er utbetalende ordning som skal beregne hva det totale fradraget blir. Fradraget som utbetalende ordning er kommet fram til (skal oppgis på kravskjemaet), fordeles mellom pensjonsordningene etter forholdet mellom tjenestetid i den enkelte ordning og summen av tjenestetid i samtlige ordninger (ingen begrensning) slik:

Faktisk fradrag i utbetalende ordning x tjenestetid i egen ordning / sum tjenestetid i samtlige ordninger (ingen begrensning)

9.2.3 Refusjon når siste ordning overtar løpende utbetaling fra annen ordning

Overtakelse er når en løpende pensjon skal utbetales med samme beløp av en ordning hvor opptjening er skjedd senere.

I noen tilfeller har pensjonen fra ordning 1 blitt beregnet og kommet til utbetaling. Medlemmet starter så i en stilling med medlemskap i ordning 2 innenfor Overføringsavtalen. Pensjonen vil i disse tilfellene bli redusert eller falle bort avhengig av hvor stor den nye stillingen innenfor Overføringsavtalen er.

Når medlemmet på et senere tidspunkt får rett til pensjon også fra stillingen i ordning 2, er hovedregelen at ordning 2 skal foreta samlet utbetaling. Se likevel unntak i kapittel 4.3.4 og 6.1.4.

Fra den datoen det er avtalt at pensjonen fra ordning 1 skal stoppe og ordning 2 skal utbetale samlet pensjon, skal ordning 1 refundere en straks løpende pensjon. Grunnlagsdataene på den straksløpende pensjonen videreføres i utbetalingen av refusjonen. Det er bare eventuelle perioder fra andre ordninger innenfor Overføringsavtalen som må tas ut. Pensjonsgrunnlaget videreføres.

Dersom den andre ordningen innenfor Overføringsavtalen har tatt over en delvis pensjon fra ordning 1, refunderes denne delen som en straks løpende pensjon. Når medlemmet da får hel pensjon fra stillingen i ordning 2, skal ordning 1 refundere en del som en straks løpende pensjon, og resterende del som en ordinær refusjon. Den straks løpende delen og den ordinære refusjonen må da vektas.

Informasjon ordning 2 trenger for å overta en pensjon:

Stoppdato i ordning 1

Pensjonsgrunnlaget i ordning 1

- Tjenestetid
- Deltidsprosent
- Pensjonsgrad
- Inntektsdata ved uførepensjon

Tidligere utbetalende ordning skal refundere etter egen opptjening. Ved uførepensjon må tiden fram til aldersgrensen tas med for den aktuelle pensjonsdelen.

Hvis det er opptjent rettigheter i flere tidligere ordninger, skal ny refusjon beregnes etter krav fra ny utbetalende ordning.

Oslo Pensjonsforsikring (OPF)

OPF administrerer 70-prosent-ordninger. Fra 01.01.2012 ble ordningen i Oslo kommune endret fra 70 prosent til 67,3 prosent for nye medlemmer. Avvikende pensjonsprosjenter i OPF kan innebære at ny ordning skal overta delpensjon beregnet med 70 prosent eller 67,3 prosent fra OPF, eller at OPF ved overtakelse av delpensjon fra annen ordning skal overta delpensjon beregnet med 66 prosent.

9.3 Start, endring og stopp

Refusjonspensjonen skal igangsettes umiddelbart når utbetalende ordning har sendt krav.

Refusjonspensjonen skal løpe uendret inntil det blir sendt melding fra utbetalende ordning om en endring. Ved endringer må det foretas ny beregning av ytelse fra det tidspunkt som siste ordning vedtar. Det kan ha vært situasjoner hvor det både har vært for mye og for lite refundert. Dette må gjøres opp, også tilbake i tid.

Når utbetalende ordning stopper pensjonen på grunn av dødsfall, skal denne ordningen sende endringsmelding til refunderende ordning. Dersom dette ikke gjøres, kan refunderende ordning likevel stoppe refusjonen. Det samme gjelder når det har vært utbetalt tjenestepensjon før 67 år, og utbetalende ordning ikke har sendt endringsmelding som følge av samordning med alderspensjon i folketrygden fra måneden etter fylte 67 år.

Ved ordinær G-regulering vil det ikke bli sendt endringsmelding. Refunderende ordning må selv på eget initiativ foreta regulering av disse ytelsene. Det må likevel sendes melding når pensjonen er samordnet med særtillegg og pensjonstillegg, og når det tilstås eller det er endring i folketrygdens minstenivåtillegg. Når refunderende ordning mottar melding om stopp, skal refusjonspensjonen stoppes fra den dato utbetalende ordning oppgir.

9.3.1 Dødsfall – restoppgjør

Ved dødsfall uten gjenlevende ektefelle, registrert partner eller pensjonsberettigede barn skal det refunderes for døds måneden og måneden etter. Måneden etter døds måneden skal det refunderes pensjon uten samordning med folketrygdens ytelser.

Ved dødsfall for gjenlevende ektefelle, registrert partner eller pensjonsberettigede barn skal det refunderes for døds måneden og to måneder etter døds måneden. To måneder etter døds måneden refunderes uten samordning med folketrygdens ytelser.

Unntak: SPK utbetaler ut døds måneden + 1 måned når det kun er pensjonsberettigede barn, det vil si at det i disse tilfelle ikke er enke eller enkemann.

Ytelser fra Pensjonstrygden for sjømenn og personskadetrygd (krigspensjon) utbetales en måned etter døds måneden. Dette må det tas hensyn til ved beregning av restoppgjør.

Når det er tatt hensyn til annen tjenestepensjon (samordningsloven § 7), utbetales restoppgjøret til berettigede/boet. Restoppgjøret beregnes av bruttopensjonen etter at det er gjort fradrag i ht. loven § 7.

9.4 Foreldelse

Regler om foreldelse av refusjonskrav er fastsatt i Overføringsavtalen § 15 syvende ledd:

«De alminnelige foreldelsesbestemmelsene i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven) kommer til anvendelse ved refusjonsoppgjør, likevel slik at foreldelse avbrytes fra det tidspunktet krav om refusjon er mottatt.»

Vanlig foreldelsesfrist på etterbetaling av pensjoner er 3 år. Det samme gjelder i forhold til refusjon av pensjoner. Finner utbetalende ordning det godtgjort at etterbetaling skal skje utover 3 år, må refunderende ordning akseptere dette. Men det kan ikke kreves refusjon lenger tilbake i tid enn det som faktisk kommer til utbetaling, og normalt ikke lenger tilbake enn samlet 13 år. Det vises til beskrivelse i kapittel 10.4.1.

9.5 Renter ved forsinket refusjon

Hvis refusjonen blir forsinket, skal det betales renter. Det følger av Overføringsavtalen § 16:

"De refunderende pensjonsinnretningene starter månedlig overføring av refusjonsbeløpene umiddelbart etter at krav om refusjon er mottatt. Hvis refusjon ikke er startet innen fire måneder etter at krav er mottatt, påløper renter beregnet etter lov om renter ved forsinket betaling av 17. desember 1976 nr. 100."

Refunderende innretning skal beregne og utbetale renter når utbetaling av refusjon er forsinket, eller hvis en refusjon har løpt for lenge. Det gjelder både ved start og endringer av refusjoner. Det skal ikke være nødvendig at utbetalende innretning fremmer krav om renter. Rentebestemmelsen vil kunne komme til anvendelse både i etterkant av feilsituasjoner og når det gjelder forsinket rapportering.

Rentebeløp må spesifiseres og identifiseres med fødselsnummer.

Renteberegning settes i gang fra 01.01.2009 for refusjoner med startdato etter 01.01.2009.

Rentebeløp under kr. 100 overføres ikke.

9.6 Feil i utbetalt pensjon eller refusjon

Det kan oppstå situasjoner hvor det utbetales feil pensjon eller at det overføres feil refusjon. Det kan være forårsaket både av utbetalende og refunderende ordning.

9.6.1 Feil til pensjonisten

Det er siste og utbetalende ordning som er ansvarlig for at det blir utbetalt riktig beløp til pensjonisten.

I tilfeller hvor det er utbetalt feil beløp til pensjonisten, skal ny pensjon beregnes og utbetales. Hvis det er utbetalt for lite til pensjonisten, etterbetales beløpet for gjeldende periode etter vanlige regler. Hvis det er utbetalt for mye, skal for mye utbetalt pensjon kreves tilbake etter vanlige regler.

Skyldes feil utbetalt pensjon at refunderende ordning har gitt feil opplysninger (for eksempel feil tjenestetid i ordningen), vil det fortsatt være utbetalende ordning som skal gjøre opp i forhold til pensjonisten.

Hvis feilutbetalingen får betydning for refusjonspensjonen, skal siste ordning sende endringsmelding til refunderende ordning.

Dersom den nye beregningen ikke medfører endring i refusjonsbeløpet, sendes ingen melding.

Refunderende ordning beregner ny refusjon på grunnlag av endringsmeldingen, og etterbetaler for aktuell periode når det er refundert for lite. Hvis nytt refusjonsbeløp blir lavere, avregnes beløpet for hele perioden direkte i oppgjøret mellom pensjonsinretningene.

9.6.2 Pensjon utbetalt fra første ordning

Den tidligere ordningen kan ha startet utbetaling uten at de er kjent med at det er senere medlemskap i andre ordninger. Når det er klarlagt hvem som skal foreta samlet utbetaling, må pensjonsinretningene avtale skriftlig det endelige tidspunktet for når siste ordning skal utbetale samlet pensjon etter Overføringsavtalen, og refusjon starte.

Etterbetaling fra siste ordning

Ved beregning av evt etterbetaling fra siste ordning, gjøres fradrag for utbetalt pensjon i første ordning. Dersom refusjonsbeløpet avviker fra det som har vært utbetalt, blir det et oppgjør mellom ordningene, og refunderende ordning skal ha kompensert for mye utbetalt fra utbetalende ordning.

Dersom refusjonspensjonen ved en feil er blitt utbetalt til pensjonisten istedenfor til utbetalende ordning, og utbetalende ordning har medregnet tiden i første ordning, må refunderende ordning kreve at pensjonisten tilbakebetaler beløpet. Utbetalende ordning må fortløpende få overført refusjonspensjon som ikke skal påvirkes av feilutbetalingen.

9.6.3 Feil overført refusjon

Det kan være mange årsaker til at refusjonsbeløpet er feil. Det kan være manglende melding fra utbetalende ordning, feil beregning i utbetalende ordning eller feil beregnet refusjon av ordningen selv. Nytt refusjonsbeløp kan alltid beregnes og avregnes mot tidligere overførte refusjoner.

Refunderende ordning har beregnet og oppgitt feil (for eksempel tjenestetid), slik at utbetalende ordning har utbetalt for mye til pensjonisten. Siste ordning har ansvar for tilbakekreving av for mye utbetalt pensjon. Hvis beløpet ikke blir innbetalt, eller man velger ikke å kreve tilbake, må første ordning kompensere for feil-utbetalingen.

9.7 Samordning

Overføringsavtalen § 7 Samordning

”Den utbetalende pensjonsinretningen opptre utad i forhold til lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser av 6. juli 1957 nr. 26 som om hele pensjonen var opptjent i denne pensjonsinretningen. Samordningslovens § 7 får ikke anvendelse for samordning av tjenestepensjoner fra de pensjonsinretninger som omfattes av Overføringsavtalen. Den utbetalende pensjonsinretningen gjennomfører samordning med pensjons- og trygdeytelser fra pensjonsordninger utenfor Overføringsavtalen.”

Det er utbetalende ordning som foretar den endelige samordningen i ht. samordningsloven. I hovedsak vil det være samordning med ytelsene fra folketrygden. Det vil som hovedregel ikke være noen tjenestepensjonssamordning mellom ytelsene fra de ordningene som er med i Overføringsavtalen, men det skal samordnes med pensjonsordninger som ikke er med i Overføringsavtalen (jf. samordningsloven § 7), se oversikt nedenfor.

Offentlige tjenestepensjonsordninger som ikke kommer inn under Overføringsavtalen og som skal samordnes etter § 7 i samordningsloven:

- Pensjonsordningen for folkevalgte
- Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer
- Pensjonsordningen for Apotekvirksomhet for de som er ansatt 1. februar 2003 og senere.
- Pensjonstrygden for sjømenn
- Pensjonsordningen for fiskere
- Pensjonsordningen for skogsarbeidere
- Pensjonsordningen for Sametinget,
- Pensjonsordningen for Den norske Opera & Ballett
- Pensjonsordningen for Stortingets ombudsmann for forvaltningen
- Pensjonsordningen for ledsagere i utenriktjenesten m.fl.
- Norges Banks pensjonskasse
- De arbeidsgivere som ikke har inngått ny Overføringsavtale, se punkt 2.3.

Listen er ikke uttømmende.

Når § 7 i samordningsloven skal anvendes, må samordningsfradrag i de opptjente pensjonene fordeles periodevis etter når de er opptjent.

9.8 Sikringsordningen

Formålet med Overføringsavtalens Sikringsordning er å sikre pensjonsrettigheter opparbeidet hos arbeidsgivere med kommunal pensjonsordning som opphører ved konkurs/akkord eller ved annet opphør, eller som ikke betaler premie ved forfall. Det er slik at pensjonsrettighetene og regulering av disse garanteres så langt det er midler i Sikringsordningen.

Sikringsordningen administreres i regi av kommunal sektor, av et eget styre. SPK er ikke en del av Sikringsordningen.

Departementet har fastsatt egne vedtekter for Sikringsordningen.

I enkelte saker vil det å melde krav til Sikringsordningen være en del av saksbehandlingen, som er nødvendig for å sikre at pensjonistene får det de har krav på. Sikringsordningen skal finansiere premie for ikke-forsikringsbare ytelser i kommunale pensjonsordninger, jf. dens vedtekter § 5. Sekretariatet for Sikringsordningen skal lage eget rundskrivsett med regler for hvordan krav mot Sikringsordningen skal utformes, nødvendige skjema, mv. Sikringsordningen.no

9.8.1 Finansiering av Sikringsordningen

Alle arbeidsgivere i kommunal sektor, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 4-1, som har undertegnet tilslutningserklæring til Overføringsavtalen, må innbetale et årlig tilskudd til Sikringsordningen. Det må også innbetales et tilslutningstilskudd som et engangstilskudd til Sikringsordningen når arbeidsgivere tilsluttes Overføringsavtalen første gang. Det vises til Overføringsavtalen § 9 andre ledd og vedtektene for Sikringsordningen § 12.

Dersom en arbeidsgiver avvikler sin virksomhet, kan Sikringsordningen beregne et avviklingstilskudd, det vil si et engangskrav mot arbeidsgiveren/boet, tilsvarende de forventede tilleggspremiene som vil gjøres gjeldende i fremtiden. Det vises til Overføringsavtalen § 9, tredje ledd og vedtektene for Sikringsordningen § 13.

9.8.2 Utbetalende ordning mangler dekning

Utbetalende ordning er avsluttet og det er ikke dekning for ytelsen i hht. pensjonsvedtektene. Det kan dreie seg om både manglende dekning for bruttogaranti og G-regulering. Refunderende ordning har dekning for opparbeidede rettigheter. I slike tilfeller må det først undersøkes om forsikringstaker fortsatt eksisterer og i henhold til forsikringsavtale, ansattreglement, eller undertegnet tilslutningserklæring til Overføringsavtalen kan pålegges å dekke kravet. Dersom forsikringstaker ikke

eksisterer, må det undersøkes om annen arbeidsgiver (kan gjelde for eksempel ved virksomhets-overdragelse) har overtatt ansvaret for forpliktelser i forbindelse med Overføringsavtalen. Hvis det er tilfellet, må kravet rettes til denne arbeidsgiveren. Er det ingen til å dekke kravet, må kravet rettes til Sikringsordningen. Det blir videre opp til Sikringsordningen å vurdere hvorvidt kravet skal dekkes, og evt. tvangsinndrives fra andre.

Hvis Sikringsordningen finner at kravet kan dekkes, blir manglende beløp dekket inn, samt årlig framtidig G-regulering.

I de tilfeller hvor forsikringstaker har kjøpt seg fri fra forpliktelsene med et avvikingstilskudd, jf. Overføringsavtalen § 9, 3. ledd, skal årlige reguleringskrav og engangspremier knyttet til bruttogarantien sendes direkte til Sikringsordningen for inndekking.

9.8.3 Refunderende ordning mangler dekning

Når det er den refunderende ordningen som ikke har dekning for ytelser i ht. pensjonsvedtektene, må refunderende ordning først finne ut om det er noen arbeidsgiver som har påtatt seg ansvaret. Hvis ja, sendes krav om dekning til denne. Hvis svaret er nei, sendes kravet til Sikringsordningen. Det blir opp til Sikringsordningen å vurdere hvorvidt kravet skal dekkes, og eventuelt tvangsinndrives fra andre.

Hvis det ikke er noen til å dekke kravet, overfører refunderende ordning den dekkede ytelsen til utbetalende ordning. Det må gis melding om beløp som ikke er dekket.

Pensjonskontoret, som er sekretariat for Sikringsordningen, utarbeider rundskriv med detaljerte behandlingsregler knyttet til henvendelser til og utbetalinger fra Sikringsordningen. For nærmere detaljer vises til dette rundskrivet.

10. INFORMASJONSUTVEKSLING

10.1 Generelt

Overføringsavtalen § 13:

Oppgjørsordning mellom avtalepartene - gjensidig informasjonsplikt

"Alle avtalepartene som har sluttet seg til Overføringsavtalen, skal informere de øvrige avtalepartene om de forhold vedrørende medlemmene og pensjonsordningen som har betydning for retten til pensjon og for pensjonsberegningen. Dette gjelder både ved nye pensjonstilfeller, endringer og opphør av pensjoner, når en pensjonist senere går inn i stilling med rett til medlemskap i en pensjonsordning omfattet av Overføringsavtalen, og om andre forhold som er av betydning for pensjonen.

Når krav om pensjon mottas fra en pensjonsberettiget, sender den siste pensjonsordningen som arbeidstakeren var tilknyttet før pensjonering, en forespørsel til tidligere pensjonsordninger som pensjonisten har vært tilknyttet. Forespørselen kan gjelde opplysninger om pensjonsgivende tjenestetid, stillingsprosent i ulike perioder, pensjonsgrunnlag og eventuelle andre forhold av betydning. Forespørselen sendes på fastsatt skjema i e-post, eller opplysningene skaffes ved innsyn i andre pensjonsordningers medlems- og/eller pensjonsregistre.

Når det fremmes krav om refusjon til tidligere pensjonsordninger, skal den utbetalende pensjonsordningen legge ved dokumentasjon for refusjonskravet, slik at de refunderende pensjonsordningene kan beregne refusjonskravet.»

10.2 Utveksling av opplysninger

Når det foreligger opplysninger om at en pensjonsberettiget har opptjening i andre pensjonsordninger, skal utbetalende innretning innhente opplysninger fra tidligere ordninger.

Det benyttes fastsatte skjema for å

- innhente opplysninger (både igangsetting og evt serviceberegninger)
- kreve refusjon
- endre refusjon
- stoppe refusjon

Skjema fylles ut og sendes per e-post.

Det er også utviklet en elektronisk kommunikasjon mellom SPK og KLP for innhenting av disse opplysningene.

10.2.1 Personvern

Det er avklart at personvernreglene, som etter planen trer i kraft i løpet av juli 2018, ikke er til hinder for utveksling av informasjon mellom pensjonsordningene per e-post, så lenge dette gjøres på TLS-krypterte e-postløsninger. Vi viser til hjemler i lov om Statens pensjonskasse § 45 fjerde ledd siste punktum:

«Pensjonskassen og annen pensjons- eller trygdeordning har tilsvarende gjensidig opplysningsplikt, når ytelse fra Pensjonskassen skal samordnes med ytelse fra den annen ordning, eller Pensjonskassen har sluttet overenskomst med ordningen etter § 46»

Det er også tilsvarende regler i samordningsloven § 27.

«Pensjons- eller trygdeordninger som foretar beregning og utbetaling av ytelser som omfattes av denne loven, skal bistå hverandre med opplysninger om at ytelser er innvilget, endret eller opphørt. Dette gjelder også saker der det ikke skal foretas samordning etter bestemmelsene i loven her. Der ytelsene skal samordnes, skal det utveksles opplysninger som er nødvendig for å foreta samordningen.

Nødvendige opplysninger kan utveksles mellom ordningene uten hinder av taushetsplikt. Svikt ved utveksling av opplysninger skal ikke gi grunnlag for erstatning etter lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning kapittel 2. Departementet gir forskrift om registrering og utveksling av opplysninger (meldesystem).»

Pensjonsinnretningene på Overføringsavtalen kan derfor utveksle opplysninger som før.

Når det gjelder oppbevaring, sletting og tilgjengeliggjøring av personopplysninger, er dette spørsmål som hver enkelt pensjonsinnretning selv må håndtere.

10.3 Skjema: Forespørsel om pensjonsrett

Utbetalende pensjonsinnretning skal sende skjema "Forespørsel om pensjonsrett" for å innhente opplysninger om tidligere eller samtidige medlemskap i andre pensjonsordninger tilsluttet Overføringsavtalen. Dette skjemaet benyttes når:

- medlem /arbeidsgiver har bedt om en beregning av fremtidig pensjon
- eller
- det er fremsatt krav om pensjon.

Refunderende pensjonsinnretning fyller ut opplysninger som er nødvendig for at siste pensjonsinnretning skal kunne foreta beregning av riktig fremtidig pensjon. Forespørselen skal alltid besvares uansett medlemstidens lengde, også når medlemstiden er kortere enn 6 måneder.

Det må alltid sendes forespørsel ved igangsetting av pensjon selv om det tidligere er sendt forespørsel ved beregning av fremtidig pensjon. Forespørsel skal sendes via e-post.

Hvis det er opptjening i offentlige pensjonsordninger som ikke er med i Overføringsavtalen, skal det gis opplysninger om det, da det kan ha betydning for den totale utbetaling av pensjon. Da benyttes et skjema for opplysninger om samordningspliktige ytelser.

Når pensjonsinnretningen som besvarer forespørselen finner at personen ikke har vært registrert som medlem, eller at tidligere opptjente rettigheter er overført til annen pensjonsinnretning, skal det gis opplysning om dette i skjemaet.

Er hel eller delvis pensjon av en eller annen grunn igangsatt av første innretning, må utbetalende innretning ta kontakt med tidligere innretning og avtale tidspunkt for stopp av utbetaling. Fra samme dato beregner og utbetaler utbetalende pensjonsinnretning samlet pensjon, men beregnet fra riktig dato med fradrag av det som er utbetalt fra tidligere ordning.

Hvis den første pensjonsinnretningen feilaktig har satt i gang pensjon, for eksempel fra lavere aldersgrense, må for mye utbetalt pensjon tilbakekreves før samlet pensjon i henhold til Overføringsavtalen kan beregnes og utbetales,

10.4 Skjema: Krav om refusjon/ Endring av refusjon/ Opphør av refusjon

Skjema "Krav om refusjon / Endring av refusjon / Opphør av refusjon" skal benyttes når:

- det skal sendes krav til tidligere ordning om start av refusjon,
- det skjer endringer i pensjonen som fører til endring i refusjonen,
- refusjonen skal stoppes

10.4.1 Krav om refusjon

Når samlet pensjon er beregnet, må utbetalende pensjonsinnretning fylle ut og sende skjema «Krav om refusjon». E-post sendes til de andre pensjonsinnretningene hvor arbeidstakeren har medlemskap. Har vedkommende vært medlem i flere pensjonsordninger innenfor samme pensjonsinnretning, sendes det et krav til hver enkelt pensjonsordning. Dette gjelder i kommunal sektor. I statlig sektor er alle arbeidsgivere i samme pensjonsordning, SPK.

Utbetalende pensjonsinnretning skal gi alle opplysningene som er nødvendig for at refunderende pensjonsordning skal beregne korrekt refusjonspensjon. Kravet skal inneholde opplysninger om pensjonen som utbetales både mht. beregning av bruttopensjon og samordningsfradrag. Alle nødvendige opplysninger skal fremgå av skjemaet, slik at det ikke skal være nødvendig å legge ved annen dokumentasjon.

Refusjonspensjon må beregnes og overføres så snart som mulig. Er ikke refusjonspensjonen overført innen fire måneder fra mottatt krav, påløper renter, jf. Overføringsavtalen § 16.

Ved forsinket krav om refusjon fra utbetalende pensjonsinnretning ytes refusjon i samsvar med foreldelseslovens bestemmelser. Bakgrunnen for at dette ble tatt inn i Overføringsavtalen, var at det er en fordel for alle parter at refusjonskrav blir sendt snarest mulig etter at pensjonen har startet opp, slik at utbetalende ordning også samtidig kan motta refusjon.

Bestemmelsen er myntet på de tilfellene der utbetalende ordning har startet en pensjon, men «glemt» å sende krav.

Når utbetalende ordning starter en pensjon tilbake i tid, og sender refusjonskrav innenfor foreldelseslovens frister, kan refusjon kreves for inntil 13 år tilbake i tid.

Fristen for foreldelse av refusjonskravet regnes fra det tidspunktet utbetalende ordning starter utbetalingen av pensjonen.

Pensjon igangsatt	Pensjon virkning fra	Refusjonskrav sendt	Innenfor treårsfristen?	Refusjon fra
01.03.2012	01.03.1999	01.02.2015	01.02.2015 JA	01.02.2002
01.03.2012	01.03.1999	01.04.2015	01.04.2015 NEI	01.04.2012

Dette følger av foreldelsesloven § 2, jf § 3.

10.4.2 Endring / opphør av refusjon

Skjer det en endring i utbetalt pensjon som ikke skyldes en vanlig regulering av bruttopensjon eller samordningsfradrag, må skjema "Endring/opphør av refusjon" (samme skjema som ved krav om refusjon) sendes fra utbetalende pensjonsinretning til refunderende pensjonsinretning. Det samme gjelder når en pensjonsutbetaling opphører. Skjema må sendes snarest mulig. Refusjonen(ene) skal endres/stoppes i samsvar med meldingen.

Refunderende pensjonsordning må foreta endring i refusjonspensjonen(e) ut fra de opplysninger som er gitt på meldingen. Ved død beregnes det også restoppgjør som skal refunderes.

Det må også sendes melding om endring når en arbeidsgiver flytter sin pensjonsordning til ny pensjonsinretning.

Når utbetalende ordning stopper pensjonen på grunn av dødsfall, skal denne ordningen sende endringsmelding til refunderende ordning. Dersom dette ikke gjøres, kan refunderende ordning likevel stoppe refusjonen. Det samme gjelder når det har vært utbetalt tjenstepensjon før 67 år, og utbetalende ordning ikke har sendt endringsmelding som følge av samordning med alderspensjon i folketrygden fra måneden etter fylte 67 år.

Hvis det er refundert for mye pensjon, må refunderende pensjonsordning få for mye overført refusjon tilbake. Som hovedregel skal beløpet trekkes i den samlede refusjonsoverføringen til utbetalende pensjonsinretning. I så fall sendes melding til utbetalende pensjonsinretning der det opplyses om at beløpet trekkes. Her kan det også bli tale om renter ut fra et erstatningssynspunkt.

Dersom dette ikke er mulig, kan utbetalende pensjonsinretning tilbakebetale for mye overført pensjon. Melding sendes med vedlagt faktura.

Hvis det er refusjon fra flere pensjonsordninger innen samme pensjonsinretning, må det sendes melding for hver ordning.

Den enkelte pensjonsinretning gir nærmere regler om hvordan dette gjøres internt.